

Előterjesztés

Tárgy: Orosháza Város Önkormányzata Local Agenda 21 Programjának elfogadása

Tisztelt Képviselő-testület!

Orosháza Város Önkormányzatának „Orosháza Város csatornahálózat és szennyvíztisztító telep fejlesztése” című, KEOP-1.2.0/2F/09-2010-0070 azonosító számú pályázata kapcsán 2011. szeptember 20. napján került aláírásra a Támogatási Szerződés.

A projekt megvalósítása során a célként kitűzött műszaki eredmények elérése mellett számos egyéb, kötelezően előírt horizontális (azaz esélyegyenlőségi és fenntarthatósági intézkedésekkel kapcsolatos) vállalást is teljesíteni szükséges. Utóbbiak között szerepel többek között az is, hogy az Önkormányzat Local Agenda 21 Program elkészítését, és rendszeres felülvizsgálatát vállalja. A Local Agenda 21 Program a fenntarthatóság lokális komplex programja, amely a természeti környezet fejlesztésével összhangban tervezi az épített környezet, infrastrukturális rendszer, energiaellátás, közlekedés, hulladékkezelés, agrárium stb. jövő orientált alakítását.

Orosháza Város Önkormányzata – három ajánlat bekérése után – a Bio-Genézis Környezetvédelmi Kft.-t bízta meg a dokumentum elkészítésével. A cég a rendelkezésre álló helyi programok és dokumentumok, a kérdőíves kikérdezés módszerével, valamint a Polgármesteri Hivatal munkatársai által szolgáltatott adatok felhasználásával alkotta meg Orosháza Város Local Agenda 21 Programját.

A fent említett projekt Támogatási Szerződése értelmében 2012. március 31. napjáig képviselő-testületi határozattal szükséges elfogadni a város Local Agenda 21 Programját. Az előterjesztés 1. sz. mellékletét képező Local Agenda 21 Program – tekintettel annak terjedelmére - a város honlapján jelen előterjesztés címe alatt tekinthető meg.

A fentiekén túl szükséges még az elfogadott program évenkénti felülvizsgálata., valamint a felülvizsgálat koordinálására évente két alkalommal konzultáció szervezése is.

Kérem a Tisztelt Képviselő-testületet az alábbi határozati javaslat elfogadására!

Határozati javaslat

Orosháza Város Önkormányzat Képviselő-testülete - az előterjesztés mellékletét képező - Orosháza Város Local Agenda 21 Programját elfogadja, továbbá vállalja hogy az elfogadott a programot évente egy alkalommal felülvizsgálja, valamint a felülvizsgálat koordinálására évi két alkalommal konzultációt szervez.

Felelős: Hagymási László Irodavezető

- a Local Agenda 21 Program és Képviselő-testületi határozat megküldéséért,
- az éves felülvizsgálatok előkészítéséért és felülvizsgálat koordinálására évi két alkalommal konzultáció szervezésének koordinálására megbízott kijelöléséért.

Határidő: 2012. március 31.

Orosháza, 2012. március 7.

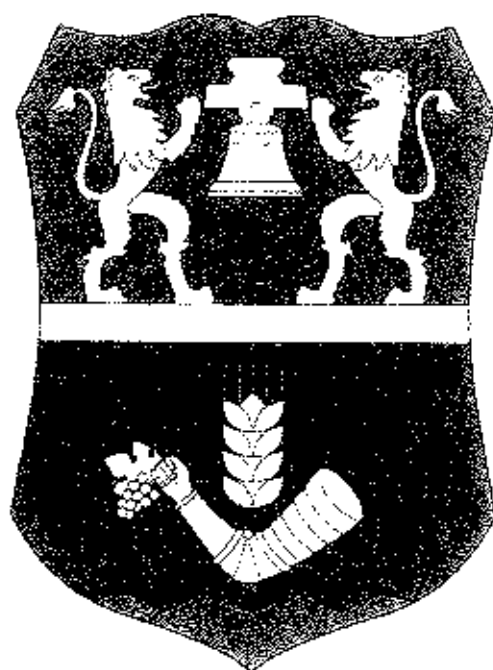

Hagymási László
irodavezető

OROSHÁZA VÁROS ÖNKORMÁNYZATA

LOCAL AGENDA 21

Fenntartható Fejlődés Helyi Programja

2012. február

**Készítette:
Orosháza Város Önkormányzatának
megbízásából a
Bio-Genesis Környezetvédelmi Kft.**

**Elfogadta Orosháza Város Önkormányzatának Képviselő Testülete a
...../2012. (.....) számú Határozatával**

A program készítésében részt vettek, az adatokat, információkat szolgáltatták:

Hagymási László

Irodavezető

Városfejlesztési és Beruházási Iroda

.....

Botyánszki Dóra

Pályázati referens

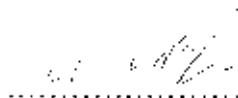
.....

A dokumentumot készítették:

Barta Zoltán

környezetmérnök

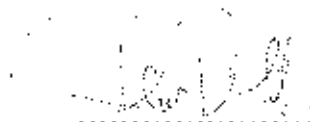
KB-T tervező

.....

Rácz Renáta

környezettchnológiai szakmérnök

KB-T tervező

.....

"Ez idő szerint az emberiség kilátásai a jövőre nézvést rendkívül borúsak. Felettébb valószínű, hogy nukleáris fegyvereit önmaga ellen fordítva gyors, de a legkevésbé sem fájdalommentes öngyilkosságot követ majd el. S még ha ez nem történne is meg, lassú halál fenyegeti, mert megmérgezi, mellesteg pedig megsemmisíti a környezetet, amelyben és amelyből él. Még ha idejekorán megálljt parancsolna is vak és hihetetlenül ostoba ténykedésének, ki van téve annak a veszélynek, hogy fokozatosan elsorvadnak mindazon tulajdonságai, amelyek emberi voltát alkotják. Számos gondolkodó felismerte ezt, és jó néhány könyv tartalmazza azt a felismerést, hogy a környezetpusztítás és a kultúra "hanyatlása" kéz a kézben járnak..."

(Konrad Lorenz)

Tartalomjegyzék

ELŐSZÓ

1. LOCAL AGENDA 21	8
2. HELYZETELEMZÉS	12
2.1. Földrajzi elhelyezkedés	12
2.2. Földtörténeti kialakulása	13
2.3. Természeti adottságok	14
2.3.1. Domborzati adatok	14
2.3.2. Éghajlat	14
2.3.3. Vízrajz	15
2.3.4. Talajok	15
2.3.5. Növényzet	16
2.3.6. Állatvilág	16
2.4. Orosháza fejlődés története	17
2.5. Településhálózat	19
2.6. Téli értékek	19
2.6.1. Orosháza természeti értékei	19
2.6.1.1. Helyi természeti védelem alatt álló értékek	21
2.6.1.2. Országos jelentőségű védelem alatt álló területek	22
2.6.2. Védett épületek, építmények	25
2.6.3. Egyedi tájértékek	26
2.6.4. Javaslatok	26
2.6.4.1. Helyi védelemre javasolt épületek, objektumok, helyek, területek	26
2.6.4.2. Helyi védelemre javasolt területek	26
2.7. Társadalmi helyzet	27
2.7.1. Demográfiai viszonyok	27
2.7.2. Oktatás, képzés	31
2.7.3. Művelődés, kultúra	33
2.7.4. Sport, kikapcsolódás	34
2.7.5. Egészségügy	34
2.7.6. Szociális ellátás	36
2.7.7. Közbiztonság	38
2.8. Gazdasági helyzet	40
2.8.1. Mezőgazdaság	40
2.8.2. Ipar	40
2.8.3. Szolgáltatás, kereskedelem, civil szervezetek	41
2.8.4. Vendéglátás, idegenforgalom, turizmus	43
2.8.5. Foglalkoztatás, munkaerő-piaci helyzet	44
2.9. Infrastrukturális helyzet	45
2.9.1. Ivóvíz-ellátás, vízgazdálkodás	47
2.9.2. Csatornahálózat, szennyvíztisztítás	47
2.9.3. Villamosenergia- és gázellátás	48
2.9.4. Hulladékgazdálkodás	48
2.10. Környezeti elemek állapota	50
2.10.1. Levegő	50
2.10.2. Felszíni vizek	61
2.10.3. Felszín alatti vizek	62
2.10.4. Talaj	64
2.10.5. Zaj	65
2.10.6. Zöldfelületi rendszer	66
3. HELYZETÉRTÉKELÉS	67
3.1. Kérdőívek kiértékelése	67
3.1.1. Lakossági kérdőívek kiértékelése	67

3.1.2. Oktatási-nevelési kérdések kiértékelése.....	78
3.2. SWOT analízis.....	86
4. STRATÉGIA.....	89
4.1. Céllálat 89	89
4.2. Prioritások.....	89
4.3. Várható hatások.....	90
5. MEGVALÓSÍTÁS.....	92
5.1. Társadalmi pillér.....	92
5.1.1. Társadalmi szemléletformálás.....	92
5.1.2. Intézményi működés hatékonyságának növelése.....	93
5.1.3. Egészségügyi helyzet fejlesztése.....	94
5.1.4. Szociális helyzet fejlesztése.....	95
5.1.5. Oktatás, képzés fejlesztése.....	96
5.1.6. Közbiztonság fejlesztése.....	98
5.1.7. Kulturális élet fellendítése.....	99
5.1.8. Esélyegyenlőségi jogok biztosítása.....	101
5.1.9. Közösségi közlekedés fellendítése.....	103
5.1.10. Gyermek és fiatalok társadalmi beilleszkedésének segítése.....	106
5.2. Környezeti pillér.....	106
5.2.1. Környezet ismerete, környezettudatosság.....	106
5.2.2. Települési és épített környezet védelme.....	109
5.2.3. A lakókörnyezet védelme a káros emisszió kibocsátásoktól (levegő, víz, zaj).....	113
5.2.4. Infrastrukturális helyzet javítása, fejlesztése.....	116
5.2.5. Energiafelhasználás hatékony és megújuló lehetőségeinek kihasználása.....	118
5.2.6. Zöldterületek védelme, fenntartása – növény és állatvilág fenntartása.....	120
5.2.7. Hulladékkezelés.....	121
5.3. Gazdasági pillér.....	124
5.3.1. Az Önkormányzat és az önkormányzati intézmények hatékony működéséhez szükséges gazdasági feltételek megteremtése.....	124
5.3.2. Ipar fejlesztése.....	125
5.3.3. Mezőgazdaság fejlesztése.....	127
5.3.4. Gazdasági szektor (kereskedelmi, szolgáltatási) fejlesztése.....	128
5.3.5. Vendéglátás, idegenforgalom, turizmus fellendítése.....	131
5.4. A programok áttekintő táblázata.....	133
6. A VÁROS KONKRÉTAN MEGFOGALMAZOTT JÖVŐBENI FEJLESZTÉSI CÉLJAI.....	142
7. MONITORING ÉS VISSZACSATOLÁS.....	144
7.1. Cselekvési terv.....	144
7.2. Indikátorok.....	145

ELŐSZÓ

Orosháza Város Önkormányzata több pályázatot is benyújtott az elmúlt években. A pályázatok megvalósítása során Orosháza kötelezettséget vállalt a Környezetvédelmi Fenntarthatósági Terv elkészítésére.

Jelen dokumentáció tehát Orosháza Város Önkormányzatának Local Agenda 21 Fenntartható Fejlődés Helyi Tervét tartalmazza.

A program elkészítésére vonatkozó útmutatókat is figyelembe véve készítettünk a lakosság véleményének megismerésére két kérdőívet, melynek kiértékelésével ismereteket szerezhetünk az érintett település környezetvédelmi, társadalmi és gazdasági szokásairól, igényeiről és a lakosság településhez való hozzáállásáról.

Ennek lényege, hogy a kérdőívek által megismert adatokból, információkból olyan fenntarthatósági célokat fogalmazzunk meg, melyek elősegítik a Local Agenda 21 három fő pillérének (társadalmi, gazdasági, környezeti) fejlődését, ezáltal a Fenntarthatósági Fejlődés javítását az érintett településen, ezért az Önkormányzat javaslatai mellett a lakosság véleményét is figyelembe véve.

A program felépítése a következő részekből tevődik össze:

1. Helyzetelemzés: a LA21 program bemutatása, az érintett település bemutatása (földrajzi, történeti, természeti, környezeti, infrastrukturális, társadalmi és gazdasági helyzetének áttekintésével).
2. Helyzetértékelés: a fent ismertetett kérdőívek kiértékelése, SWOT analízis.
3. Stratégia: fenntarthatósági célok, prioritás sorrendjének meghatározása és a várható hatások megfogalmazása.
4. Megvalósítás: a LA21 3 fő pillérét figyelembe véve a célok megvalósítására vonatkozó programok, részprogramok, melyeket az Önkormányzattal történt egyeztetéseket követően együttesen határozzunk meg.
5. Monitoring: célok és indikátorok meghatározása a fejlesztések tükrében 20 éves időtartamra.

A Local Agenda 21 megvalósításának lépései

1. Külföldi és hazai példák feltárása, az LA 21 folyamat eddigi eredményeinek értékelése

- A Local Agenda 21 lépéseinek, eszközeinek meghatározása

2. Jogi, társadalmi, gazdasági, környezeti helyzetelemzés

- Az LA21 jogszabályi háttérének feltárása és más tervekhez, dokumentumokhoz való kapcsolódásának (illeszkedésének) vizsgálata.
- A település gazdasági, társadalmi és környezeti állapotának, folyamatainak elemzése statisztikai adatok segítségével.
- A fenntarthatósággal kapcsolatos kérdőíves kutatás elvégzése.
- A statisztikai indikátorokat kiválasztása a változások követéséhez.

3. Partnerség, bevonás

- A lakosság, valamint a szakmai és civil szervezetek bevonása a programba, iskolák, közintézmények kérdőíves felkeresése, konzultációk lefolytatása és a kérdőívvel történő információ, adatgyűjtés.

4. Stratégiai csoport felállítása

- A Társulás döntéshozóiból, az érintett Önkormányzatok vezetőiből, szakmai és civil szervezetek és az oktatási intézmények képviselőiből, valamint a LA 21 folyamatot vezető szervezet tagjaiból álló stratégiai csoport megalakítása.

5. Akciótervezés

- A stratégiai dokumentum részét képező akciók pontos meghatározása.
- A tervezés felügyelete, koordinációja.
- A korábbi ágazati tervek beépítése a LA 21 folyamatba.

6. Kommunikáció

- Az Interneten, valamint a helyi nyomtatott sajtón keresztül történő kommunikáció.
- A lakosság valamint a szakmai, civil szervezetek visszajelzésének megfelelő fogadása.

7. Végeredmék

A gyakorlatban kettős végeredméről beszélhetünk. Egyrészt létrejön egy *stratégiai dokumentum*, ami a helyzetelemzés mellett tartalmazza a stratégiai akciókat, és konkrét javaslatokat tesz, lépéseket fogalmaz meg a település hosszú távú, fenntarthatóság felé mutató működésére. Másrészt a fellebb ismertetett lépések megfelelő koordináció esetén egy *folyamatot indítanak el*, ami a környezettudatosság növelésében, a lakossági és intézményi (pl. vállalati, önkormányzati) döntésekben jelenik meg.

8. Monitoring

Mivel egy hosszú távú folyamat elindításáról van szó, ezért a LA 21 megalapozását és a stratégiai dokumentum létrejöttét követően is komoly szükség van a Local Agenda 21 folyamat működésének nyomon követésére. A monitoring csoport felállítása a stratégiai csoportban helyet kapó intézményi képviselők feladata.

1. LOCAL AGENDA 21

A nyolcvanas évek elején jelent meg a "fenntarthatóság" vagy a "fenntartható fejlődés" kifejezés a nemzetközi szakirodalomban.

1983-ban az ENSZ Közgyűlés határozata alapján megkezdte munkáját az ENSZ Környezet és Fejlődés Világbizottsága, amelyet Gro Harlem Brundtland norvég miniszterelnöknő vezetett. (E huszonnégy tagú bizottságnak tagja volt Láng István akadémikus is.) A Bizottság 1987-ben „Közös jövőnk” címmel kiadott jelentésében a gazdasági növekedés olyan új korszakának lehetőségét vázolta fel, amely a fenntartható fejlődés globális megvalósítására épít, megőrzi a természeti erőforrásokat, s amely megoldás lehetne a fejlődő országok nagy részében elhatalmasodó szegénység leküzdésére is.

A jelentés nagyon röviden és tömören határozta meg a fenntartható fejlődés fogalmát: *"a fenntartható fejlődés olyan fejlődés, amely kielégíti a jelen szükségleteit, anélkül, hogy veszélyeztetné a jövő nemzedékek esélyét arra, hogy ők is kielégíthessék szükségleteiket".*

(Forrás: www.wikipedia.hu enciklopédia)

A fenntartható fejlődés három alappilléren nyugszik: a szociális (társadalmi), a gazdasági és a környezeti pillérek és mindhármát együttesen, kölcsönhatásaik figyelembevételével mérlegelni kell a különböző fejlesztési stratégiák, programok kidolgozása során, illetve a konkrét intézkedésekben, cselekvésekben. A fenntartható fejlődés, mint általános stratégiai cél "bevonult" a nemzetközi konferenciák, szervezetek dokumentumaiba és a nemzeti kormányok cselekvési programjaiba.

1. ábra: A Fenntartható Fejlődés alappillérei

(Forrás: www.wikipedia.hu enciklopédia)

A fejlődés alapvető célja tehát a szociális jólét, a méltányos életfeltételek lehetőségének biztosítása mindenki és egyaránt a jelenlegi és a jövőbeli nemzedékek számára, ami csak úgy lehetséges, ha közben fenntartható módon hasznosítjuk a természeti erőforrásokat, elkerüljük a káros hatásokat, s különösen a környezet állapotában bekövetkező visszafordíthatatlan változásokat.

A Világ Tudományos Akadémiáinak Nyilatkozata megfogalmazásában: *"A fenntarthatóság az emberiség jelen szükségleteinek kielégítése, a környezet és a természeti erőforrások jövő"*

generációk számára történő megőrzésével egyidejűleg.” (Átmenet a fenntarthatóság felé: Világ Tudományos Akadémiáinak Nyilatkozata, Tokió, 2000).

Mi a fenntartható fejlődés?

Az emberiség, az egyes emberek és társadalmak közvetlenül vagy a gazdaság révén szükségleteik kielégítése érdekében természetes környezetükből veszik el azokat a javakat, amelyeket a földi rendszer létezése óta felhalmozott. A fenntarthatóság biztosítása azt kívánja tőlünk, hogy a jelen és jövő generációk létfeltételeihez szükséges természeti és épített környezet minőségét, értékeit megőrizzük. Ettől a rendszertől az ember annyit és olyan körülmények között vehet el, hogy ne sértse saját létkielégítésének jövőbeli esélyeit. A fenntartható fejlődés célja mindezek értelmében az emberi társadalom fenntartása.

Ebben a feladatban a környezet feltételként jelenik meg, amely azt jelenti, hogy addig a mértékig használhatjuk természetes környezetünk erőforrásait, amíg nem sértjük annak megújulási lehetőségét. A gazdaság a társadalom fenntartásának és ezen keresztül a környezet használatának eszköze. Ézt az eszközt bőlesen, a társadalom hasznára, a környezet sérelme nélkül kell használnunk.

A fenntartható fejlődés lényege:

Olyan fejlődési-fejlesztési folyamatok együttese, amely az életminőség hosszú távú, egyenletesen biztosítható javulását szolgálja az adott ökológiai keretek között. Ezért a természeti erőforrásokkal, a környezettel való fenntartható gazdálkodásnak együtt kell érvényesülnie a jólét elérését, megtartását elősegítő gazdasági fejlődéssel, valamint a szociális esélyegyenlőség folyamatos növelésével.

Az EU a tagállamok mellett felkért társult országokat is, hogy az EU stratégiával összhangban készítsék el saját stratégiájukat. A Bizottság a fenntartható fejlődés stratégiáját meghatározó alapelvekről szóló, 2005-ben született deklarációja szerint az Unió elkötelezett a fenntartható fejlődés mellett, amely minden politikáját és cselekedetét meghatározza. Az Unió megújított Fenntartható Fejlődés Stratégiájának jóváhagyása a 2006. júniusi Európai Tanács napirendjén szerepelt. 1992-ben Rio de Janeiróban rendezett ENSZ Környezet és Fejlődés Konferencián elfogadott „Local Agenda 21” program („LA 21”) értékelése kapcsán fogalmazódott meg a fenntartható fejlődés helyi, lokális programja. Ezzel a modellel a cél az, hogy elveket (vezérfonalat) fogalmazzon meg a helyi önkormányzat(ok), valamint a helyi lakosok, közösségek számára a fenntarthatóság tennivalóinak, helyi programjának kidolgozása, megvalósítása érdekében.

A „LA 21” program az általános érvényű fenntartható fejlődés konkrét, gyakorlati megvalósítását a helyi adottságok, érdekek alapján, az önkormányzat és a helyi lakosok, közösségek széleskörű együtt munkálkodásával javasolja folytatni. Az alapfeladat itt a helyi hatáskörben befolyásolható fejlődés (beruházások, fejlesztések, felújítások, intézkedések, szabályozás stb.) olyan irányú alakítása, amely mind jobban előtérbe helyezi „a helybeni” életminőség, környezeti állapot javítását, valamint a helyi erőforrások - talaj, vízkészlet, energia, emberi- és jövedelemtermelő erőforrások stb.- tartamos, azaz nem kimerítő kiaknázását. További fontos elvárás, hogy valamennyi nem helyi erőforrásra támaszkodó, de helyi felhasználásban szerepet játszó beruházó-fejlesztő, termelő-szolgáltató- és fogyasztó törekedjen a fenntarthatóságot figyelembe vevő megoldások, eljárások igénybe vételére, szokások kialakítására. Ennek megvalósíthatóságát a megfelelő politikai akarat megléte és helyi társadalmi-közösségi kultúra jellege együttesen szabja meg és egy racionális tervezési folyamat útján kimunkált stratégia foglalja rendezett keretbe.

A fenntartható fejlődés nemzeti stratégia (FFNS) globális összefüggéseket is tükröző, nemzeti szintű prioritásai és fókuszai - az előzőekkel is összefüggésben - a következők:

- a gazdaság anyag- és energiaigényességének racionalizálása;
- a fenntarthatatlan társadalmi folyamatok kezelése és szabályozása;
- környezeti rendszerek fenntartható hasznosítása.

A FF környezeti szempontjainak figyelembe vétele az Európa Unió keretében benyújtott pályázatoknál:

Az Európa Unió projekt tervezésekor javasolt eljárás a környezeti fenntarthatóságra történő hivatkozás és az azt szolgáló tervezett, gyakorlati törekvések bemutatása: ezért a pályázónak a környezeti fenntarthatóság elvének érvényesítését a pályázati dokumentáció egészében (célok, tevékenységek és eredmények stb.) érvényre kell juttatnia. A környezeti fenntarthatósággal kapcsolatos tevékenységét összefoglalóan is értékelnie kell a pályázati adatlap megfelelő pontjaiban. A FF reális és ténylegesen érvényesíthető szempontjainak pályázatba történő megfelelő beépítése így "versenyelőnyt" jelent a pályázat elbírálása során.

Az Agenda 21 program fő területei:

- a helyi közösségi humán és intézményi kapacitások fejlesztése
- a helyi és a regionális fenntarthatósági programok kidolgozásához és végrehajtásához nyújtott segítség
- a környezeti döntésekben való lakossági részvétel előmozdítása és ezzel a demokrácia erősítése
- a helyi és a regionális környezetpolitika számára kedvező jogi és gazdasági környezet kialakítása.

Fontos megemlítenünk, hogy a Local Agenda 21 program megvalósulására hatással lesz a most tervezés szintjén álló **KLÍMATÖRVÉNY**.

A magyar háztartások kiadásában az energia költségek közel 20%-ot tesznek ki.

A Klímatörvény megalkotását szorgalmazza a Magyar Természetvédők Szövetsége. Számításaik szerint háztartásonként akár negyven százalékkal csökkennének a fenntartási költségek az energiatakarékosságot célzó beruházásokkal.

A klímatörvényről szóló javaslat része, hogy hazánk az 1990-es adatokhoz képest 2020-ig negyven százalékkal, 2050-ig nyolcvan százalékkal kívánja csökkenteni az üvegházhatású gázok kibocsátását. Idén eddig ebből már 34 százalékot teljesítettünk.

A törvényjavaslat elfogadásával és bevezetésével

- csökkenthetőek az ipar és a magánemberek energiaszámlákra fordított kiadásai.
- javítható a leszakadó, nehéz életkörülmények, esetleg adósságok között élő emberek élete,
- új és jelentős mennyiségű zöld és helyi munkahely teremthető.
- növelhető a helyi piacok szerepe,
- csökkenthető Magyarország import energiaforrásoktól (kőolaj, földgáz) való függése,
- erősödik a magyar gazdaság versenyképessége és stabilitása.
- felerősödik a hazai zöld technológiák, fejlesztések szerepe.

A „Klímatörvény a fenntartható társadalomért” törvényjavaslat a fenntarthatóság átlógó elvén működik: szociális, gazdasági és környezeti előnyei egymást erősítik. hiszen eszközeivel az éghajlatvédelmet, a zöld gazdaságélénkítést és a társadalmi igazságosságot egyaránt célozza.

A klímátörvény 3 alappillére:

- Erőforrás kvóta
- Zöldpiac
- Visszatérülő alap.

A Klímátörvény-javaslat az alábbiakat tartalmazza:

- A fosszilis energiahordozók (kőolaj, földgáz, szén) felhasználásának ütemezett csökkentését, a 2010-es szinthez képest 6 százalékkal 2020-ig,
- a lakosság és az oktatás környezeti tudatosságának javítását,
- a megújuló energiaforrásokhoz kapcsolódó technológiák fejlesztését és elérhetőbbé tételét,
- zöld beruházásokat támogató információs- és intézményrendszer kialakítását.
- a hazánkban található zöld területek rekonstrukcióját és növelését az építésszabályozással párhuzamosan,
- a társadalom termelői és fogyasztói struktúrájának átalakítását.

A rendelkezésünkre álló fosszilis energiaforrások mennyisége véges, azonban jelenleg túlfogyasztásuk jellemző világszerte, így Magyarországon is. A klímátörvény ezt mérsékelné, mégpedig egy társadalmilag igazságosan működő **erőforrás kvóta** alkalmazásával. Az iránymutató kvóta alapján a **zöldpiacon**, azaz a környezetbarát termékek és szolgáltatások piacán ennek az iránymutató kvótának az alapján foghatunk energiatakarékos, megújuló beruházásokba. Finanszírozásukat a **Visszatérülő Alap** kamatmentesen teszi lehetővé mindenki számára. Megtakarításaink által csökken az egyéni fogyasztásunk, a beruházásokkal pedig a hazai kis- és középvállalkozásaink is jól járnak. Így mindenki számára előnyöket biztosít a zöld gazdaságélénkítés.

(Forrás: Magyar Természetvédők Szövetsége: szórólap)

2. HELYZETELEMZÉS

2.1. Földrajzi elhelyezkedés

Orosháza Békés megye harmadik legnagyobb városa Békéscsaba és Gyula után. A Dél-Alföldön helyezkedik el, a Viharsarokban. Földrajzilag sík vidék, csak néhány halom található az északi területén. Folyója nincs, tavai csak a város határában. Természetes úton született a Gyopárosi tó, amely a nevét adta a helyi gyógy- és strandfürdőnek, illetve a városrésznek.

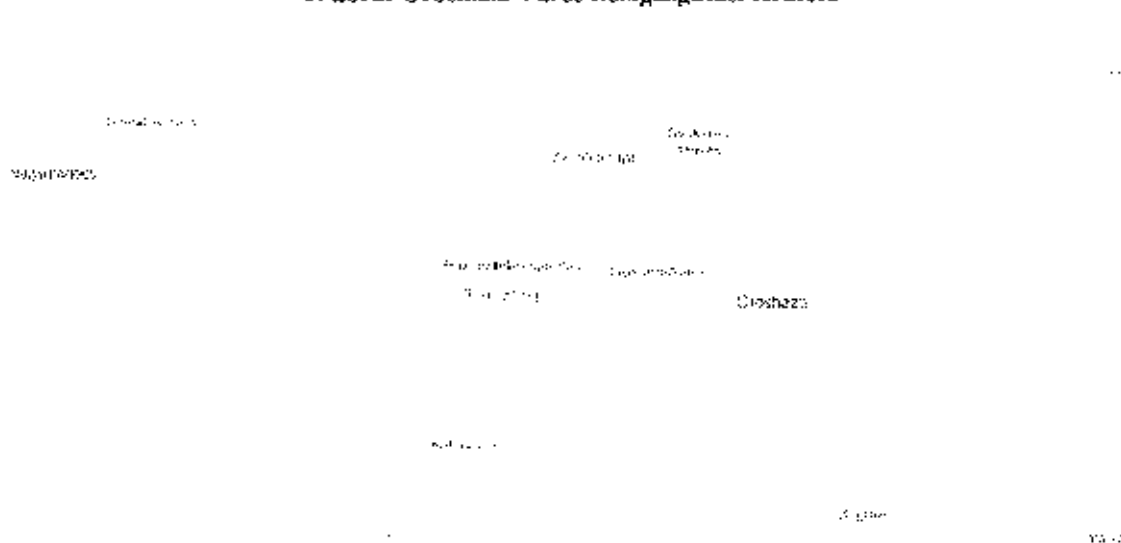
A település megközelíthető közúton a 47. számú főútvonalon Békéscsaba, és Hódmezővásárhely között. Vasútvonalon a MÁV 135-ös számú (Szeged-Hódmezővásárhely-Orosháza-Békéscsaba), a 125-ös számú (Mezőtúr-Orosháza-Mezőhegyes), és a 147a számú (Szentés-Orosháza) vasútvonalain érhető el. Magának a településnek egy állomása és öt megállóhelye van.

2. ábra: Orosháza elhelyezkedése

A Magyar Tudományos Akadémia Földrajztudományi Kutatóintézetének munkatársai, **Marosi Sándor** akadémikus és **Somogyi Sándor** szerkesztésében megjelent *Magyarország kistájainak katasztere 2. kiadás* című munkájukban Orosházát és környékét az *Alföld nagytájához* sorolják, melyen belül a *Körös-Maros köze* középtájon és a *Békési-hát* kistájhoz kötődve írják le, amely közigazgatási határait tekintve Békés megye területén helyezkedik el.

3. ábra: Orosháza Város közigazgatási területe

A *kistájkataszter* szerint a *Békési-hát* kistájhoz sorolható Orosháza Város közelében található jelentősebb települések és városok *Csorvás, Újkígyós és Elek, Gáldoros, Csanádapáca, Nagymágocs és Pusztaföldvár* de szélesebb kitekintésben vizsgálva több kisebb település és falu is található a közvetlen közelében.

A Körös-Maros köz közép-keleti részén helyezkedik el, 1300 km². A középtáj 25.2%-át foglalja magában, 29 darab településsel.

2.2.Földtörténeti kialakulása

A Békési-hát kistáj, melyhez Orosháza is tartozik a Körös-Maros Köze vagy Maros-Körös köz Magyarországon délkeleti területén, az Alföld nevű nagytájunk dél-keleti részén található, ezért földtörténeti fejlődését a Körös-Maros Köze középtáján keresztül mutatjuk be.

A Tisza-Dácia-lemez tömbhöz tartozik, azon belül is egy kisebb egységhez, az Alföld délkeleti részén húzódó Békési Kristályospala komplexumhoz (kisebb és töredékes perm-mezozoós üledéksávokkal, valamint északi szegélyén – egy feltolódási frontot jelölő – Békési vonallal).

Az Ópaleozoikum idején az Alföld erősen lepusztult – nagyjából proterozoós eredetű – kristályos aljzatában lehetnek ópaleozoós eredetű képződmények.

A Karbon időszakában (365-290 millió év) jelentős változások következtek be az ősföldrajzi viszonyokban. Legjelentősebb: Gondwana és Laurázia ütközésével fellépő kompressziós fázisok során felgyűrődött a variszkuszi hegységrendszer. A variszkuszi hegységképződés számos hatása kimutatható Magyarországon területén is, hisz ennek következtében a metamorfózist és szerkezetátalakulást gránitosodás, majd kiemelkedés és lepusztulás követte. A Békési Kristályospala komplexumot 330-350 millió éve gránitosodás követte (Battonyai gránit)

A Perm (290-250 millió év) idején tagulásos szerkezetátalakulás a meghatározó, amely árkos süllyedések kialakulásában és vulkanizmusban nyilvánult meg. (Gyűrűfüi riolit)

A mezozoikumban nem történt jelentős változás, a terület kiemelt helyzetben lévő, pusztuló térszint képzett.

A harmadidőszak elején a terület szintén kiemelt, pusztuló térszint volt.

A Bádeni emeletben jelentős változások következtek be. Előrenyomult és a korábbiaknál jóval nagyobb területet öntött el a Pannon-tenger. Vastag összletei ismertek a Makói-árokban. A Bádeni emelet második felében már az Alföldön denudációs térszint képezett a Békési kristályos szárazulat.

A Pannon-tenger teljesen elborította az Alföldet a felsőpannon (ponthusi emelet) elején. Az üledékek nagy vastagságot érnek el, előfordul 4500 méter is. (Makói-árok). E tekintélyes rétegsor szakaszosan süllyedés révén halmozódott fel.

A pannon képződmények több, gazdaságilag hasznosítható nyersanyagot és energiahordozót tartalmaznak. Üledékes kőzetek az építőipar fontos nyersanyagaként szolgálnak (agyag, homok, kavics) kőolaj- és földgázmezők (Szeged környéke, Pusztaföldvár, Orosháza, Tótkomlós) is kapcsolódnak ezekhez a képződményekhez. Termálvizeink nagy részét szintén pannon üledékek tárolják.

A Pannon-beltő a pliocén (5.4- 2.4 millió év) elejére teljesen feltöltődött, ill. kiszáradt, s helyét a medence egész területén folyóvízi síkság foglalta el. Kisebb tavak – a pannon-pliocén határán bekövetkező tektonikus mozgások – helyi süllyedések léteztek.

A Pleisztocénben az Alföld egész része süllyedő térszint képezett. A legmélyebb medencékben – így a dél-alföldi is – 400-700 méter vastagságú pleisztocén rétegsor halmozódott fel.

A wűrm elején a Maros bevágódott a hordalékkúpjának csúcsrészébe, de előtérében tovább folyt a feltöltés.

Futóhomokmozgás legjelentősebb időszaka 27 000 – 20 000 év közé tehető érintette a Maros hordalékkúp központi részét is. A homokmozgás mintegy 20 000 évvel ezelőtt egy kisebb klímajavulás (enyhébb, nedvesebb lett) következtében mérséklődött. Ez lehetővé tette – főleg a hordalékkúpok alacsonyabb, nedvesebb térszínein – a dúsabb sztyeppnövényzet kialakulását, amely lassan megkötötte a mozgó homok jelentős részét, és felszínükön megkezdődött a hulló por felhalmozódása.

A leülepedett porból a periglaciális éghajlaton lösz keletkezett. Az Alföldi területeken több finomszemű folyóvíz hordalék rakódott le, mint hulló por. Ebből keletkeztek az ártéri löszök, ártéri löszszerű üledékek (infúziós vagy fluviális löszök).

A késő glaciális időszaknak éghajlati változásai jelentős módosulásokat hoztak a felszínfejlődés irányában. Beindult egy éghajlatjavulás (enyhébb, nedvesebb lett) ami azzal a következménnyel járt, hogy – a növényzet záródásával – a homokmozgás egyre kisebb területre szorult vissza. A homokfelszíneken megindult a talajképződés is. (Bölling interstadiális). A Maros még a holocén folyamán is változtatta futásirányát. A mai medre egészen fiatal.

2.3. Természeti adottságok

2.3.1. Domborzati adatok

A kistáj 82,6 és 105,5 m közötti tszf-i magasságú, enyhén Ny-ÉNy felé lejtő, változatos folyóvízi és szélhorda üledékekkel fedett hordalékkúp síkság. Átlagos relatív relief 2,5 m/km², K-en nagyobb, Ny-on alacsonyabb értékek jellemzőek. Az országhatár közeli felszínek az ártéri szintű síkság, a továbbiak az alacsony ármentes síkság orográfiai típusába sorolhatóak. A kistáj területe a marosi hordalékkúp Magyarországra eső részének központi, illetve É-i szárnya. Felszíni formái folyóvízi és colikus folyamatokkal keletkeztek. A domborzati adottságok kedvező feltételeket teremtenek a növénytermesztés számára.

2.3.2. Éghajlat

A K-i részek a mérsékelt meleg és a meleg éghajlati öv határán terülnek el, a Ny-i vidék kifejezetten meleg. A kistáj K-i szegélye mérsékelt száraz, máshol száraz.

Közel 2000-2020 óra évi napsütés várható, ebből nyáron 810 óra körül, télen 190 óra körüli a napfénytartam valószínűsége.

A hőmérséklet évi és vegetációs időszak átlaga 10,5-10,6°C körüli, de ÉK-en ennél kevesebb. A tenyészidőszak középhőmérséklete K-en 17,3, Ny-on 17,4-17,6°C, a napi középhőmérséklet március 31 és április 2 között, valamint október 20-21 között, azaz 199-202 napon át meghaladja a 10°C-ot. A fagymentes időszak hossza K-en mintegy 196-198 nap, míg Ny-on közel 200-202 nap. A legmelegebb nyári napok maximum hőmérsékletének sokévi átlaga 34°C körüli, a leghidegebb téli napok minimum hőmérsékletének átlaga Ny-on -16°C és -17°C közötti, máshol -17 és -18°C közötti.

Az évi csapadékösszeg K-en 570-580 mm, a középső vidéken 540-560 mm, Ny-on 520-540 mm. A vegetációs időszakban K-en 340 mm, a középső vidéken 320 mm, míg Ny-on 310 mm körüli eső

várható. A legtöbb 24 órás csapadékot Orosházán mérték (147 mm). Évente 32-35 hótakarós nap a valószínű, az átlagos maximális hó vastagság 17 cm.

Az ariditási indexértéke K-en 1,2, a kistáj középső részein 1,25-1,3, Ny-on 1,35.

É-i és D-i a legnagyobb valószínűséggel előforduló szélirány. Az átlagos szélsősebesség 3 m/s alatti.

Főként a hőigényes és kisebb vízigényű kultúrák számára alkalmas az éghajlat.

2.3.3. Vízhálózat

Csak III. rendű vízfolyásai vannak. Ezek közül jelentősebbek a Tótkomlós-éri csatorna (32 km, 180 km²), Aranyodi-csatorna (38 km, 275 km²), Mágócséri-főcsatorna (60 km, 435 km²), Gyula-Kétegyházi-felfogócsatorna (20 km, 251 km²). Nagyobb részében gyér lefolyású, száraz, vízhiányos terület. Állandó vízfolyásról nem nagyon beszélhetünk. A csatornák jobbára csak csapadékosabb években és hóolvadás idején vezetnek jelentősebb vízmennyiséget. Tavai kicsinyek, sekélyvizűek. A talajvíz mélysége 2-4 méter között ingadozik, kémiai jellege változatos. A rétegvíz mennyiségét 1-1,5 l/s.km² között számítják. A nagyszámú ártézi kútnak mind a mélységben, mind a vízhozamában jelentős eltérések vannak.

A belvízi csatornahálózat hossza kb. 300 km, melyre a csapadékos időszakban van szükség.

Tavai kicsinyek, sekélyvizűek. A 9 természetes állóvíz összes felszíne csak 15 ha. Közülük a kakasszéki és a gyopárosi sziksóvízű fürdőtó. Két mesterséges állóvíze 16 ha-t tesz ki.

Környezeti szempontból probléma, hogy a települések több, mint felében van ugyan közmű csatornahálózat, de kistáji szinten a lakások alig több, mint 40%-a csatornázott.

Orosházán a három tóból álló tórendszer 1869-től vált közismertté, mint gyógyhatású fürdő. A természetes alkáli-hidrogénkarbonátos víz különböző mozgásszervi, gyulladásos, reumatikus és ízületi bántalmak, nőgyógyászati panaszok gyógyítására, valamint balesetek, műtétek utáni rehabilitációra alkalmas. A Gyógyászati Központ a gyógyvíz gyógyerejére alapozva teljes körű szakorvosi ellátást, fiziko-, elektro- és balneoterápiás gyógykezeléseket biztosít. 2004 májusában megnyílt az élményfürdő is.

2.3.4. Talajok

Az enyhén Ny-ÉNy felé lejtő, folyóvízi és szélhordta üledékekkel fedett hordalékkúp jellegű tájban a talajvíz szintje 2-4 m között van. A táj alig több, mint 1%-án réti szolonyec talajok, nagyobb, csaknem teljes területén pedig csernozjom talajtípus található. A szikes talaj főként legelőként hasznosítható.

A homokos vályog mechanikai összetételű, részben felszíntől karbonátos, részben gyengén savanyú kémhatású (kilúgozott), elsősorban a mészállapottól és szerves tartalomtól függően az 55-75 (int.) földminőséggel jellemezhető alföldi mészlepedékes csernozjom talajok 8%-ot tesznek ki. E talajtípus mélyben sós változata hasonló termékenységi besorolással (int. 50-60) 11%-os területnagyságon fordulnak elő.

A vályog mechanikai összetételű, 4% humusztartalmú réti csernozjom talajok a terület több, mint felét (55%) alkotják. Szántóként 85%-ban hasznosítják, legelőként 5 %-ban, a megmaradó rész pedig településterület.

A réti csernozjom talajok szikes talajvízű, mélyben sós változatai az 50-75 (int.) földminőséggel a terület 25%-án találhatóak. Szántóként 85%-ban hasznosítják, legelőként 10%-ban, a megmaradó 5%-ot erdőként hasznosítják.

A jelentős mezőgazdasági potenciálú táj eredményesen termeszthető haszonnövényei a búza, őszi árpa, kukorica, cukorrépa és a lucerna.

2.3.5. Növényzet

A hajdan jellemző löszsztyepp-vegetációt az igen jó minőségű csernozjom talaj miatt szinte teljes egészében felszántották, mára szántók és lakott területek uralják az erősen fragmentált tájat. Szikeseket főleg Orosházától délre és a táj keleti részén találunk. Természetes vízfolyások csak elvétve fordulnak elő. Erdőben szegény vidék, a kevés ültetett erdő is javarészt jellegtelen. A táj regenerációs képessége rossz. Az őzönnövény-fertőzöttség aránylag alacsony. A löszpusztagyepek mára kis zárványokként mezsgyékre, földvárakra, szikes környezetből kiemelkedő padkákra szorultak vissza (kiemelkedő fajai az endemikus, az országban csak itt előforduló erdélyi hérics – *Adonis × hybrida* – és a kónya zsálya – *Salvia nutans*, továbbá jellegzetes a szennyes infű – *Ajuga laxmannii*, kék atracél – *Anchusa barrelieri*, vetővirág – *Sternbergia colchiciflora*, karsú orbáncfű – *Hypericum elegans*, macskahere – *Phlomis tuberosa*, tavaszi hérics – *Adonis vernalis*, selymes boglárka – *Ranunculus illyricus*, pusztai gyűjtőványfű – *Linaria biebersteinii*, bérei here – *Trifolium alpestre*, nyúlánk sárma – *Ornithogalum pyramidale*). A sztyeppcserjések szintén csak kis fragmentumokban maradtak fenn (parlagi rózsza – *Rosa gallica*, törpemandula – *Prunus tenella*). A szikesek jellemző élőhelye a szikes rét (buglyos boglárka – *Ranunculus polyphyllus*, sziki kányafű – *Rorippa kernerii*, kistűszkű aszat – *Cirsium brachycephalum*), az ürmőpuszta (erdélyi útifű – *Plantago schwarzenbergiana*, sziki varjúháj – *Sedum caespitosum*, egyvirágú here – *Trifolium ornithopodioides*), a mézpázsitos szikfok, a vaksziknövényzet (sziki ballagófű – *Salsola soda*, magyar sóballa – *Suaeda pannonica*, magyar palka – *Cyperus pannonicus*), a cickórós puszta és a sziki magaskórós (báránytürom – *Artemisia pontica*, réti őszirózsa – *Aster sedifolius*). A belvizes szántók is értékes iszapnövényzetnek adhatnak otthont (iszapfű – *Lindernia procumbens*, henye káka – *Schoenoplectus supinus*). Kipusztult többek között a csajkavirág (*Oxytropis pilosa*), festő csülleng (*Isatis tinctoria*).

(Forrás: Magyarország kistájainak katasztere)

2.3.6. Állatvilág

Az állatvilág páratlan értékeket hordoz. A Tisza menti puhafás területek jellegzetes képéhez tartoznak a gémtelpek. A nagy számban előforduló szürke gém és bakcsó mellett képviseltetik magukat kiskócsagok és selyemgémek. A nagyobb erdőfoltok ragadozói közül rendszeresen költ a kabasólyom és az egerészölyv. Vízpartok mentén álló fűzfákra építi terméseiből, fűszálakból font gömb alakú fészket a függőcincge.

2.4. Orosháza fejlődés története

A település története az új kőkorig nyúlik vissza, melyet a környéken talált régészeti leletek igazolnak. Első lakói között a kutatók az ún. Körös-kultúra képviselőit tartják számon.

A korai vaskor ma is látható emléke a város délkeleti határán elterülő földvár, a Nagytatársánc. Itt az Ős-Maros hordalékkúpján találtak otthont később maguknak a népvándorlás egymást követő népcsoportjai is, majd a honfoglaló magyarok vették birtokukba. A tatárjárás pusztítása után lassan ismét benépesült a környék.

Orosháza névvel legelőször egy 1466-ban keltezett oklevélben találkozhatunk.

A középkori falunév a régi magyar *Oros* személynév és az „-a” birtokos személyraggal ellátott ház (otthon, lakhely) köznév összetétele. Maga az *Oros* személynév az „úr” köznév kicsinyítő képzős alakja – a település tehát első birtokosának nevét viseli. Eredetileg Zaránd megyéhez tartozott, annak 15. századi végleges megszüntetése után került Békés megyéhez.

Levéltári források szerint 1517-ben már *Orosházi Tóbiás* nevű hallgató tanult a krakkói egyetemen, *Orosházi András* pedig 1555-ben várad kanonok volt.

Egy. a mohácsi csata előtti évben keltezett oklevél Orosházát mint egy Békés megyei uradalom központját említi, tulajdonosai ekkor a *Komlóssyak* voltak.

A török uralom alatt a település ismét a pusztulás sorsára jutott – az itt lakók a harcok áldozatai lettek, vagy elmenekültek a nagyobb biztonságot jelentő királyi Magyarországra.

Orosháza újkori története a vidék XVIII. századi betelepülésével kezdődik. A török uralom alatt elnéptelenedett vidékre a Tolna megyei Zombárról érkezett telepesek költöztek. A betelepülő lakosság elsősorban földműveléssel és állattartással foglalkozott, de hamarosan kifejlődött a kertkultúra is, majd a XVIII. században az iparos réteg is kialakult. A reformkortól kezdődően lassan megindult Orosháza mezővárosi jellegű fejlődése. A százéves településen az 1848/49-es forradalom és szabadságharc kitöréséig nagyobb politikai megrázkódtatások nélkül, csendesen folyt az élet. 1849 közepén a román felkelők elleni csatában szinte teljesen megsemmisült.

A szabadságharc bukása után a szigorú megtorló intézkedések ellenére is tovább élt a forradalom szelleme. A Bach-rendszer éveiben felbomlottak a feudális viszonyok is. A birodalom belső piacának fejlődése az 50-es évek végére a mezőgazdaság számára végre kedvező helyzetet teremtett. Felosztották a közlegelőket, tömegesen épültek a tanyák, fellendült a gabonatermelés.

A helyi politikai élet aktivizálódását a kiegyezés hozta meg.

A kiegyezés utáni viszonyokkal elégedetlen parasztok és kisiparosok 1869-ben Tánicsics Mihályt választották meg Orosháza és környéke országgyűlési képviselőjének, 1899-ben a helység díszpolgárává avatta Kossuth Lajost. Az 1904-ben leleplezett Kossuth - szobor a Kossuth - kultusz jelképe lett. Országos visszhangot kiváltó szomorú eseménye volt 1891-ben az Orosházi véres május elseje.

A Nagyvárad - Fiumei vasútvonal megépítése (1870) felgyorsította a község gazdasági fejlődését. A később kiépített szárnyvonalak révén községünk a Körös-Tisza-Maros közének vasúti csomópontjává vált. Megerősödött a helyi kisipar és kereskedelem, s különösen a mezőgazdasági feldolgozó ipar indult virágzásnak: baromfifeldolgozás, malomipar, s ehhez kapcsolódva az építőipar. A két világháború között Orosháza mint „a legnagyobb magyar falu” szerepelt a köztudatban, 1936-ban már közel 25 ezer lelket számlált.

A kisbirtokos réteg speciális gazdálkodási formája, a tanyavilág a paraszti polgárosodást tükrözte. Az egyre inkább mezővárosi fejlettségű településen pezsgő kulturális élet bontakozott ki.

1891 és 1918 között 53 új helyi egyesület alakult: a hagyományos egyházi és polgári szerveződések mellett új jelenségként számos munkáskör, külterületi olvasókör és néhány sportegylet.

A polgárosodás hívta életre 1890-ben a Polgári Fiúiskolát, melyet 1892-ben a Polgári Leányiskola követett.

Thék Endre 1902-ben, elsőként az országban, elindította a bentlakó iparos tanoncok képzését 15 szakmában.

Az Orosházi mezőgazdaság hírneve - a gazdálkodók igénye a legfejlettebb termelési lehetőségek megismerése és alkalmazása iránt - inspirálta településünket arra, hogy a mezőgazdasági ismeretek oktatása is helyet kapjon az iskolában. Hosszú küzdelem után 1926-ban tettek érettségi vizsgát első ízben a Felsőmezőgazdasági Iskola növendékei. Az evangélikus népiskolából nőtt ki az 1930-as években szerveződő Evangélikus Gimnázium.

A történelem viharai Orosházát ugyanúgy érintették, mint az ország minden települését.

A Trianoni békeszerződés után Orosháza egyszerre a „kis Magyarország” határmenti régiójában találta magát, s ez a tény a további fejlődés meghatározója lett.

A II. világháború jelentős anyagi - és emberáldozattal járt, az áldozatok száma még ma sem ismert pontosan.

Orosházát 1944. október 6-án egyetlen nap alatt foglalták el az orosz csapatok.

1946-ban a település városi rangra emelkedett. Az ígéretesnek induló fejlődést azonban hamarosan a kisipari és kiskereskedelmi vállalkozások elsorvasztása, a parasztgazdaságok felszámolása követte. A tanyákat a 60-as években nagyrészt lebontották, létrejöttek az újonnan szerveződő termelőszövetkezetek és az állami gazdaság.

Számottevőek az olaj-, a földgáz- és a termálfelvezetés eredményei is. Részben erre alapozódva alakult ki a fejlett gépipar, üvegipar és kohászat. 1963-ban kezdte meg a termelést az üvegyár. Megváltozott a város arculata is. Új épületbe költözött a mai Tisza Kálmán Közoktatási Intézmény, 1953-ban felépült a Táncsics Mihály Gimnázium, 1964-ben az Ipari Szakmunkásképző Iskola. Új kórház, múzeum, művelődési központ épült. Napjainkra elkészült a 47-es főútvonal várost elkerülő, utolsó szakasza is. A Széchenyi Terv támogatásával induló gyopárosi fejlesztések eredményeként 2004-re elkészült a több mint 6000 négyzetméter alapterületen elhelyezkedő élményfürdő, megújult a parkfürdő. A Délkelet-Kapuja Európai Unió projekt keretében új szálloda- és konferenciaközpont épült és további befektetőkre vár a város déli peremén kialakított Ipari Park. Orosháza mára nemcsak a megye egyik legiparosabb városa, de jelentős idegenforgalmi tényezővé is vált.

(Forrás: www.wikipedia.hu és a települések saját honlapja)

A 2009. évi KSH adatoknak megfelelően Orosháza lakásállománya 14.073 db volt.

- A lakásállományok közüzemi csatorna-hálózatra kötésének jelenlegi helyzetéről KSH adat nem állt rendelkezésre, 2009-as adatoknak megfelelően 8.874 (63%) ház volt bekapcsolva szennyvízcsatorna hálózatba
- A házak 94%-ban (13.247) volt vezetékes víz és kb. hasonló 91%-ban (12.834) gáz,
- Szervezett hulladékszállítás 91 %-os volt, mely azt jelenti, hogy 12.749 db háztól szállítják el a települési szilárd hulladékot, a szelektív hulladékgyűjtésbe bevont lakásállomány számáról nem rendelkezünk adattal
- 17.740 db lakásban volt elektromos áramellátás, ami 100%-os ellátottságot jelentett. A lakásállományok számához viszonyítva kitűnik, hogy a fogyasztási helyek száma meghaladta azt, ennek oka nagy valószínűséggel, hogy olyan lakóházak esetében ahol pl. egyéni vállalkozás, műhely, bolt, stb... működött, vagy pl. 2-3 család

is élt egy több generációs házban, több fogyasztási hely került bekötésre.

- a telefonellátottság (lakossági analóg és ISDN vonal) a KSH lapján nem található, a város területén kábeltelevízió 5.244 lakásba volt bevezetve 2009. évben.

(Forrás: KSH 2009 adat)

2.5. Településhálózat

Alföldi viszonylatban relatíve sűrűn benépesült terület. A településhálózat viszonylag fiatal, mai formájában jórészt a török hódoltság után alakult ki. Orosháza komoly mezővárosi múlttal rendelkezik, számos városi funkcióval egyértelmű központja környékének.

A város ma számos testvérvárosi kapcsolattal rendelkezik. Orosháza megyei feladatként az Orosháza Városi Önkormányzat Kórháza 2 kistérség betegit látja el.

Kistérségi szintű feladatként építési, hatósági, valamint gyámhatósági feladatokat, valamint a Kistérségi Társulás látja el a felnőtt, és gyermekorvosi ügyelettel kapcsolatos feladatokat, továbbá végzi a gyermekjóléti ellátással összefüggő tevékenységeket.

Orosháza Budapesttől 190 km-re található, közúton az E75-ös autópályán Kiskunfélegyházai, majd 4406. számú főúton érhető el. Orosházán halad keresztül a 47. számú főközlekedési út, mely a Debrecen-Szeged főútvonal. Orosházán pár évvel ezelőtt készült el a vasúti felüljáró, valamint a 47-es főútvonal várost elkerülő szakasza.

Orosházának közvetlen vasúti összeköttetése sincs a fővárossal, ám ennek ellenére elmondható, hogy Orosháza a térség vasúti csomópontja.

Légi úton a város kisgépekkel a békéscsabai és a szegedi repülőterek igénybevételevel érhető el, de Orosháza rendelkezik egy nem üzemelő tartalék repülőtérral is.

A közúti közlekedés kulcsszereplője a Körös Volán Zrt.

2.6. Táji értékek

A táji értékekhez tartoznak azok a természeti és épített értékek, melyek országos, illetve helyi védettség alatt állnak, valamint az egyedi tájértékek is, melyek jogilag nem védett értékek, de a tájjelleg szempontjából jelentősek, és megőrzésükről gondoskodni kell. Egy település/város, kistérség táji értékeihez hozzátartoznak a helyi kulturális és civil élet sajátosságai is.

2.6.1. Orosháza természeti értékei

Orosháza Város a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóságának működési területéhez tartozik. A település közigazgatási területét is érintő, a helyi természeti védelem alatt álló területeken kívül országosan védett természetvédelmi területek is találhatók. A település védett természeti területeit az alábbi fejezetekben és a 4. számú ábrán szemléltetjük.

2.6.1.1. Helyi természeti védelem alatt álló értékek

TERMÉSZETVÉDELMI TERÜLET

OROSHÁZAI VÉDETT FÁK, FASOROK

Törzskönyvi szám: 3/222/TT/03

Megye: Békés

Település: Orosháza

Védettség szint: helyi jelentőségű

Védelmi kategória: TE

Kiterjedése: 0 hektár

Ebből fokozottan védett: 0 hektár

Hatályba lépés éve: 2001

A helyi jelentőségű természeti értékek közül többek között említést érdemel az Főtvös téri japán akác, a Mikolai kerti kocsányos tölgy, az Árpád kerti piramistölgyek, a Bajnok - Rákóczi út sarkán 2 db kocsányos tölgy, a Széchenyi téri nyugati ostorfák illetve a Református templomkertben lévő jegenyenyár.

Hrsz-ok:

033, 034/2, 062/2, 1183, 1186, 177/7, 2392, 3001, 465/2, 4980/7, 5074, 5084, 519/3, 570, 6425, 682, 7889, 952.

RÁGYÁNSZKI ARBORÉTUM

Törzskönyvi szám: 3/4/TT/75

Megye: Békés

Település: Orosháza

Védettség szint: helyi jelentőségű

Védelmi kategória: TT

Kiterjedése: 1,9 hektár

Ebből fokozottan védett: 0 hektár

Hatályba lépés éve: 1975

Hrsz-ok:

8691/2, 8692

A Rágyánszki Arborétum a Gárdonyi utcában található magán arborétum, helyi jelentőségű természetvédelmi terület a volt laktanya mögötti gyurgyalag és partifecske fészkelő helyekkel egyetemben.

Alapítója Rágyánszki János (1908-1973) kertész, aki gyulamezei faiskolájából 1952-ben telepítette ide meglevő állománya értékesebb részét. Ma özvegye és fia vezetése alatt működik az arborétum, amely a budapesti ELTE dendrológiai megfigyelőállomása is. Növényei tudományos kutatási célokat szolgálnak. A 3 hektár területen fekvő, örökzöldekben és fenyőkben számottevő gyűjtemény jelenleg kb. 3000 egyedszámot képvisel. Kiemelkedő a mamutfenyő- és a cédrusállomány, amely alkalmazkodott a hazai klímához. Sok ritkaság mellett az országban egyedüli fenyőpéldány a chilei Araucaria.

2.6.1.2. Országos jelentőségű védelem alatt álló területek

A Tatársánci ősgyep területe 1 ha, 1971-ben lett védetté nyilvánítva, országos jelentőségű, fokozottan védett terület. 1939-ben találták meg Pusztaföldvár határában az i.e. V. század táján épült pusztai földvárat. Az ásatások szerint 100 m átmérővel több mint 3 km hosszú lehetett az egykori erődvonala. A külső sáncvonal egy meredek falán maradt fenn egy darab ősgyep-maradvány. Jellemző növényei: bókóló zsálya, jakabnapj aggófű, ebfojtó müge, csuklyás ibolya, macskahere, sarlós gamandor, csatlógó szamóca, közönséges borkóró.

Orosházán található egy kunhalom, a Gyopáros felsőtó nyugati szélétől 337 m-re nyugati irányban, ami országos jelentőségű védett természeti terület. Alakja erősen nyújtott, ovális, feltehetőleg bronzkori lakódomb lehetett méretei miatt. A halom magassága 4 m, környékének a tengerszint feletti magassága 89- 90 m. A halom magassági száma 93,6 m. A palást 26 m széles és 74 m hosszú.

NEMZETI PARKOK

KÖRÖS-MAROS NP

Törzskönyvi szám: 276/NP/97

Megye: Csongrád, Békés, Jász-Nagykun-Szolnok

Érintett települések: Ambrózfalva, Apátfalva, Battonya, Békéssámsón, Békésszentandrás, Bélmegyer, Biharugra, Bucsa, Csanádpalota, Csárdaszállás, Csorvás, Dévaványa, Ecségfalva, Fábianszabcs, Füzesgyarmat, Geszt, Gyomaendrőd, Gyula, Hódmezővásárhely, Kardoskút, Kétegyháza, Királyhegyes, Kisújszállás, Körösnagyborsány, Kunszentmárton, Magyarszabolcs, Makó, Maroslele, Mesterszállás, Mezőgyán, Mezőtúr, Nagyer, Orosháza, Öcsöd, Szabadkígyós, Szarvas, Szeged, Szeghalom, Székkutas, Szelevény, Szentes, Tiszaföldvár, Tótkomlós, Túrkeve, Újkígyós, Vésztő, Zsadány

Védettségi szint: országos jelentőségű, egyedi

Védelmi kategória: NP

Kiterjedése: 50940,55 hektár

Ebből fokozottan védett: 6500 hektár

Orosházán a 3/1997. (I.8.) KTM a Körös-Maros Nemzeti Park létesítéséről szóló rendelet szerint a 0267 hrsz-ú terület tartozik a Nemzeti Park területéhez.

Az 1997-ben alapított Körös-Maros Nemzeti Park a dél-alföldi területek egységes természetvédelmi kezelésének feladatát valósítja meg. Igazgatóságának működési területe magába foglalja Békés megye területét, Csongrád megye Tiszától keletre eső területeit, valamint a Dévaványai-Ecségi puszták és a Körös-ártér Jász-Nagykun-Szolnok megyébe eső részeit. A terület két, egymástól jellegében jól elkülöníthető részre osztható: a Körösvídedre és a Békés-Csanádi löszhátra. Igazgatósága Szarvason van. A nemzeti park kiemelt feladata az erdélyi hős és bókóló zsálya állományainak fenntartása, amelyek hazánkban csak itt találhatók!

ÉRZÉKENY TERMÉSZETI TERÜLETEK (ESA TERÜLETEK)

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 53. § (5) bekezdésében, valamint a 85. § c) pontjában kapott felhatalmazás alapján elkészített 2/2002. (I.23.) KÖM-FVM együttes rendelet értelmében az „Érzékeny Természeti Területek” (a továbbiakban: ÉTT) fogalom, valamint a

hozzátartozó szabályozás, pályázati-támogatási rendszer bevezetésének célja a természeti (ökológiai) szempontból érzékeny földrésztelken olyan természetkímélő gazdálkodási módok megőrzése, fenntartása, további földrésztelkek kijelölése, amelyek támogatással ösztönzött, önként vállalt korlátozások révén biztosítják az élőhelyek védelmét, a biológiai sokféleség, a tájképi és kultúrtörténeti értékek összehangolt megőrzését.

A rendelet szempontrendszer alapján az ÉTT kijelölése az alábbi kategóriákban történik:

a) kiemelten fontos ÉTT: azok a területek, ahol nemzetközi viszonylatban is kiemelkedő természeti, táji és kultúrtörténeti értékek fordulnak elő, amelyek fennmaradása középtávon (5-10 év) is kétséges a természetkímélő gazdálkodás támogatása nélkül;

b) fontos ÉTT: ahol országos viszonylatban jelentős természeti, táji és kultúrtörténeti értékek fordulnak elő, amelyek fennmaradása vagy állapotának javítása érdekében a természetkímélő gazdálkodás támogatása szükséges;

c) tervezett ÉTT: ahol jelentős az extenzív mezőgazdasági hasznosítású földrésztelken található élőhelyek száma, de a természeti, táji és kultúrtörténeti értékek jelentősége kisebb, illetve olyan területek, ahol az extenzív gazdálkodás ösztönzésével és támogatásával a terület természeti értéke növelhető, a környezet állapota javítható.

A rendelet 1. számú melléklete a kijelölt, kiemelten fontos, fontos és tervezett ÉTT térségek, a 2. számú melléklete pedig az e térségekben lévő települések felsorolását tartalmazza.

1. számú melléklet a 2/2002. (I. 23.) KöM-FVM együttes rendelethez

Az ÉTT kijelölt térségei kategóriánként

Kiemelten fontos ÉTT-ek térségei

Nemzeti Park Igazgatóság	Körös-Maros Nemzeti Park
ÉTT megnevezése	Vásárhelyi-Csanádi puszták

2. számú melléklet a 2/2002. (I. 23.) KöM-FVM együttes rendelethez

Érzékeny természeti területekkel érintett települések felsorolása

Tervezett ÉTT térség	Vásárhelyi-Csanádi puszták
Nemzeti Park Igazgatóság	Körös-Maros Nemzeti Park
Települések neve (csak Békés megye területéről)	Békéssámsón, Kardoskút, Orosháza, Tótkomlós

A fentiek értelmében Orosháza város egész területe *kiemelten fontos természeti területen* fekszik.

RAMSARI EGYZMÉNY HATÁLYA ALÁ ESŐ TERÜLETEK

Orosháza területe nem Ramsári Egyezmény alá eső terület.

NATURA 2000 TERÜLETEK

A várost övező területeken több NATURA 2000 hálózatra tartozó *különleges madárvédelmi területek, valamint kiemelt jelentőségű természet-megőrzési területek* találhatók, zömmel gyepterületek formájában. Természetvédelmi szempontból fontosak még a kisebb- nagyobb bányatavak, melyek esetenként fészkelési lehetőséget nyújtanak a vízimadaraknak.

Natura 2000 hálózattal érintett hrsz-ok listája Orosháza város területén

Különleges madárvédelmi terület

Vásárhelyi és Csanádi-puszták

HUKM10004

0354, 0355, 0356/10, 0356/11, 0356/12, 0356/13, 0356/14, 0356/15, 0356/16, 0356/17, 0356/18, 0356/19, 0356/2, 0356/20, 0356/21, 0356/22, 0356/23, 0356/24, 0356/25, 0356/26, 0356/27, 0356/28, 0356/29, 0356/3, 0356/30, 0356/31, 0356/32, 0356/33, 0356/34, 0356/35, 0356/36, 0356/37, 0356/38, 0356/39, 0356/4, 0356/40, 0356/41, 0356/42, 0356/43, 0356/44, 0356/45, 0356/46, 0356/47, 0356/48, 0356/49, 0356/5, 0356/50, 0356/51, 0356/52, 0356/53, 0356/54, 0356/55, 0356/56, 0356/57, 0356/58, 0356/59, 0356/6, 0356/60, 0356/61, 0356/62, 0356/63, 0356/64, 0356/65, 0356/66, 0356/67, 0356/68, 0356/69, 0356/7, 0356/70, 0356/71, 0356/8, 0357, 0358, 0359/1, 0359/2, 0360, 0361/10, 0361/11, 0361/12, 0361/14, 0361/15, 0361/16, 0361/17, 0361/18, 0361/2, 0361/20, 0361/21, 0361/22, 0361/23, 0361/24, 0361/25, 0361/26, 0361/27, 0361/28, 0361/29, 0361/3, 0361/30, 0361/31, 0361/32, 0361/33, 0361/34, 0361/35, 0361/36, 0361/37, 0361/38, 0361/39, 0361/4, 0361/5, 0361/6, 0361/7, 0361/8, 0361/9, 0363, 0364/1, 0364/10, 0364/11, 0364/12, 0364/13, 0364/14, 0364/2, 0364/3, 0364/4, 0364/5, 0364/6, 0364/8, 0364/9, 0365, 0366/2, 0366/4, 0366/5, 0366/6, 0366/7, 0366/8, 0367/10, 0367/11, 0367/12, 0367/13, 0367/14, 0367/15, 0367/16, 0367/17, 0367/18, 0367/19, 0367/2, 0367/20, 0367/21, 0367/22, 0367/23, 0367/24, 0367/25, 0367/26, 0367/27, 0367/28, 0367/29, 0367/3, 0367/30, 0367/31, 0367/32, 0367/33, 0367/34, 0367/35, 0367/36, 0367/37, 0367/38, 0367/39, 0367/4, 0367/40, 0367/41, 0367/42, 0367/43, 0367/44, 0367/45, 0367/46, 0367/47, 0367/48, 0367/49, 0367/5, 0367/50, 0367/51, 0367/6, 0367/7, 0367/8, 0367/9, 0368/4a, 0368/4b, 0368/4c, 0368/4d, 0368/4g, 0368/4h, 0368/4j, 0368/4k, 0368/5, 0368/6, 0368/7, 0377/2, 0377/4, 0377/5, 0377/7, 0377/8, 0377/9, 0389/15, 0389/17, 0389/5, 0389/9, 0390, 0398/4, 0398/6, 0398/7, 0399/1, 0399/10, 0399/12, 0399/13, 0399/14, 0399/2, 0399/3, 0399/4, 0399/5, 0399/6, 0399/7, 0399/8, 0399/9, 0400, 0401, 0402/2, 0402/3, 0402/4, 0402/5, 0402/6, 0402/7, 0462/48, 0462/49, 0462/50, 0462/51, 0462/52, 0462/53, 0462/54, 0462/55, 0462/56, 0462/57, 0462/58, 0463/1, 0463/10, 0463/11, 0463/2, 0463/4, 0463/6, 0463/7, 0463/8, 0463/9, 0464, 0465, 0466, 0474/29, 0474/30, 0476/14, 0476/15, 0476/16, 0478, 0479, 0480/1, 0480/10, 0480/11, 0480/12, 0480/13, 0480/14, 0480/15, 0480/16, 0480/17, 0480/18, 0480/19, 0480/2, 0480/20, 0480/21, 0480/22, 0480/23, 0480/24, 0480/25, 0480/26, 0480/27, 0480/28, 0480/29, 0480/3, 0480/30, 0480/4, 0480/5, 0480/6, 0480/7, 0480/8, 0480/9, 0489/9

Kiemelt jelentőségű természet-megőrzési területek:

Hódmezővásárhely környéki és csanádi-háti puszták

HUKN120001

0356/3, 0356/10b, 0356/10c, 0356/14b, 0356/14d, 0356/4b, 0356/5b, 0358, 0360, 0366/4, 0366/5, 0366/6, 0366/7, 0368/4, 0368/5, 0368/6, 0368/7, 0377/2, 0377/4, 0377/5, 0377/8, 0377/9, 0389/5, 0389/9, 0389/17, 0390, 0398/4, 0398/6, 0398/7, 0399/1, 0399/2, 0399/3, 0399/5, 0399/6, 0399/8, 0399/9, 0399/10, 0399/12, 0399/13, 0400, 0402/2, 0402/4, 0402/5, 0462/48, 0462/49, 0462/50, 0462/51, 0462/52, 0462/53, 0462/54, 0462/55, 0462/56, 0462/57, 0462/58, 0463/1, 0463/2, 0463/4, 0463/6, 0463/7, 0463/8, 0463/9, 0463/10, 0463/11, 0466, 0474/30, 0474/29c, 0476/14, 0476/15, 0476/16, 0478, 0479, 0480/1, 0489/9

Mágoos-ér

HUKM20006

0504, 0618, 0679, 0682, 0686, 0688, 0708, 0713, 0730

FELSZÍN ALATTI VÍZ SZEMPONTJÁBÓL FOKOZOTTAN ÉRZÉKENY, ÉRZÉKENY, KEVÉSBÉ ÉRZÉKENY, VALAMINT A KIEMELTEN ÉRZÉKENY FELSZÍN ALATTI VÍZMINŐSÉG VÉDELMI TERÜLETEN LÉVŐ TELEPÜLÉSEK

Orosháza a 7/2005. (III.1.) KvVM rendelet melléklete értelmében „*érzékeny*” besorolású felszín alatti vízminőség védelmi területen helyezkednek el.

Bár a város közigazgatási területén kívül esnek, fontos megemlíteni két közeli európai jelentőségű természetvédelmi területet:

- A 1,5 hektáros kiterjedésű csorvási löszgyop, mely az Erdélyi héries egyik utolsó lelőhelye Magyarországon; illetve
- a kardoskúti Fehér-tavat és közvetlen környezetét, mely hazánk Ramsari-egyezményben jegyzett területei közé tartozik, vonuló és fészkelő madárfajoknak nyújtva menedéket és táplálkozási lehetőséget.

A madárvédelemnek ma már hagyománya van Orosházán. A fekete rigók, vadgerlek urbanizálódtak, számos költőhelyük van. A fülesbaglyok csoportostul jelen vannak a városban. Gyopárosfürdő zöldterülete gazdag madárvilággal rendelkezik.

2.6.2. Védett épületek, építmények

Műemlékek:

- A város központjában áll az egyetlen műemlék, a késő barokk stílusú evangélikus templom, 1777-1830 között épült, oltára előtt őrzik a városalapítók által Zombárról magukkal hozott harangot.

Helyi védelem alatt álló építmények, épületek:

- Fennmaradt néhány parasztkorok és népi építészeti stílusban épült "napsugaras" faormú ház.
- A Táncsics Mihály Köznevelési Intézmény és Tehetségközpont előtti téren található a Történelmi Emlékpark, Szervátusz Tibor alkotása, mely a városalapítás 250. évfordulójára készült el. A köztéri szobrok, emlékművek, emléktáblák a várostörténet jelentős alakjainak, eseményeinek állítanak emléket, számuk megközelíti a százat.
- Kossuth Lajos szobrát 1904-ben Horvay János készítette. A szobor restaurálását 2002-ben, a Kossuth-emlékévé alkalmából Rajki László, orosházi származású szobrászművész végezte.
- Az I. világháború áldozatainak állít emléket Pásztor János: Hősök szobra című ötalakos szoborkompozíciója, mely a környék legszebb világháborús emlékműve.
- A magyar millennium tiszteletére 2000-ben új szoborral gazdagodott a város. Szent István félalakos szobrát szintén Rajki László szobrászművész, városunk díszpolgára alkotta.
- Ugyancsak az ő munkája a Kossuth-emlékévé alkalmából 2002-ben felavatott "Fáklya" című köztéri szobor is.
- Rajki József: Petőfi Sándor című mellszobra a Kossuth utcán, a Petőfi Művelődési Központ főbejárata előtt kapott helyet.
- Táncsics Mihály emléket őrzik a Történelmi Emlékpark melletti sétányon Antal Károly egész alakos Táncsics szobra.
- Az Eötvös József Általános Iskola előtti téren Kiss István: Eötvös József c. szobra az iskola névadójának állít emléket.

2.6.3. Egyedi tájértékek

A tájak karakterének fontos összetevői az egyedi tájértékek. A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 6. § (3), (4) és (5) bekezdése értelmében egyedi tájértéknek minősül az adott tájra jellemző olyan természeti érték, képződmény és az emberi tevékenységgel létrehozott tájalkotó elem, amelynek természeti, történelmi, kultúrtörténeti, tudományos vagy esztétikai szempontból a társadalom számára jelentősége van.

Az egyedi tájértékek típusai: kultúrtörténeti, természeti, tájképi.

VÉDELEMMEL NEM RENDELKEZŐ KULTÚRTÖRTÉNETI ÉRTÉKEK

Az Önkormányzat nem nevezett meg védelemmel nem rendelkező kultúrtörténeti értékeket.

2.6.4. Javaslato

2.6.4.1. Helyi védelemre javasolt épületek, objektumok, helyek, területek

Az Önkormányzat nem tett további javaslatokat. A helyi védettséget élvező értékekről Orosháza Város Önkormányzat Képviselő-testületének a helyi építészeti és természeti értékek védelméről szóló 11/2011. (V.30.) önkormányzati rendelethez rendelkezik. A rendelet friss. az Önkormányzatnak jelenleg nem áll szándékában bővíteni a rendeletben található listát.

2.6.4.2. Helyi védelemre javasolt területek

Lásd 2.6.4.1. pontban foglaltak.

2.7. Társadalmi helyzet

A társadalmi adottságok ismertetése fontos elem egy településre/városra, kistérségre vonatkozóan. A népességszám alakulása, az oktatási és kulturális helyzet, a sportolási, kikapcsolódási, szórakozási lehetőségek, az egészségügyi ellátás színvonala, a közbiztonság helyzete – az évek során bekövetkezett változások tendenciája – szorosan összefügg az életszínvonallal, a település népességmegtartó erejével és a jövőbeni fejlődési lehetőségekkel. Ezek alapján lehet következtetni arra, hogy a helyi lakosság milyen módon tud bekapcsolódni a közösségi életbe, milyen helyi kötődések és kapcsolati hálók kiépítésére van lehetőség.

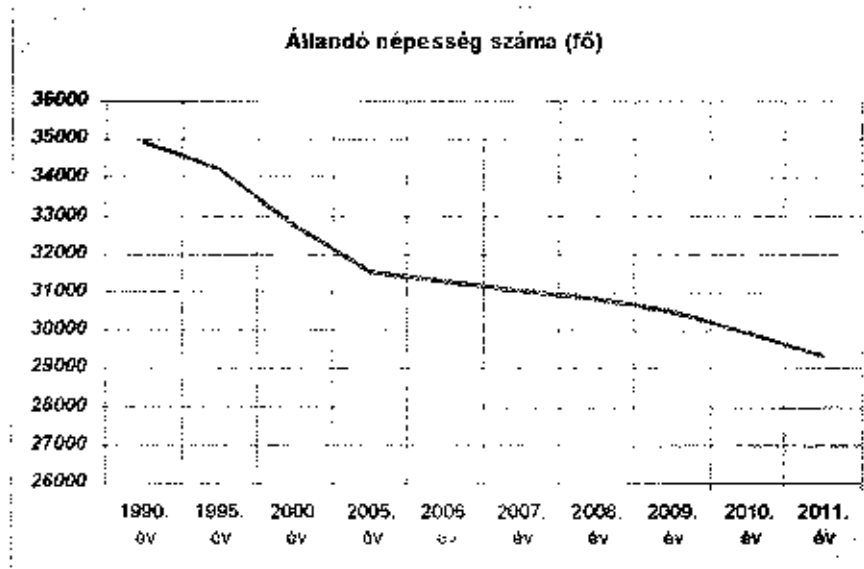
2.7.1. Demográfiai viszonyok

Orosháza lakosságát tekintve a vizsgált időszakban mondhatni egyenletes fogyás tapasztalható. Az eredmények szerint az elmúlt csaknem 20 évben a település lakónépessége 16%-al csökkent, vagyis öregedő városról beszélünk.

1. táblázat: A lakónépesség alakulása
(Forrás: KSH 2009.)

Év	1990	1995	2000	2005	2007	2008	2009	2010	2011
Állandó népesség (fő)	34.942	34.210	32.753	31.554	31.034	30.816	30.494	30.240	29.342

5. ábra: A lakónépesség változásának tendenciája 1990-2009 között
(Forrás: KSH 2009.)

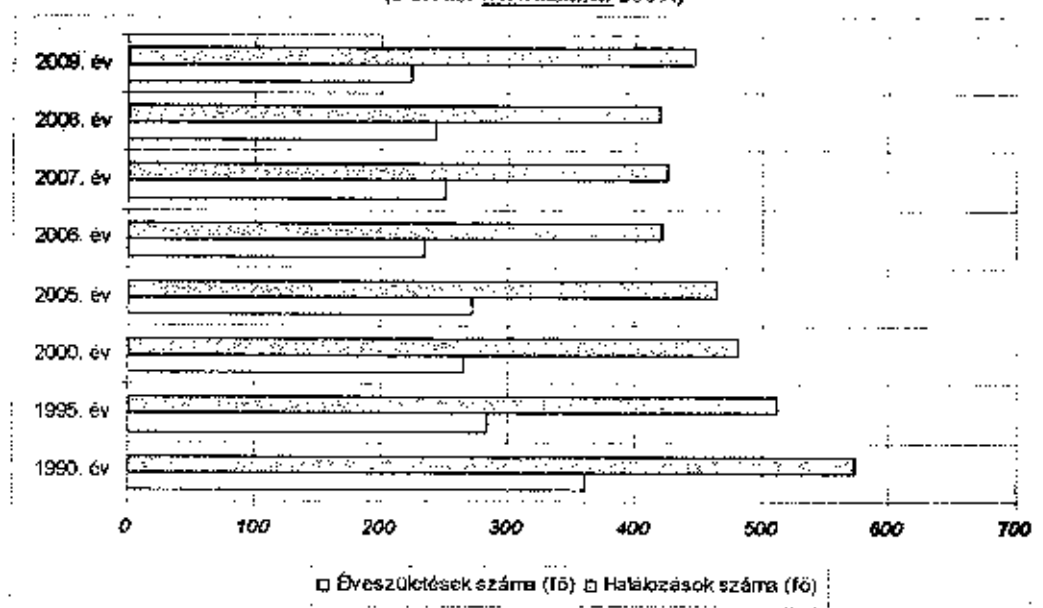
Az 1990-es évek elején 36 ezer felett volt a város lélekszáma, 2004-ben 31 ezer 500, míg a 2008-ban 30 ezer 800 volt ez a szám. 2004 és 2008 között 1453-an születtek, miközben 2195-en távoztak az élők sorából. Miközben néhányan jöttek, sokan (főként fiatalok) mentek – a

határokon túlra. A '90-es években kezdődő kedvezőtlen demográfiai körülmények folytán a város fokozatosan elvesztette népesség megtartó, reprodukáló képességét és elöregedett.

A településen élő lakosság csökkenését a természetes szaporodás és fogyás aránya mellett az elvándorlási ráta is jelentősen befolyásolta (6. számú diagramm szemlélteti) az elmúlt években. A népmozgalomra vonatkozó adatokat a következő táblázat és diagram szemlélteti.

6. ábra: Természetes szaporodás és fogyás tendenciája

(Forrás: www.ksh.hu 2009.)

2. táblázat: Az állandó népesség korosztály szerinti megoszlása

(Forrás: KSH 2009.)

Mutatók\Év	1998	1995	2000	2005	2006	2007	2008	2009
Állandó népességből 0-2 évesek száma (fő)	1121	968	782	783	771	776	733	736
Állandó népességből 3-5 évesek száma (fő)	1147	1097	843	814	809	767	779	775
Állandó népességből 6-13 évesek száma (fő)	3703	3109	2895	2378	2280	2224	2171	2134
Állandó népességből 14 évesek száma (fő)	610	458	372	366	338	329	352	285
Állandó népességből 15-17 évesek száma (fő)	1745	1484	1121	1073	1094	1039	1029	1018

Állandó népességből 18-59 évesek száma (fő)	19465	20178	19920	19012	18830	18614	18329	18024
Állandó népességből 60+ évesek száma (fő)	7151	6916	6820	7128	7149	7285	7423	7522

Az 1990. és 2009. KSH adatokat összehasonlítva jól látható, hogy a településen az állandó népesség kor szerinti változása csakúgy, mint az össznépesség szinte minden korosztály esetében folyamatos csökkenést mutat. Az adatok alapján kb. 34%-os volt a csökkenés a 0-2 évesek körében, mely alapján sajnos megállapítható, hogy a születések aránya elég nagy arányban csökkent az elmúlt 10-15 évben. Ennek megfelelően a következő (3-5 évesek) korosztály körében is hasonló tendencia figyelhető meg, vagyis az óvodás korú gyermekek számának csökkenése kb. 32% volt a vizsgált időszakban. A fiatal korosztályok esetében, minden egyes csoportnál csökkenés figyelhető meg, a legdrasztikusabb változás a 14 éves korosztálynál és a 6-13 éveseknél volt megfigyelhető, ahol a csökkenés mértéke első esetben több, mint 53%-os a második esetben 42%-os volt. Ezt követte a 15-17 éves korosztály, ahol a csökkenés mértéke csaknem a 42%-ot is elérte. A lakónépesség csökkenése a fiatalabb korosztály körében minden bizonnyal a születések számának csökkenéséből adódik, mely visszavezethető a nagyfokú elvándorlásokra a 90-es évektől megkezdődően.

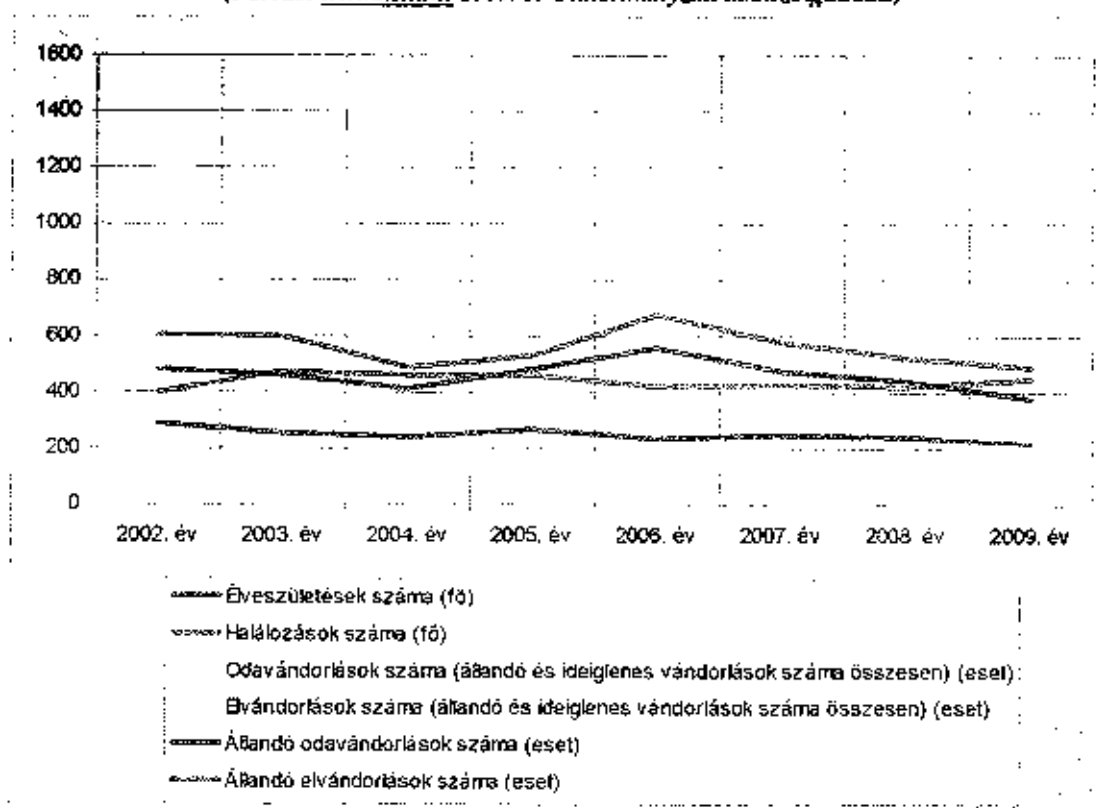
Az idősebb korosztály esetében a 18-59 korosztálynál szintén a csökkenő (7,5%) tendencia figyelhető meg, míg a legidősebbek esetében a növekedés (5%), ebből is megfigyelhető a város elöregedése.

3. táblázat: A népmozgalom alakulása

(Forrás: www.ksh.hu 2009.)

Mutatók/Év	1990	1995	2000	2005	2006	2007	2008	2009
Elve születések száma (fő)	288	252	241	271	233	249	242	223
Halálozások száma (fő)	400	473	465	464	421	426	419	446
Állandó odavándorlások (eset)	1065	1057	1033	1100	1285	1161	902	806
Állandó elvándorlások (eset)	1203	1163	1110	1142	1478	1315	1045	997
Ideiglenes odavándorlások (eset)	481	462	414	485	556	475	440	378
Ideiglenes elvándorlások (eset)	610	599	491	528	676	577	524	491

7. ábra: Oda és elvándorlások változásának tendenciája
(Forrás: www.ksh.hu 2009. és Önkormányzati adatszolgálat)

A fenti táblázatból és diagramból kitűnik, hogy a település kedvelt lakókönyvet. Az ideiglenes és az állandó elvándorlások száma ugyan (a vizsgált időszakban) minden évben meghaladta az odavándorlók számát, de ennek ellenére az odavándorlók száma is jelentősnek mondható a fenti táblázat eredményeit figyelembe véve. Az állandó vándorlások tendenciáját figyelembe véve mindkét esetben megállapítható, hogy az 1990. évtől egészen 2000-ig csökkenés figyelhető meg, majd újabb fellendülés, mind az oda és az elvándorlások tekintetében, majd ismét csökkent az esetek száma.

Az ideiglenes vándorlások – legyen szó el, vagy odavándorlásról – csökkenését figyelhetjük meg, a 2006. év egy kiugró év volt, ahol mind az odavándorlások, mind az elvándorlások száma 15-20%-al volt magasabb, mint az azt megelőző és követő évben.

A természetes élve születések száma a 90-es évektől kisebb megtörésekkel csökkenést mutat. 2005 és 2007. évben volt egy minimális emelkedés a születések számában, de ez a szám nem érte el a 1990-es években lévő születések számát. A halálozások száma is ezen időszaktól kezdődően csökkent, de itt a csökkenő tendencia egészen 2009-ig folyamatos, ahol is egy kisebb emelkedés figyelhető meg.

Összességében elmondható, hogy a több évtizede tartó elvándorlás-odavándorlás, s a csökkenő természetes szaporodás eredményeként jelentős előregedési tendencia figyelhető meg. Gyorsan csökken a gyermekkorúak aránya az össznépességből. A településen 13% körül alakul a 15 év alattiak aránya. A 60 év feletiek aránya a településen meghaladja a 24%-ot, a legmagasabb arányt a 18-59 éves korosztály adja 59%. Sajnos Magyarországi és megyei viszonylatban is

kiemelendő az Orosházi kistérség (7,39%) és Orosháza városa (7,59%), mivel a lakosság számának csökkenése jelentősen meghaladja a megyei és régiós szintet.

2.7.2. Oktatás, képzés

Orosháza a térség kiemelt oktatási központja, az alapfoktól a felsőfokig találhatóak oktatási intézmények. A város oktatását az alábbi tartalmi és szerkezeti tagoltság jellemzi:

- óvodai nevelés,
- 8 általános iskolai képzés,
- 4, 6 és 8 évfolyamos gimnáziumi képzés,
- szakiskolai képzés,
- szakközépiskolai képzés,
- főiskolai képzés,
- gyógypedagógiai nevelés-oktatás a sajátos nevelési igényű gyermekek részére,
- kollégiumi nevelés,
- pedagógiai szakszolgálat.

A Kodolányi János Főiskola évek óta kínál főiskolai képzést is a hallgatóknak, 2011 szeptemberétől pedig három szakon megkezdődött a nappali tagozatos oktatás is. A Táncsics Mihály Közoktatási Intézmény és Tehetségközpont a Szegedi Tudományegyetem kizárólagos rezidensiskolája, emellett jelentős szakmai háttérrel működő szakképző központ is. A Tisza Kálmán Közoktatási Intézménnyel a térségi TISZK (Térségi Integrált Szakképző Központ) bázisiskolaként működik együtt.

A városban a közoktatási feladatot ellátó intézmények száma 11:

- Eötvös József Katolikus Általános Iskola és Óvoda
- Forrás Református Óvoda
- Hunyadi János Közoktatási Intézmény Nevelési Tanácsadó
- Kodolányi János Főiskola
- Liszt Ferenc Alapfokú Művészetoktatási Intézmény
- Orosháza Városi Önkormányzat Napköziotthonos Óvodája
- Orosházi Református Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola
- Székács József Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium
- Táncsics Mihály Közoktatási Intézmény és Tehetségközpont
- Tisza Kálmán Közoktatási Intézmény
- Wesley János Óvoda, Általános Iskola és Középiskola Orosházi Tagiskola

4. táblázat: A közoktatási intézményekben ellátottak, foglalkoztatottak száma Orosházán
(Forrás: KSII 2009. és Önkormányzati adatszolgáltatás)

Időszak	2005. év	2006. év	2007. év	2008. év	2009. év
Óvodába beírt gyermekek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (fő)	940	963	942	960	937

Általános iskolai tanulók száma a nappali oktatásban (gyógypedagógiai oktatással együtt) (fő)	2427	2336	2294	2262	2173
A napközis tanulók száma a nappali oktatásban az általános iskolákban (iskolaotthonos tanulókkal együtt) (fő)	1293	1308	1082	1197	1191
Általános iskolai főállású pedagógusok száma (gyógypedagógiai oktatással együtt) (fő)	241	241	218	221	209
Más településről bejáró általános iskolai tanulók száma a nappali oktatásban (fő)	n.a.	138	149	141	130
Számítógépek száma az általános iskolai feladatellátási helyeken (db)	n.a.	n.a.	293	310	365

Az orosházi oktatási intézmények állapota összességében megfelelő, ugyanakkor az épületek/építmények átlagcélkora magas.

A város valamennyi óvodájának és iskolájának Pedagógiai Programja tartalmaz sajátos helyi feladatokat. A teljesség igénye nélkül:

- *Óvodák:* integrált nevelés, idegen nyelv -, úszás -, gyermektorna -, kézműves foglalkozások szervezése, stb.
- *Általános iskolák:* emelt szintű matematika, informatika, ének, idegen nyelv, ÉKP, közoktatási típusú sportiskola, fejlesztő felkészítés, művészeti nevelés, stb.
- *Középiskolák:* emelt szintű tagozatok, felzárkóztató oktatás, tanfolyami és fakultatív közismereti és szakmai képzések, AIFSZ. képzések, közoktatási típusú sportiskola stb.

Középiskoláink tanulóinak kb. 50 %-a orosházi lakos, a többi bejáró vagy kollégista. A régió kívül eső területről érkezettek száma nem jelentős.

Az alapfokú művészeti iskola, a Nevelési Tanácsadó, valamint a Gyógypedagógiai és szakszolgálati intézmény a kistérség 9 településének igény szerinti ellátását korlátozott keretek között biztosítja.

Szakképző intézmények kiemelt jelentőséget tulajdonítanak a vállalati kapcsolatoknak. Ez a szakképzéshez kapcsolódó vállalati támogatás, a munkaerőigény, a gyakorlati képzés (képzési hely, ill. tanulószerveződés) szempontjából fontos.

A felnőttképzés területei: közismereti képzés (ld. érettségire felkészítő valamint felzárkóztató) és szakképzés. Önálló, megoldásra váró helyi és térségi probléma a munkanélküliek csoportjainak képzési programja: fiatalok, romák, tartós munkanélküliek, fogyatékkal élők.

Összességében elmondható, hogy Orosháza oktatásának tárgyi feltételrendszere évről évre bővült, minősége javul. Az oktatás tartalmi és szerkezeti szempontból egyaránt átalakulóban van/átalakult.

2.7.3. Művelődés, kultúra

A közművelődési szervezetek rendezvényeinek kulturális sokszínűsége a hagyományápolásra és új értékek teremtésére épül. A programok szervezésével, valamint közösségek létrehozásával céljuk a helyi társadalom kapcsolatrendszerének építése, a civil szervezetek és egyéni kezdeményezések fogadása, támogatása, s az együttműködés révén az információ áramlásának biztosítása.

Orosháza Közművelődési intézményei:

- Justh Zsigmond Városi Könyvtár
- Petőfi Kulturális Közhasznú Nonprofit Kft.
- Szántó Kovács János Területi Múzeum

Múzeumok, kiállítótermek

- Szántó Kovács János Területi Múzeum
- Városi Képtár
- Vízellátás-történeti Gyűjtemény

Orosháza szívében található a *Petőfi Kulturális Közhasznú Nonprofit Kft.*, amely a város és térségének kulturális és közéleti központja. A Petőfi Kulturális Kht. 2002. február 1-én kezdte meg feladatai ellátását. Tevékenységüket a város kulturális hagyományaira, az itt élő polgárok kulturális értékeire, igényére alapozzák. A hagyományörzés jelentőségét példázza, hogy a művelődési házban jelenleg több mint 20 alkotó közösség működik, ezek közül több szép sikereket ért el. Az épületben található a város egyetlen - 400 főt befogadó – színházterme. További helyiségei a 250 fős koncertterem, az első emeleti részen több kis terem, a második emeleti részen 150 fős kamaraterem és 100 fős Zomba-terem.

A Művelődési Házban kerülnek megrendezésre a város felnőtt- és gyermek színházi, komoly- és könnyűzenei programjai, a városi ünnepek, az oktatási- és egyéb intézmények programjai, kiállítások.

A Szántó Kovács János Területi Múzeum állandó és időszakos kiállításokkal várja látogatóit. Az állandó tárlat az emeleten három teremben mutatja be a terület történeti-néprajzi vonatkozásait az őskori civilizációktól a huszadik századig.

2006. őszén átadásra került a felújított zsinagóga, mely a „*Művészetek Háza*” elnevezést kapta.

Az ország egyetlen *kút múzeumát* egy 1930-ban épült, használaton kívüli víztoronyban és kertjében rendezték be. Állandó kiállítása a víznyerés és -felhasználás történetét szemlélteti. A Kút múzeumot az orosházi Honismereti Szakkör hozta létre 1983-ban a Magyar Vízügyi Múzeum szakmai támogatásával.

Orosháza Város honlapján folyamatosan friss eseményekkel jelenik meg az Önkormányzat, ahol is tájékoztatják napra pontosan a lakosságot a megrendezésre kerülő kiállításokról, rendezvényekről, műsorokról. Orosházán vannak rendszeresen megrendezésre kerülő események is, mint például év elején az Orosházi Hagyományok, Ízek versenye, a Tavaszi Művészeti Fesztivál, nyáron a Libamáj fesztivál, a Pusztai Ízei gasztronómiai rendezvény, és az Orosháza Fesztivál, kétevente a Veteránjármű Találkozó, augusztusban az Európai Kenyérünnep, novemberben pedig a Márton-napi rendezvények, stb. valamint a 2.8.4 pontban részletesebben bemutatott események.

Orosháza saját helyi médiával is rendelkezik, mely magába foglalja az Orosházi Élet kiadványt, az Orosháza Városi Televíziót, valamint egy online újságot, melyek naponta tájékoztatást nyújtanak a város eseményeiről.

Orosházán kb. 150 civil szervezet működik. Orosháza város honlapján (www.oroehaza.hu) minden társadalmi szervezet számára adott a megjelenés, bemutatkozás lehetősége.

2.7.4.Sport. kikapcsolódás

Orosházán 30 sportszervezet működik.

Orosháza lehetőségei (sportlétesítmények hiánya, szálláshely kapacitás korlátozottsága) jelenleg nem teszik lehetővé óriási publicitással bíró nemzetközi sportrendezvények megrendezését. A nem olimpiai sportágak között találunk helyi képvisellettal is rendelkezőket, amelyek az elmúlt években sportszövetségükön keresztül EB vagy VB rendezésének lehetőségét hozták Orosházára (hajómodellezés, erőemelés). Sportrendezvények közé sorolhatók a nemzetközi edzőtáborok is, abban a tekintetben, hogy ezekben a táborokban külföldi sportolók több napot (általában egy hetet) töltenek a városban.

Ahhoz, hogy a Város a sport területén az elért eredmények megőrzése mellett előrébb léphessen, fokozott erőfeszítéseket kell tennie az iskolai és diáksport minőségének javítására, a fogyatékosok integrációjára, a lehetőségek bővítésére, és a lakosságnak a jelenleginél jóval nagyobb mértékű bevonására a rekreációs sportba.

2.7.5.Egészségügy

Az Orosháza Városi Önkormányzat Kórháza területi besorolású intézmény, Békés megye lakosságának egyharmadát látja el területileg a megye nyugati egyharmadát.

A jelenlegi kórházépület alapkövét 1962-ben rakták le, az átadásra 1967-ben került sor.

A járóbetegek teljes körére kiterjedő szakorvosi ellátást 1941-1951 között a Tüdőbeteg gondozó, a Bőr- és nemi beteg gondozó mellett községi orvosok biztosították. Szakorvosi rendelőintézet 1952-ben kapott helyet a városban.

1984. október 6-án átadásra került a kórházzal egybeépült korszerű, 26 munkahelyes szakorvosi rendelő.

2007-ben valósult meg a járóbeteg szakellátásnak is helyt adó épületrész rekonstrukciója, amely lehetővé tette a gondozóintézetek beköltözését és a takarékosabb fenntartást, így külön telephelyen már csak a Tüdőgondozó működik.

2000 októberére Phare pályázat segítségével felépült Gyopárosfürdön a Fizio- és Balneoterápiás Központ, mely betegek teljes körű fizio- és balneoterápiás ellátását biztosítani tudja. A Gyopárosfürdői Központ felépítése lehetővé tette új szakrendelések működtetését (térdambulancia, fájdalom ambulancia), valamint megfelelő helyet kapott a két reumatológiai szakrendelő is.

Az intézet biztosítja a lakosság jelentős számát érintő szív- és érrendszeri betegek kiemelt gyógyítását, a cukorbetegség gondozását. Diagnosztikai lehetőségei bővítésével törekszik a daganatos betegségek korai szűrésére. Speciális szolgáltatást nyújt a művese kezeléssel, ESWL kezeléssel. A szolgáltatásai bővítésével igyekszik a lakosság egészségi állapotának javítására, egészségének megőrzésére a lehető legmagasabb szinten rendelkezésre állni.

A betegek komplexebb szolgáltatását szolgálja a kórházi tömb földszintjén kialakított közforgalmú gyógyszerár, továbbá folyamatban van a finanszírozott betegszállítási szolgálat megszervezése, mind a járó-, mind a fekvőbetegek részére.

A 2006-ban elindult, egészségügyi ágazatot érintő reform folyamat radikális változásokat eredményezett. Ezen változások leglátványosabb eredménye az intézeti struktúra módosulása. 2007. március 31-ig 410 aktív és 30 krónikus ágyon folyt a betegellátás. 2007. április 1-től ez a szerkezet a következők szerint változott: 317 aktív, 39 rehabilitációs és 30 krónikus ágy. A reformtörvény az egyes szolgáltatókhoz rendelt ellátandó területet is újraosztotta, ezzel 16,5%-kal csökkentve az intézet által ellátható lakosság számát.

A járóbeteg szakellátás területén az esetek 47%-ában orosházi illetőségű a paciens, míg ez a részarány a fekvőbeteg ellátásban 31,5%.

A járóbeteg ellátás forgalmi adatainak áttekintésekor megfigyelhető, hogy jelenleg az 1946-1956 közötti intervallumban született lakosság veszi a legnagyobb mértékben igénybe az ellátást. A fekvőbeteg ellátást a 80 évesnél idősebb korosztály felülreprezentáltsága jellemzi.

A felnőtt és gyermek központi orvosi ügyelet ellátása kistérségi szintű, az alábbi településekre terjed ki:

- Csorvás
- Csanádapáca
- Pusztaföldvár
- Tótkomlós
- Békéssámsón
- Gerendás
- Gádoros
- Kardoskút
- Nagyszénás

A következő táblázatban összefoglaltuk a 2009. KSH adatok alapján az Orosháza területén található egészségügyi ellátásokhoz kapcsolódó fontosabb tudnivalókat.

5. táblázat: Egészségügyi statisztikák összefoglaló táblázata 2009. évre vonatkozóan
(Forrás: KSH 2009.)

Megnevezés	2009. év
Működő háziorvosok száma 12.31-én (fő)	14
Működő házi gyermekorvosok száma 12.31-én (fő)	5
Háziorvosi szolgálathoz tartozó körzeti ápolónők száma (fő)	14
A háziorvosok által ellátott szolgálatok száma (szolgálat)	14
A házi gyermekorvosok által ellátott szolgálatok száma (szolgálat)	5
Csak felnőttek részére szervezett háziorvosi szolgálatok száma (szolgálat)	13
A háziorvosi ellátásban a megjelentek és a meglátogatottak száma összesen (eset)	172094
A házi gyermekorvosi ellátásban a megjelentek és a meglátogatottak száma összesen (eset)	44583
A házi gyermekorvosi ellátásban a rendelésen megjelentek száma (eset)	42690
A házi gyermekorvosi ellátásban a látogatások száma összesen (eset)	1893
A háziorvosi ellátásban a rendelésen megjelentek száma (eset)	164543
A háziorvosi ellátásban a lakáson történt beteglátogatás (eset)	7551
Megjelenési esetek száma a járóbeteg szakellátásban (székhely szerinti adat (eset)	362909
Beavatkozások száma a járóbeteg szakellátásban (székhely szerinti adatok) (db)	1566120
Összes működő kórházi ágyak száma (db)	436
Gyógyszertárak száma (humán) (db)	8

A 2010. novemberében elfogadott „Intézményi Stabilizációs és Fejlesztési Stratégiai Terv 2010-2015.” fogalmazta újra a stratégiai célokat és határozza meg az ehhez szükséges fejlesztési szükségleteket.

2.7.6. Szociális ellátás

A szociális szolgáltatások lehetséges alanyai általában a kedvezőtlen életkörülmények között élők közül kerülnek ki, közülük is elsősorban az idősek, a betegek, a fogyatékosok és a hajléktalanok. A statisztikai adatok felhívják a figyelmet arra, hogy csökken a születések száma, növekszik a születéskor várható életkor, ezáltal a gyermekek aránya fokozatosan csökken, az idős (60 éven felüli) korosztálynál pedig emelkedés várható, abban az esetben, ha az el- és odavándorlások adatait nem vesszük figyelembe. A szociális ellátó rendszer legnagyobb célcsoportját az idős korosztály adja. A 60 évesek és idősebbek aránya Orosházán 2009-ban elérte a 24%-ot. A lakosság korösszetétele, öregedése, az aktív népesség társadalmon belüli csökkenő aránya, jövedelmi viszonyai meghatározzák a szociális szolgáltatások iránti keresletet.

6. táblázat: A szociális ellátásra vonatkozó adatok
(Forrás: KSH 2009.)

Megnevezés	2009. év
A működő állami és önkormányzati szociális otthonok férőhelyeinek száma (db)	0
Az önkormányzati szociális otthonok férőhelyeinek száma (db)	0
A szociális otthonokban gondozottak száma (fő)	0
Tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények működő férőhelyeinek száma (db)	292

Tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó intézményeinek gondozottak száma (fő)	274
Az időskorúak otthonainak száma (db)	0
Időseket (is) ellátó nappali intézmények száma (db)	5
A tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények száma (db)	1
Az önkormányzat kezelésében levő tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények száma (db)	1
Az önkormányzat kezelésében levő tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények működő férőhelyeinek száma (db)	292
Az önkormányzat kezelésében levő tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó intézményekben a gondozottak száma (fő)	274
Szociális étkeztetésben részesülők száma (fő)	196
Házi segítségnyújtásban részesülők száma (fő)	154
Idősek nappali ellátásában engedélyezett férőhelyek száma (db)	145
Idősek nappali ellátásában részesülők száma (fő)	153
Szociális alapszolgáltatásban és nappali ellátásban foglalkoztatottak száma összesen (fő)	72
Fogyatékosokat (is) ellátó nappali intézmények száma (db)	1
Fogyatékosok nappali ellátásában részesülők száma (fő)	30
Pszichiátriai betegeket (is) ellátó nappali intézmények száma (db)	0
Pszichiátriai betegek nappali ellátásában részesülők száma (fő)	0
Szenvedélybetegeket (is) ellátó nappali intézmények száma (db)	0
Szenvedélybetegek nappali ellátásában részesülők száma (fő)	0
Népkonyhák száma (db)	0
Hajléktalanok nappali intézményeinek száma (db)	1
Hajléktalanok nappali intézményeinek napi átlagos forgalma (fő)	21
Családsegítő szolgálatok száma (db)	1
A családsegítő szolgáltatást igénybe vevők száma (fő)	1513
Rendszeres szociális segélyben részesítettek átlagos száma 2006.06.30-ig (fő)	n.a.
Lakásfenntartási támogatás esetei (pénzbeni és természetbeni) (eset)	n.a.
Átmeneti segélyezés esetei (pénzbeni és természetbeni) (eset)	2100
Átmeneti segélyezésben részesültek száma (pénzbeni és természetbeni) (fő)	567
Rendkívüli gyermekvédelmi támogatásban részesültek száma (pénzbeni és természetbeni) (fő)	296
Rendszeres szociális segélyben részesítettek átlagos száma 2006.07.01-től (fő)	n.a.
Időskorúak járadékában részesítettek évi átlagos száma (fő)	26
Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek évi átlagos száma (fő)	1799
Közügyvédelmi igazolvánnyal rendelkezők száma (2) (fő)	629
Ápolási díjban részesítettek évi átlagos száma (fő)	129
Rendelkezésre állási támogatásban részesítettek átlagos száma (fő)	586

7. táblázat: Nyugdíjba, árvaellátásban, megváltozott munkaképességűek járadékában részesülők
(Forrás: KSH 2009)

Megnevezés	2009. év
Öregségi nyugdíjban részesülő férfiak száma (fő)	2336
Korbetöltött rokkantsági nyugdíjban részesülő férfiak száma (fő)	645
Korhatár alatti rokkantsági nyugdíjban részesülő férfiak száma (fő)	718
Árvaellátásban részesülő férfiak száma (fő)	153
Egészségkárosodott személyek szociális járadékaiban részesülő férfiak száma (fő)	256
Nyugdíjban, nyugdíjszerű ellátásban részesülő férfiak száma (fő)	4262
Öregségi nyugdíjban részesülő nők száma (fő)	3450
Korbetöltött rokkantsági nyugdíjban részesülő nők száma (fő)	593
Korhatár alatti rokkantsági nyugdíjban részesülő nők száma (fő)	843
Árvaellátásban részesülő nők száma (fő)	150
Egészségkárosodott személyek szociális járadékaiban részesülő nők száma (fő)	441
Nyugdíjban, nyugdíjszerű ellátásban részesülő nők száma (fő)	6133

2.7.7. Közbiztonság

Az Orosházi Rendőrkapitányság az illetékességi területén élők lélekszáma alapján Békés megye második legnagyobb rendőrkapitánysága. A rendőrkapitányság illetékességi területe 717,69 km², mely 8 települést és 55.000 lakost jelent.

A közbiztonsággal sok problémájuk volt és van az itt lakóknak. Az Orosházi Rendőrkapitányság illetékességi területén az ismertté vált bűncselekmények száma 2010. évben az előző évekhez viszonyítva 324,7%-al nőtt, vagyis 1164 esetről 3779 esetre nőtt a bűnügyek száma. Ez a kimagasló növekedés egyetlen büntető eljárás eredménye, mely során egy temetői lopássorozat felderítése és eredményes befejezése során összesen 2364 rendbeli bűncselekményt gőngyölítettek lel.

A bűnözési gyakoriság, vagyis a 10.000 lakosra jutó bűncselekmények száma 2009. évben 207,7 volt, míg 2010. évben 674,8-ra nőtt. A fenti ügyet figyelmen kívül hagyva a bűnözési gyakoriság 2010. évben 252,6, mely 1415 esetet takar. A 2010. év bűnözési gyakorisága - leszámítva a fenti bűnügyet - növekedést mutat. Az adatok azt mutatják, hogy 37,5%-os növekedés volt tapasztalható. Ennek oka elsősorban a betöréscs lopások, a szerzői joghoz kötődő bűncselekmények, valamint az okiratokhoz kapcsolódó cselekmények számának növekedésében keresendő.

A város területén ismertté vált bűncselekmények közül a személy elleni bűncselekmények száma a 2009. évhez viszonyítva 31-ről 54-re nőtt. A növekedés elsősorban a zaklatások, mint bűncselekmény számában jelentkezett, de a testi sértések száma is növekedett (12-ről 17-re).

A házasság, család, ifjúság és nemi erkölcs elleni bűncselekmények gyakorisága nem változott az előző évekhez viszonyítva. Nőtt viszont a kábítószerrel történő visszaélések száma, de csökkent a köz- és magánokirat hamisítások száma. Az ismertté vált vagyon elleni bűncselekmények száma az említett temetői lopások miatt jelentősen megnövekedett a 2009. évhez viszonyítva (444

esetről 2962 esetre). A lopások mellett nőtt a betöréses lopások száma, de csökkent a csalások száma. A lopási bűnesetek számának oka nagy valószínűséggel a jelenleg a világban és Magyarországon is érezhető gazdasági válság és az ezzel járó életszínvonalbeli esőketenés.

Orosházán a bűncselekmények visszaszorítása érdekében megalakult az Orosházi Bűnmegelőzési és Vagyonvédelmi Egyesület és az Orosháza Önkormányzat Bűnmegelőzési Egyesület, melynek alapja a városban működő jól szervezett polgárőrség.

Orosházán a bűncselekmények közül a lakosságot legjobban irritálók száma növekedett a legnagyobb mértékben. Ezek közül is kiemelkedtek a gépjárművek és a lakások ellen, továbbá a közterületeken elkövetett garázda cselekmények. Látványosan emelkedtek az utcai támadások, a közintézmények, iskolák, hivatalok, és a kereskedelmi egységek ellen elkövetett bűntettek, valamint a súlyos szabálysértések. A lakosságot is, és ami a nagyobb haj volt, a rendőrséget is váratlanul és felkészületlenül, sokszorúen érte mindez. A lakosság úgy érezte – és nem indokolatlanul –, hogy a közbiztonság összeomlott.

Ezért beindult a lakosság természetes önvédelmi reflexe, amelynek következményeként egy adott lakóterületen – szinte magától – megszerveződött, hogy sötétedés után elmentek a gyerekekért az iskolába, a buszmegállóba, az egymást ismerő szomszédok egyeztettek, hogy ki, mikor viszi sétálni a kutyáját, stb.

Iz volt a kezdet. Ezután a rendszeres találkozások, közös séták tervszerűvé és rendszeressé váltak, és egyre több bűnelkövetőt értek tetten ezek az ún. „baráti őrzáratok”.

2011-ben a két polgárőrségi tevékenységet ellátó szervezet egyesült az Orosháza Önkormányzat Bűnmegelőzési Egyesület neve alatt.

AZ EGYESÜLET CÉLKITÜZÉSEI ÉS FELADATAI

- A bűncselekmények megelőzése és a különböző tulajdonformák védelme érdekében önkéntes tevékenységet kifejtő állampolgárok összefogása, működésük rendszerbe foglalása, tevékenységük szervezeti összehangolása.
- Az élet és testi épség óvásával, a vagyonvédelem javításával a lakosság biztonságérzetének növelése, a közösségi kapcsolatok erősítése. A bűnművelemek korlátozásával a társadalmi bűnmegelőzés kereteinek szélesítése.
- A polgári védelmi feladatok ellátása, segítése, a lakosság és a bűnüldöző szervek közötti bizalom és együttműködés erősítése, kapcsolatok fejlesztése, tartása.
- A fiatalok egészségének megőrzése érdekében szórakozási lehetőségek, vetélkedők, felvilágosító előadások (drog, AIDS) biztosítása iskolai és szabadidős keretekben.
- Tagjainak testi és lelki ápolása, sportolási és mentálhigiénés programok biztosítása.

Az Egyesület feladatait különböző tevékenységi formákon keresztül valósítja meg:

- Szakmai továbbképzések szervezése és lebonyolítása, kiadványok, segédletek, propagandaanyagok kiadása, terjesztése, szakmai felnőtt és egyéb oktatás.
- A mindenkori igényeknek (megbízási szerződéseknak) megfelelően járőrözést szervez tagjaival a környezet védelmére és a bűnügyileg fertőzött területek, a veszélyeztetett személyek, ingó és ingatlan vagyontárgyak védelmére.
- A rendvédelmi szervek felkérésére – külön megállapodás alapján szabályozott módon – közös akciók végrehajtásában segít.
- Rendezvények szervezése, lebonyolítása, biztosítása.

Mindezek ellenére a kapott eredményeket összehasonlítva az országos átlaggal Orosháza bűnözés szempontjából kevésbé fertőzött területnek nyilvánítható.

2.8. Gazdasági helyzet

Orosháza igazi gazdasági centrum, hiszen amellet, hogy a megye legiparosodottabb városa, fejlett mezőgazdasági és szolgáltató központ. A magyar üvegipar, valamint a libamáj fellekvára, de egyértelműen növekedési pályára állt az orosházi gépgyártás is.

2.8.1. Mezőgazdaság

Orosházán, illetve a kistérségben elsősorban a szántóföldi növénytermesztés jellemző, amelyet kiegészít a takarmánynövények termesztése. Nagy jelentőségű továbbá az állattenyésztés, különösen a baromfitenyésztés (főleg liba), valamint a sertéstartás. A kistérségben működő legjelentősebb mezőgazdasági vállalkozás a növénytermesztéssel és állattenyésztéssel immár közel másfél évtizede, 1995-ös létrejötte óta foglalkozó és mintegy 200 embert foglalkoztató AGRO-M Rt.

Kiemelkedik még a mintegy 2500 hektár területen szántóföldi növénytermesztést végző, 1995-ben alapított szövetkezetből átalakult OROSFARM Zrt. A térségben jelentős hagyományokkal rendelkező mezőgazdaságnak a helyi élelmiszeripar beszállítójaként van jelentősége. Orosházán működött területi irodát a Békés Megyei Agrárkamara. Itt az érdeklődő agrárvállalkozók számára többek között agrártámogatásokkal kapcsolatos ügyintézés, hitelkérelmek és hitelpályázatok, valamint adóbevallások készítését vállalják helyben.

2.8.2. Ipar

Az ipari park Orosháza belterületének déli részén, a Mezőkovácsháza és Tótkomlós irányába kivezető utak között helyezkedik el, ahol számos ipari és kereskedelmi létesítmény található. Az ipari parkot a város önkormányzata 2000-ben alapította.

A mintegy 20 hektáros ipari parkban 11 jól működő vállalkozás folytat ipari, kereskedelmi tevékenységet, mintegy 800 fő foglalkoztatásával. Az ipari park a működő vállalkozások mellett befektetők, vállalkozók részére ajánlja szolgáltatásait és a 15 hektáros "zöldmezős" beruházási területet.

A város meghatározó súlyú vállalkozásai: Guardian Orosháza Kft. (üvegipar), Linamar Hungary Rt. (autóalkatrész- és mezőgazdaságigép-gyártás), Egyesült Magyar Csomagolóüveg Kft. (üvegipar), az Alföldi Kohászati és Gépipari Rt., a Merián Foods Rt. (baromfifeldolgozás és konzervipar), AGRO-M Rt. (mezőgazdaság), OVM-Karsai Rt. (műanyagipar), a KAZÉP Kazánjavító és Szerelő Kft., az OROS-MALOM Kft. (gabonaforgalmazás, -felvásárlás, malomipari terméke gyártása), Euro-Unior Kft. (fémmegmunkálás), az Owens-Illinois Manufacturing Kft., OrosházaGlas Kft., Cerlux Kft., Doherty Hungary Kft., Uhrin Transzport Kft. valamint a Hungarolift Kft., melyek mellett további, kétezret meghaladó számú kisebb-

nagyobb, hazai és nemzetközi érdekeltsgű ipari, mezőgazdasági, szállítmányozási, idegenforgalmi, élelmiszer-feldolgozó, szolgáltató és egyéb gazdasági társaság található a városban.

2.8.3. Szolgáltatás, kereskedelem, civil szervezetek

A kereskedelmet döntően a helyi igényeket ellátó kiskereskedelem képviseli.

A megyében a békéscsabai után az orosházi kistérségben található a legtöbb kiskereskedelmi üzlet. A kistérség ugyanakkor a vendéglátóhelyek számát illetően már visszaszorul a képzeletbeli dobogó harmadik helyére. Sőt, a tízezer főre eső vendéglátóhelyek számát illetően már csak ötödik a megyében a kistérség.

A 2008. évben elkészített IVS-ben végzett felmérés szerint a Városban 2004-2005-ig folyamatosan nőtt a kiskereskedelmi üzletek száma, majd 2006-ban kismértékű visszaesés következett be. Települési szinten a 2005-ös 1018 db üzlet volt a csúcs, mely szám 2006-ra 1007-re esett vissza. Kistérségi és városi szinten körülbelül ez a folyamat figyelhető meg a vendéglátóhelyek számát illetően is, miközben az éttermek és cukrászdák száma a 2002-es csúcsot követően (162 db) folyamatosan csökken a városban. A városban az élelmiszer jellegű üzletek száma az 1998-as 109 darabról 2006-ra 93 darabra csökkent. Ugyanezen időszak alatt a ruházati üzletek száma 70-ről 79 darabra bővült úgy, hogy 2001-ben még 92 ilyen jellegű üzlet volt.

A településen a vendéglátóhelyek, éttermek és cukrászdák mellett működik továbbá 7 db benzinkút, a posták száma pedig 4 db. Orosházán a lakosság 8 bankfiókban intézheti a pénzügyeit, pénzfelvételre pedig 11 db ATM nyújt lehetőséget.

Orosházán az alábbi térségi szolgáltatások, intézmények találhatóak még:

Az alapvető szolgáltatások:

A településen alapvető háziorvosi és fogorvosi ellátás feltételei adottak. A településen gyermek és felnőtt háziorvosi szolgálat több helyen is található. A járóbeteg szakellátás az Orosháza Városi Önkormányzat Kórházában történik. A Kórház Békés Megye lakosságának nyugati egyharmadát látja el. A kórházhoz integráltan működnek a szakorvosi rendelések, gondozók, továbbá az alapellátásból a védőnői szolgálat. A kórházi fekvőbeteg ellátás az Idegosztály, Krónikus osztály kivételével tömbépületben történik, a tömbépülethez a földszinten, I-II. emeleten csatlakozik a 1984-ben átadott Szakorvosi Rendelőintézet.

A Kórház jelenleg 317 aktív és 69 krónikus ágyon biztosítja a fekvőbetegek ellátását. 11 klinikai osztály és a diagnosztikus osztályok a Laboratóriumtól a korszerűen felszerelt Véraló állomásig szolgálja a Város és a kistérség, valamint a megye fekvőbeteg ellátását.

Gyógyszertár – 8 db található a városban.

Alapfokú oktatási intézményekkel való ellátottság teljesnek tekinthető a városban, mely intézményeket a következőkben soroltuk fel:

Főtűs József Katolikus Általános Iskola és Óvoda

Forrás Református Óvoda

Hunyadi János Köznevelési Intézmény Nevelési Tanácsadó
 Kodolányi János Főiskola
 Liszt Ferenc Alapfokú Művészetoktatási Intézmény
 Orosháza Városi Önkormányzat Napköziotthonos Óvodája
 Orosházi Református Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola
 Székács József Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium
 Táncsics Mihály Köznevelési Intézmény és Tehetségközpont
 Tisza Kálmán Köznevelési Intézmény
 Wesley János Óvoda, Általános Iskola és Középiskola Orosházi Tagiskola

Az alapfokú közigazgatási ügyintézés a településen megtalálható Polgármesteri Hivatal ügyintézői végzik.

A szociális ellátás: a szociális intézmények száma 10 db

Humán szolgáltatások közül 4 db Posta és 8 db bankfiók található a településen.

Állatorvosi ellátást a város területén több Állatorvosi rendelőben szolgáltatnak, valamint Orosháza Állatkórházzal is rendelkezik.

A városban működik Gyermekek és Diákélelmezési Intézmény.

Orosházán több olyan intézmény is található, mely az Orosháza Városi Önkormányzat Egységes Szociális Központ kezelésében működik, ezek a:

- Arany Évek Gondozóház - A Gondozóház átmeneti elhelyezést, teljes körű ellátást biztosít - ideiglenes jelleggel, bentlakásos formában - azoknak az időskorúaknak, illetve 18. életévét betöltött beteg személyeknek, akik önmagukról betegségük, vagy más okból otthonukban időlegesen nem képesek gondoskodni.
- Bölcsőde - Jelenleg 60 férőhelyen, hat csoportban folyik a gondozás, nevelés, szakképzett gondozónők tevékenységével.
- Családsegítő Szolgálat - A Családsegítő Szolgálatot önkéntesen felkereső, jelzőrendszer által küldött, együttműködésre kötelezett, és a szolgálat által megkeresett, szociális problémák miatt veszélyeztetett és/vagy krízishelyzetben lévő személyek, családok segítségét látják el.
- Ezüst Fenyő idősek otthona - Az intézmény 2005-óta fogadja az intézményi ellátást igénylő időseket, idős házaspárokat, illetve tartósan beteg személyeket.
 A jelenleg 74 férőhellyel működő Otthon teljes ellátást – étkeztetést, egészségügyi ellátást, mentálhigiénés ellátást és foglalkoztatást, szükség szerint ruházatot és textíliát - biztosít a lakóknak.
- Hajléktalan ellátás - Az intézmény a városban élő szociális „életveszélyben” levő hajléktalanok számára az életben-maradáshoz szükséges elemi feltételeket (alvás, tisztálkodás) alapvető orvosi ellátást biztosít 1995-óta.
- Idősek klubja - Orosházán négy Idősek Klubja működik, mint idősek nappali ellátását biztosító intézmények.
- Platan idősek otthona - Az intézmény 1984-óta áll az idősgondozás szolgálatában.
 Jelenleg 167 fő férőhellyel teljes ellátást – étkeztetést, egészségügyi ellátást,

mentálhigiénés ellátást és foglalkoztatást, szükség szerint ruházatot és textiliát - biztosít az ellátottaknak

- Vadvirág esély klub - A klub, a 16. életévüket betöltött, önkiszolgálásra részben képes értelmi fogyatékosok napközbeni foglalkoztatását, nevelését szolgálja 2002-től.

Orosháza saját Tűzoltó Parancsnoksággal is rendelkezik.

Orosházán több civil szervezet is működik, melyek közül Alapítványokat, sportszervezeteket, közhasznú szervezeteket és egyéb civil szervezeteket találhatunk.

2.8.4. Vendéglátás, idegenforgalom, turizmus

A város központjától 3 kilométerre, a Gyopáros-tó partján található Gyopárosfürdő a Dél-alföldi Turizmusfejlesztési Stratégiában is kiemelt helyen szerepeltetett. három tóból álló tórendszer, mely 1869-től vált közismertté, mint gyógy hatású fürdő. A tavakat 85 ha rendezett park veszi körül. A nádövezte tópart és a nyugati oldalán kialakított 30 hektáros parkerdő pihentető sétahely. A Gyógyászati Központ a gyógyvíz gyógyerejére alapozva minden generáció igényeit kielégítő, teljes körű szakorvosi ellátást, fiziko-, elektro- és balneoterápiás gyógykezeléseket biztosít. Orosháza üdülő negyedében, Gyopároson megnyílt az év minden napján nyitva tartó páratlan gazdagságú élményszálló. 2004. májusától fogadja vendégeit a több mint 6000 négyzetméter alapterületen elhelyezkedő élményszálló, ahol hét beltéri és kültéri élménymedence, benne csobbanók, masszázsgyógyászatok, sodrófolyosók, vízgyógyászat csoportok, nyakzuhanyok, víz alatti masszázsok, oldalba fúvásos hidromasszázsok, ülő- és fekvőmasszázsok, buzgárok, gejzírek, ellenáramlatok, nyolc hagyományos és különleges szauna, köztük fényterápia, aromakabin, danárius, gőzkabin, infrakabin, pezsgőmedence, egy-egy zárt és nyitott csúszda, pihenőterek, és egyébek, a parkfürdőben uszoda, további felnőtt- és gyermekmedencék várják a vendégeket.

Az aktív sportok és a wellness szerelmesei mellett a kultúra rajongói is megtalálják Orosházán a kedvükre való szórakozást. Olyan múzeumokat és kiállítóhelyeket látogathatnak meg, mint például a Szántó Kovács János Területi Múzeum, a Városi Képtár vagy a Vízellátás-történeti Gyűjtemény.

A városban színes programok, kulturális események várják az ideérkező látogatókat minden évszakban. A nyári rendezvénysorozat bőséges kulturális és gasztronómiai kínálatában minden látogató megtalálja az érdeklődésének megfelelő programokat. Színházi előadások, komoly- és könnyűzenei koncertek, kiállítások mellett színes közönségprogramok várják az „utcan” is az érdeklődőket. Május elsejével kezdődően Gyopárosfürdő is kínál programlehetőséget. A nyári rendezvénysorozat nyitó programja a Libamáj fesztivál, a záró pedig az Európai Kenyérünnep Gyopárosfürdőn.

A technika szerelmeseinek kínál csemegét az Orosházi Veteránjármű Találkozó és Horváth Károly Emlékverseny. Az évente visszatérő rendezvényen hazai és nemzetközi lovasok fogathajtó, ügető és galoppversenyeken indulnak, amelyek egy része 2002-től a Nemzetközi Lóverseny Kft. által kiírt hivatalos nemzetközi fogadásos verseny is. Területi díjugrató verseny is megszervezésre kerül. A versenyszámok közti szünetekben kutyás, modellező, lovastorna- és

mazzorett bemutatót láthatnak az ide látogató vendégek. Fontos esemény a városban Fűvészenekar Szilveszteri. évváró koncertje is.

Orosháza évente megrendezésre kerülő többnapos rendezvényei a Libamájfesztivál, a Kenyérünnep, valamint az Orosháza Fesztivál (ezen belül a Pusztai Fesztivál), melyek az ország más területeiről is vonzzák a látogatókat.

Gazdaságfejlesztés és befektetés ösztönzés témakörben rendszeresen szervez Orosházán programot az ITDII, illetve a Békés Megyei Kereskedelmi és Iparkamara is. A város honlapján folyamatosan bemutatja az aktuális, illetve várható turisztikai és városi programokat.

A kistérség és a Község legfőbb turisztikai látványosságai közé tartoznak még a terv korábbi pontjaiban is bemutatott helyi természeti védelem és országos jelentőségű védelem alatt álló területek, a védett épületek és építmények, valamint az egyedi tájértékek is.

2.8.5. Foglalkoztatás, munkaerő-piaci helyzet

Békés megye a gazdasági aktivitás terén elmarad a régiós és megyei átlagoktól. A foglalkoztatási arány is a megye elmaradását tükrözi: a mért értékek több mint 3%-os elmaradást mutatnak Bács-Kiskun megyéhez képest, és mintegy 6%-os Csongrádhoz képest. Mindemellott itt is elmondható, hogy a 2005-ös adatokhoz képest (44,06%) minimális javulás tapasztalható.

A munkanélküliséget vizsgálva megállapíthatjuk, hogy a KSH felmérése szerint Békés helyzete valamivel kedvezőbb, mint Bács-Kiskun megyéé. A munkanélküliségi ráta a 2005-ben mért 8,43%-hoz képest 0,6%-kal csökkent, ugyanakkor Bács-Kiskun esetében közel 1%-os emelkedésről számolhatunk be. Csongrád megyében 1,6%-kal javult a munkanélküliségi ráta.

A 2001. évi KSH népszámlálás adatai szerint Orosháza városában a 15-64 éves népességében belül a foglalkoztatottak aránya 46,6% volt, a város egész területére vonatkoztatva.

A nyilvántartott álláskereső aránya (2011 áprilisában) 14,6 százalék, ami három százalékkal alacsonyabb érték a megyei átlaghoz képest. A férfiak és nők aránya megközelítőleg 50-50 százalék. A regisztrált álláskereső mintegy 40 százaléka szakmunkás, 27 százaléka érettségivel, míg 5 százaléka felsőfokú végzettséggel rendelkezik. Az áprilisi regisztráltak 75 százaléka 50 éves kornál fiatalabb.

A munkanélküliek ellátási rendszerében a munkanélküli járadék, a rendszeres szociális segély, amely a járadékra való jogosultság időtartalmának lejártát követően lép életbe, illetve a képzési programokban való részvétel esetén járó átképzési támogatás jelenik meg.

8. táblázat: Álláskeresőkre vonatkozó adatok
(Forrás: KSH 2009.)

Megnevezés	2009. év
Nyilvántartott álláskereső száma összesen (fő)	1876
Általános iskola 8 osztályánál kevesebb végzettséggel rendelkező nyilvántartott álláskereső száma (fő)	20

Általános iskolai végzettségű nyilvántartott álláskeresők száma (fő)	430
Szaktanácsos végzettségű nyilvántartott álláskeresők száma (fő)	667
Szakközépiskolai végzettségű nyilvántartott álláskeresők száma (fő)	57
Szakközépiskolai, technikumi, gimnáziumi végzettségű nyilvántartott álláskeresők száma (fő)	73
Főiskolai végzettségű nyilvántartott álláskeresők száma (fő)	21
Egyetemi végzettségű nyilvántartott álláskeresők száma (fő)	1453
Fizikai foglalkozású nyilvántartott álláskeresők száma (fő)	423
Szellemi foglalkozású nyilvántartott álláskeresők száma (fő)	n.a.
Nyilvántartott pályakezdő álláskeresők száma (fő)	173
Egy éven től nyilvántartott álláskeresők száma összesen (fő)	427

Egyes munkaügyi kutatások szerint a munkacsőpiacon jelentős hátránnyal indulnak az alacsony végzettségűek. Ide tartoznak az általános iskolát sem végzettek, az általános iskolai, mint legmagasabb végzettséggel rendelkezők, de egyes szakértők azokat is ide sorolják, akik ennél magasabb végzettséggel is rendelkeznek (érettségi), ugyanakkor ezen kívül semmilyen szakmát nem sajátítottak el, s ezért válnak munkanélkülivé. A kistérségi kimutatások alapján megfigyelhetjük, hogy minél alacsonyabb a végzettség, annál inkább a fizikai, illetve a szakképesítést nem igénylő munka dominál. Akik az általános iskolát sem fejezték be, azoknak a többsége a mezőgazdasági ágazatban dolgozik.

2.9. Infrastrukturális helyzet

A következő táblázatokban Orosháza Város infrastrukturális ellátottságát mutatjuk be.

9. táblázat: Infrastrukturális kiépítettség
(Forrás: KSH 2009.)

Mutatók	1995. év	2000. év	2005. év	2006. év	2007. év	2008. év	2009. év
Lakásállomány (db)	13788	n.a.	13969	14039	14049	14030	14073
Üzemelő közcsővezeték száma (db)	312	281	279	279	279	324	267
Közüzem i vívívezeték-hálózat hossza (km)	188,9	220,5	244,6	244,6	244,6	244,6	244,6
Közüzem i vívívezeték-hálózatba bekapcsolt lakások száma (db)	n.a.	11113	11346	11480	13151	13227	13247
Közüzem i szennyvízcsatorna-hálózat hossza (km)	n.a.	80,6	82,9	94,9	94,9	94,9	94,9
Háztartási villamosenergia fogyasztók száma (db)	15308	15973	16179	16171	16386	16488	16469
Villamosenergia-fogyasztók száma (db)	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	17599	17703	17740
Háztartási gázfogyasztók száma (db)	10125	10923	11584	11665	11744	11831	11912
Az összes gázcsőhálózat hossza (km)	221,5	230,4	242,5	246,6	245,6	245,2	245,7
Összes gázfogyasztók száma (db)	10728	11747	12427	12566	12673	12763	12834

A háztartási gázfogyasztókból a fűtési fogyasztók száma (db)	8494	8977	9604	9686	9768	9857	9938
Rendszeres hulladékgyűjtésbe bevont lakások száma (db)	n.a.	n.a.	12894	12834	12795	12906	12749
Összes zöldterület (m ²)	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	494830	479195
Játszóterek, tornapályák, pihenőhelyek száma (db)	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	354	351
Játszóterek, tornapályák, pihenőhelyek területe (m ²)	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	107171	103420

10. táblázat: Infrastrukturális ellátottság
(Forrás: KSH 2009.)

Mutatók	1995. év	2000. év	2005. év	2006. év	2007. év	2008. év	2009. év
Háztartásoknak szolgáltatott víz mennyisége (1000 m ³)	1175,2	1064,5	1013,7	1018,5	1185,6	1028,2	1031,5
Összes szolgáltatott víz mennyisége (1000 m ³)	1456,1	1440,3	1370,1	1443,2	1700	1475,4	1366,1
Közsatornában elvezetett összes szennyvíz mennyisége (1000 m ³)	1333,2	1839	2188,4	1863,9	1729,9	1980,7	1641,9
Háztartásokból közsatornába elvezetett szennyvíz mennyisége (1000 m ³)	466,7	434,2	599,6	582,7	676,4	685,7	667,1
A háztartások részére szolgáltatott villamosenergia mennyisége (1000 kWh)	23572	24355	28031	28348	28082	28838	27903
Szolgáltatott összes villamosenergia mennyisége (1000 kWh)	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	169742	176298	162945
Az összes szolgáltatott vezetékes gáz mennyisége (átszámítás nélkül) (1000 m ³)	37513	33302	38326	35189	29690	43060	50583
Az összes szolgáltatott gáz mennyiségéből a háztartások részére szolgáltatott gáz mennyisége (átszámítás nélkül) (1000 m ³)	17971	15988	20152	18925	15776	15409	16173
Összes elszállított települési szilárd hulladék (tonna)	n.a.	n.a.	n.a.	57684,5	15885,5	14386,1	11353
A lakosságtól elszállított települési szilárd hulladék (tonna)	n.a.	n.a.	n.a.	10657,3	10233,5	9574,1	7733,9

Látható a táblázatból, hogy a városban komoly közmű fejlesztések zajlottak az új évezred első éveiben. Az ivóvíz hálózat hossza mintegy 23%-kal bővült, a hálózatra kapcsolt lakások száma pedig évről évre nőtt, 1995 és 2009 között mintegy 16%-kal. Ugyanez mondható el a szennyvízhálózat fejlesztéséről illetve a közsatorna hálózatra kötött lakó ingatlanok számának alakulásáról is.

Az orosházi ivóvízvezeték hálózat jelenlegi méretét a 2002 és 2004 között végrehajtott fejlesztések során érte el, így az most 244,6 kilométer hosszú. A kistérség egészében a közüzeni

ivóvízvezeték hálózat hossza meghaladja az 520 kilométert.

2009-ben Orosházán a gáz fogyasztási helyek száma 12.834 db volt. Gázhálózatba kapcsolt lakások száma 2009-ben 9.938 db volt. 2009-ban Orosházán a lakásállomány 71%-a volt háztartási vezetékes gázfogyasztó.

Az Orosházán egy lakosra jutó zöldfelület nagysága $15,55 \text{ m}^2$ volt 2009-ben, ami messze elmarad a $26,9 \text{ m}^2$ -es megyei átlagtól. ráadásul e kevés zöldterület minősége is kívánalmakat hagy maga után. Ugyancsak komoly problémát jelent a pormentesített utak hiánya.

2009 évben Orosházán 280 távbeszélő fővonal jutott ezer lakosra, ugyanekkor a város lakásainak 37%-a (5244 db) volt rákötve kábeltelevíziós hálózatra. A város legfontosabb internet szolgáltatója a T-Online Magyarország Kft. Szolgáltatásai között a kábeltelevízió-, az internet-, valamint a kábeltelefon hálózatra való rákötés szerepel. A városban a távbeszélő fővonalak száma 1.000 lakosra 2009-ben tehát 258 db volt, ami kismértékben, de meghaladja a megyei értéket. A település a három nagy mobil szolgáltató hálózata által jól lefedett. Orosházán 2009-ben összesen 580 db ISDN vonal működött.

2009-ben Orosházán a lakások közel 91%-a volt bevonva a rendszeres szilárd hulladékgyűjtésbe.

2.9.1. Ivóvíz-ellátás, vízgazdálkodás

A közüzemi ivóvízellátás a városban csaknem teljes mértékben megoldódott, s a vízhozálhozba bekapcsolt lakások aránya 94%. Azonban az ivóvíz arzéntartalma magas. A közterületi kifolyók száma 262 db. 2009-ben az egy lakosra jutó évi vízfogyasztás $44,79 \text{ m}^3$.

Szolgáltató: Békés Megyei Vízművek Zrt. a Maros-hordalékkúp vízbázis szolgáltatója a vizet. Csanádapáca melletti vízkivétellel (kútszoporttal) a megyei regionális vízellátó rendszerek egyikeként. Ismert, hogy a térség ivóvíz bázisai által szolgáltatott vizek minősége nem felel meg az EU által előírt követelményeknek, mint fent is említettük a környéken legfőképpen a megengedettnél magasabb arzén tartalom miatt. Az EU-hoz történt csatlakozással Magyarország elkötelezte magát a 8/93/EK irányelvben előírt határértékek hazai jogrendbe való bevezetésére.

A Dél-Alföldi Ivóvízminőség-javító Program keretében Orosháza Romániából (Arad-megyéből) történő vízátvétellel kívánja megvalósítani a megfelelő minőségű ivóvíz biztosítását.

2.9.2. Csatornahálózat, szennyvíztisztítás

Közegészségügyi szempontból kiemelt szerepet játszik a csatornahálózat fejlesztésének szükségessége, amely jelenleg Orosházán részben megoldott. Orosháza elnyert KEOP pályázati forrásból szeretné megoldani a szennyvízhálózat bővítését, valamint a szennyvíztisztító telep korszerűsítését.

A pályázat rövid bemutatása:

„Orosháza város csatornahálózat és szennyvíztisztító telep fejlesztése” tárgyú, KIEOP-konstruációs projektje megvalósítására 2011. szeptemberében került aláírásra a Támogatási Szerződés. A projekt keretében 62,5 km gerincevezeték és 15 km nyomóvezeték épül ki, valamint az új hálózatra kb. 3.200 ingatlan kerül rákötésre. Ezáltal a város csatornázottságának aránya 58%-ról 87%-ra emelkedik. Emellett a jelenlegi szennyvíztelep átalakításával egy 7600 m³/d szennyvíz mennyiség (58 500 LE) fogadására és tisztítására alkalmas korszerű műtárgysor épül. A fejlesztések mellett a meglévő műtárgyak és kiszolgáló berendezések rekonstrukció után felhasználásra kerülnek. Az elmúlt 20 év alatt a jelenleg is üzemelő csatornahálózat sok helyen elhasználódott. A gépészeti berendezések elkorrodáltak, a szivattyúk elhasználódtak. Orosháza Város Önkormányzata a támogathatóság mértékéig élni kíván a pályázat által nyújtott rekonstrukció lehetőségével.

A csatornahálózat bekötés szabályairól és a közműcsatlakozásról, valamint a házi szennyvízhálózat kiépítéséhez nyújtható támogatási rendszerről a Települési Önkormányzatok saját rendeleteikben rendelkeznek.

A csatornahálózatra nem csatlakozott lakásoktól közszolgáltatás keretében a Városüzemeltetési Zrt. – saját autóival –, mint engedéllyel rendelkező Társaság szállítja el az egyedi szennyvízgyűjtőkből a folyékony települési hulladékot a Békés Megyei Vízművek Zrt. által üzemeltetett szennyvíztisztító telepre. A települési folyékony hulladékokkal kapcsolatos hulladékkezelési közszolgáltatásról az Önkormányzatok önkormányzati rendeletben rendelkeznek.

2.9.3. Villamosenergia- és gázellátás

A lakosság villamosenergia- és gáz szükségletének növekedése Orosháza Városában is érzékelhető, megvizsgálva a statisztikai adatok eredményeit. A legnagyobb mértékű növekedés a szolgáltatott gáz mennyiségében következett be, itt ugyanis a 2000. évi adatokhoz képest közel 34%-kal több gázt szolgáltatottak 2009-ben, a villamosenergia tekintetében ez a növekedés 12,7%-os a 2000. évhez viszonyítva. A villamosenergia fogyasztók száma az előző évhez viszonyítva minimális növekedést mutat a 2009. évben. A gázfogyasztók száma ugyancsak kismértékű növekedést mutat, mely a 2000. évhez viszonyítva 8%-al több fogyasztót jelent.

2.9.4. Hulladékgazdálkodás

Hulladékkezelési közszolgáltatás végzésével megbízott társaság az Orosházi Városüzemeltetési és Szolgáltatási Zrt., aki 50 éve szolgálja a város lakosságát a környezet formálásával, szépítésével. A Zrt. szállítja a Város közigazgatási területén keletkezett települési szilárd hulladékot az A.S.A. hódmezővásárhelyi hulladéklerakó telepre. A város települési szilárdhulladék-lerakója 2009. évben bezárt.

A városban kiépítésre került egy darab hulladékudvar, mely 2005-ben létesült. A meglévő hulladékudvarban történik a háztartásban elkülönítve gyűjtött hulladékot átvétele.

A szelektív hulladékgyűjtést a város közigazgatási területén 50 db gyűjtősziget is segíti. A gyűjtőszigetekről a hulladék begyűjtését, szállítását az Orosházi Városüzemeltetési és Szolgáltató Zrt. végzi, az egyes frakciók igényelt előkezelést is a szolgáltató hajtja végre. A gyűjtőszigeteken műanyagot, papírt, színes- és fehér üveget lehet elhelyezni, ezen kívül 11 helyen a fém szelektív gyűjtésére is mód van.

Orosháza Város Önkormányzata a gesztora a 93 települést tömörítő Délkelet-Alföld Regionális Hulladékgazdálkodási Rendszer Létrehozását Célzó Önkormányzati Társulásnak (DAREH Önkormányzati Társulás). A Társulás a KEOP-7.1.1.1 konstrukció keretében regionális hulladékgazdálkodási rendszer kialakítását tervezi (az első forduló projekt folyamatban van), emellett a KEOP-7.2.3.0 konstrukcióban két első forduló, előkészítésre irányuló projektet bonyolított le a területén található közel 80 db. bezárt, megfelelő műszaki védelemmel nem rendelkező települési szilárdhulladék-lerakó rekultivációjára, és beadta a második fordulóra vonatkozó pályázatát. A Magyar Közlöny 2011. évi 137. számában megjelent 1400/2011. (XI. 22.) Kormányhatározat értelmében a benyújtott projektjavaslatok elfogadásra kerültek.

A Városüzemeltetési Zrt. heti rendszerességgel biztosítja a kommunális és szelektív hulladékgyűjtést, szállítását, az A.S.A Kft.-hez beszállított hulladék lerakással történő ártalmatlanítását, a szelektíven gyűjtött hulladékok utóválogatását, bálázását és a szerves hulladékok komposztálását.

Az A.S.A Kft. hódmezővásárhelyi telephelyén a beszállított települési szilárd hulladék egy részét szelektíven válogatják, a tovább nem hasznosítható hulladékot a környezetvédelmi előírások figyelembe vételével deponálják.

Az önkormányzat a közszolgáltatásra vonatkozó helyi rendeletében szabályozta a lakosság és a közszolgáltató kötelezettségeit, lehetőségeit, valamint a szolgáltatás díját. A lakosoknak külön nem kell szerződést kötni a szolgáltatóval, mivel a helyi rendelet alapján ezen közszolgáltatást a lakosoknak kötelezően kell igénybe vennie.

A közszolgáltatásban jelenleg a lakosság csaknem 100%-a vesz részt a 2009. évi KSH adatoknak megfelelően. A település területén a kommunális hulladék szervezett gyűjtése és elszállítása tehát megoldott. Ebbe a gyűjtődények és a konténerek heti rendszerességgel, a szelektív gyűjtőszigetek heti többszöri ürítése tartozik bele.

Alkalmazott hulladékgyűjtő edényzetek: A gyűjtés eszközei vegyesek, 60, 110, 240, 1100 l-es hulladékgyűjtő edényzet (műanyag, fém vegyesen), ezek az önkormányzat és a lakosok tulajdonában vannak. Rendelkezésre áll a többlethulladék elszállítására szolgáló zsák. Ha a lakosság plusz szemetet kíván elszállíttatni, azt ezekben a cég nevével feliratozott zsákokban teheti meg. A 120 literes zsák árait a települési önkormányzati rendeletekben szabályozzák. Továbbá magánszemélyeknek és közületeknek – biztosítanak igény szerint (egyedi megrendelésre is) 2,4; 4; 5 m³-es nyitott és 4; 5 m³-es zárt konténereket építési, bontási hulladékhoz, 7,0 m³ -es konténert kifejezetten könnyű hulladékoknak (tű, falevel, lomtalánítás, papír, műanyag).

A lomtalánítás évente az Önkormányzatok erre vonatkozó rendeletei szerint történik. A szolgáltató az illetékes önkormányzat megrendelése alapján végzi lomtalánítást. Ennek

időpontjáról az önkormányzat dönt, és értesíti a lakosságot. A begyűjtött hulladék teljes egészében a fent említett szegedi központi regionális hulladéklerakó telepre kerül válogatásra, majd ártalmatlanításra.

2.10. Környezeti elemek állapota

2.10.1. Levegő

A levegő minőségét a természeti tényezők mellett (talajviszonyok, uralkodó szélirány, csapadék, stb.) elsősorban a mezőgazdálkodás, a szolgáltatóipar, a közlekedés, valamint a lakossági tüzelés határozza meg. A mezőgazdaság főleg a gyér növény borítottságú időszakokban zajló kaporzással és az állattartó telepek szag- és bűzhatásával szennyezi a levegőt.

Orosháza Város területén levegőtisztaság-védelmi szempontból lényeges emisszió és imisszió források a legmeghatározóbbtól a legjelentéktelenebb hatásúig sorrendben:

- Közlekedés
- Lakossági fűtés
- Mezőgazdaság
- Allergén porok
- Állattartás.

11. táblázat: Orosháza összesített kibocsátása légszennyező anyagokra a 2010. évben
(Forrás: OKIR)

Szennyezőanyag	2010 (kg)
1 - Kén-oxidok (SO ₂ és SO ₃) mint SO ₂	418 651
150 - Benzol	<0,5
151 - Toluol	106
152 - Xilolok	4 461
157 - Etil-benzol	1 016
16 - Sósav és egyéb szervesetlen gáznemű klór vegyületek, kivéve klór és cian-klorid HCl-ként	31
160 - Sztírol	2
162 - Propil-benzol	9
163 - 1,2,4,-Trimetil-benzol (Pseudokumol)	741
164 - Trimetil-benzolok	182
165 - Izo-propil-benzol / kumol; metil-etil-benzol /	624
166 - Izo-propil-toluol-(4) 4- Izo-propil-toluol, p-cimol	<0,5
2 - Szén-monoxid	236 559
201 - Triklór-etilén (TRI)	<0,5
207 - Vinilklorid	60
226 - Diklór-etilén-(1,2) 1,2-diklór-etilén	<0,5
261 - METOXI PROPIL-(2)-ACETÁT	5

3 - Nitrogén-oxidok (NO és NO ₂) mint NO ₂	1 170 817
301 - Etil-alkohol / etanol /	15
307 - Izo-propil-alkohol	1
308 - Butil-alkohol (primer-butanol) / butanol-1 /	0,5
312 - Aceton	4 264
313 - Metil-etil-ke-ton / 2-butanon /	1
319 - Dietil-éter / etil-etil-éter /	2
320 - Metil-acetát / ecetsav-metil-észter /	68
321 - Etil-acetát / ecetészter; ecetsav-etil-észter	699
323 - Butil-acetát / ecetsav-butil-észter /	5 231
326 - Izo-butil-acetát	6
406 - Dimetil-amin	51
500 - Benzin mint C ₆ ásványolajból	12
584 - Fluor gőz vagy -gáznemű szervesetlen vegyületei (Hf ₂ -ként)	1 726
598 - Paraffin-szénhidrogének C ₉ -tól	155
67 - Cink és vegyületei Zn-ként	1
7 - Szilárd anyag	10 528
736 - Propilén-glikol-monometil-éter / metil-proxitol: 1-metoxi-2-propanol /	3
84 - Ón és vegyületei Sn-ként	27
973 - Összes szénhidrogén -kivéve CH ₄ - C-ban kifejezve	24
980 - Összes szerves anyag C-ként (TOC) (SPECIFIKUS)	<0,5
999 - SZÉN-DIOXID	149 820 447

Az önkormányzatok feladata a levegőtisztaság védelemben:

- környezetvédelmi hatósági hatáskörben eljár a háztartási berendezések forrásainak, valamint a 140 kW névleges bemenő hőteljesítményt meg nem haladó tüzelő- és egyéb, kizárólag füstgázt kibocsátó berendezések forrásaival kapcsolatos levegőtisztaság-védelmi ügyekben,
- ellenőrzi a háztartási berendezések légszennyező forrásaira, valamint a 140 kW névleges bemenő hőteljesítményt meg nem haladó tüzelő- és egyéb, kizárólag füstgázt kibocsátó berendezések forrásaira megállapított levegővédelmi követelmények betartását,
- hatáskörén belül a levegőtisztaság-védelmi előírások, tilalmak megszegőivel szemben a vonatkozó kormány rendeletnek megfelelően bírságot szabhat ki és hatósági intézkedést kezdeményezhet,
- a hatósági intézkedést más hatóságnál és szervnél kezdeményezhet a levegőtisztaság-védelem érdekében,
- közreműködik azon esetekben ahol a légszennyezettség meghaladja a határértéket a környezetvédelmi hatóság az érdekelt közegészségügyi és közlekedési hatóságok és települési önkormányzatok jegyzőjének szakhatósági közreműködésével intézkedési programot készít,
- a hatáskörébe tartozó légszennyezők levegőterheléséről kérésre adatokat szolgáltat a környezetvédelmi felügyelőségnek.

- a környezetvédelmi felügyelőséggel, a közegészségügyi és közlekedési hatósággal együttműködve rendszeresen értékeli az illetékességi területének légszennyezettségi állapotát, arról lakossági tájékoztatót tart.

Az önkormányzat rendeletben szabályozza az állattartást, az avar és kerti hulladékok égetését, a háztartási tevékenységekkel okozott légszennyezettséget, tevékenységi korlátozások és felfüggesztések kritériumait, az ellenőrzések módját és gyakoriságát, a közlekedési eredetű légszennyezés csökkentése érdekében teendő intézkedéseket (fásítás, forgalomterelés, szabályozás, korlátozás, stb.), gáztanítás (parlagfű irtás), egyedi védelmet, engedélyezési előírásokat, kérelmeket, stb.

A fő utak közvetlen környezetét, valamint az ipartelep környezetét kivéve nincs jelentős légszennyezés. A szennyezések a lakóövezetben elsősorban közlekedési és fűtési eredetűek.

Levegőtisztaság-védelmi követelmények:

Levegőtisztaság-védelmi szempontból, a település egész területére a 14/2001. (V.9.) KÖM-EÜM-FVM együttes rendelet által megengedett imissziós határértékek vonatkoznak.

Levegőszennyezettségi zóna:

A Város közigazgatási területén belül imisszió mérő állomás az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat adatai alapján működik. A mérőhálózat manuális, eredményeit az OLM honlapján több évre visszamenőleg is megtaláljuk. A mérési eredmények alapján a Város légszennyezettségi indexe jónak mondható.

A levegő védelmével kapcsolatos egyes szabályokról szóló 21/2001. (II.14.) Korm. rendelet szerinti légszennyezettségi zónákat a 4/2002. (X.7.) KvVM rendelet hirdette ki. Ez alapján Orosháza az alábbi zónacsoportokba tartozik, szennyezőanyag szerint:

A település a fenti rendeletnek megfelelően nem tartozik külön zónacsoportba, így a rendelet 1. számú melléklete szerint:

Zónacsoport szennyezőanyagok szerint					
	Kén-dioxid	Nitrogén-dioxid	Szén-monoxid	Szilárd (PM10)	Benzol
Az ország többi területe	F	F	F	E	F

Ökológiailag sérülékeny területek:

A vizsgált területen levegőtisztaság-védelmi szempontból „ökológiailag sérülékeny terület” nem található.

Fűtésből származó légszennyezés:

A város teljes területén a gázvezeték hálózat kiépítése megtörtént. A kiépítettség települési szinten 100 %-os, a lakások 91 %-a (2009. évben) csatlakozott a rendszerre. A településeken a lakások kiegészítésképpen, és a gázárak ily mértékű növekedése miatt még vegyes tüzelésű kazánnaí, fával és szénnel is fűtenek. A gáztüzelés kizárólagos használata a fűtésből származó szennyezettség csökkenését eredményezné, mellyel a hagyományos tüzelésből származó SO₂, NO₂ és szilárd szennyezőanyag terhelés csökkenne.

Közlekedés által okozott légszennyezés

Orosházán halad keresztül a 47. számú főközlekedési út, mely a Debrecen-Szeged főútvonal. Állami beruházásból elkészült a 47-es főútvonal városi elkerülő északi szakasza. Az északi elkerülő szakasz megépítése nagy jelentőséggel bír ama tekintetben, hogy ez a város ipari területéhez vezető útszakasz, mely nagy tehergépkocsi forgalomtól óvja meg a város belterületét. A tervek között szerepelt az elkerülő mentén védő erdősáv kialakítása, mely jelenleg már megvalósult. A védőerdősáv a közlekedésből származó szennyeződésektől megvédi a környéken élőket, valamint egészségügyi és ökológiai értékkel bír.

A város további célja a Kiskunfélegyháza-Orosháza-Battonya út korszerűsítése keretében a déli elkerülő szakasz megépítése is, melynek megvalósításával a városon átmenő forgalom tovább csökkenne és levegőtisztaság-védelmi szempontból nagyobb terhet vennének le a városról.

A közlekedési eredetű levegőszennyezés így egyre inkább kisebb mértékben lesz meghatározó a város belterületén, annak levegőtisztaságát egyre kisebb mértékben fogja befolyásolni a tervezett fejlesztések megvalósításával.

A 47. sz. elsőrendű főút forgalma az ÁKMI KHT. Forgalomszámlálási adatai alapján 2009-ben a következők szerint alakult:

A 47 számú másodrendű út forgalmi adatai a Magyar Közút Állami Közútkezelő Fejlesztő Műszaki és Információs KHT adatai alapján a 2009. évben:

Közút száma	A számláló állomás														
	szelvény	Érvényességi szakasz						fekvése	Jelleg 1	Jelleg 2	típus	Forgalmi sávok száma	Adat forrás	Számított napok	Kód
		határszelvényei		OKA csomópont		hossza									
		km	km	kezdő	vég		km								
47	173-170	167+263	173-171	P040360A	M000378	5,908	K	A	2	M1	2	felszerzett	0	6164	

Összes motoros forgalom	j/nap	É/nap	Nehéz motoros forgalom	j/nap	É/nap	Pályasz. Méret. forgalom	j/nap	É/nap	Összes tehorgépkocsi	j/nap	É/nap	Kisutak	gk	személy	gk	Autóbusz			Tehorgépkocsi				Motor-korékpár	Kerékpár
																egyes	csúszos	közép	nehéz	pótos	nyerges	spec		
(1)-(10), (12)	5436	8448	1464	3660	1918	1918	1973	1973	(5)-(9)	(1)	(2)	461	21	0	530	572	540	331	0	9	(10)	(11)	0	0

(Forrás: Magyar Közút Állami Közútkezelő Fejlesztő Műszaki és Információs KHT. Az Országos Közutak 2009. Évre vonatkozó kereszlmetszeti forgalma., Az országos közúthálózat átlagos napi forgalma)

A járművek által kibocsátott légszennyezésre vonatkozó számítások:

Emisszió		
		Mértékegység
Jármű	5436	Jármű/nap
Fajlagos(NO ₂)	1,42	g/km
	3 600	
Idő*méter	000	
Emisszió	0,2573	mg/sm
Fajlagos(SO ₂)	0,007	g/km
	3 600	
Idő*méter	000	
Emisszió	0,0013	mg/sm
Fajlagos(CO)	10,1	g/km
	3 600	
Idő*méter	000	
Emisszió	1,8301	mg/sm
Fajlagos(Szilárd)	0,105	g/km
	3 600	
Idő*méter	000	
Emisszió	0,0190	mg/sm
Fajlagos(CH)	0,31	g/km
	3 600	
Idő*méter	000	
Emisszió	0,0562	mg/sm

Imisszió		
SO ₂	0,038060	mg/m ³
	38,0604	mikrog/m ³
CO	0,000188	mg/m ³
	0,1876	mikrog/m ³
Nox	0,270711	mg/m ³
	270,7113	mikrog/m ³
Szilárd	0,002814	mg/m ³
	2,8143	mikrog/m ³
CH	0,008309	mg/m ³
	8,3090	mikrog/m ³

A táblázat adataiból megállapítható, hogy a közlekedés, a közúti forgalom által okozott levegőterhelés meghatározónak mondható, de az elkerülő szakasz megépítését követően ez a levegőterhelés fokozatosan csökkent.

Gazdasági tevékenységből származó légszennyezés:

Az üzemi és szolgáltató létesítmények légszennyező tevékenységeire és a légszennyező forrásokra 21/2001.(II.14.) Korm. rendelet vonatkozik, az általuk kibocsátható légszennyező anyagok határértékeit a 14/2001.(V.9.) KÖM-EÜM-FVM együttes rendelet állapítja meg.

Ipari jellegű légszennyező forrás is található Orosháza város közigazgatási területén.

A vizsgált település közigazgatási területén az Országos Környezetvédelmi Információs Rendszer (OKIR) adatai szerint a 2010. évben (utolsó adatszolgáltatás évében) a következő táblázathoz felsorolt vállalkozások és az általuk kibocsátott légszennyező anyagok és mennyiségek voltak jelen.

12. táblázat: Levegőtisztaság-védelmi szempontból fontos vállalkozások és kibocsátásaik

Rangsor	Telephely	Szennyezőanyag	Mennyiség [kg/év]
1	Agro-M Zrt. TELEPHELY (5900 Orosháza KASZAPERI)	999 - SZÉN-DIOXID	175 497
		2 - Szén-monoxid	69
		7 - Szilárd anyag	64
2	Agrotár '99 Kft JARMŰJAVÍTÓMŰHELY (5900 Orosháza ALSÓ TANYÁK 47)	999 - SZÉN-DIOXID	36 291
3	Átföldi Kohászati És Gépipari Rt /Akg Rt/ kohászati üzem (5900 Orosháza Gyártelep u.8)	999 - SZÉN-DIOXID	1 347 115
		2 - Szén-monoxid	4 483
		7 - Szilárd anyag	1 581
		3 - Nitrogén oxidok (NO és NO2) mint NO2	979
		598 - Paraffin- szénhidrogének C9-től	62
		406 - Dimetil-amin	51
4	Arpádhalmi Tollfelvásárló Ipari És Kereskedelmi Kft. Tollfeldolgozó üzem (5900 Orosháza Csorvási út 72.)	999 - SZÉN-DIOXID	112 197
		3 - Nitrogén oxidok (NO és NO2) mint NO2	52
5	Békés Megyei Rendőr- Főkapitányság Telephely (5900 Orosháza Belterület)	999 - SZÉN-DIOXID	84 681
6	Cerlux Ipari És Kereskedelmi Kft I. telep (5900 Orosháza Csorvási út. 70.)	999 - SZÉN-DIOXID	4 521
		7 - Szilárd anyag	581
		598 - Paraffin- szénhidrogének C9-től	93
		2 - Szén-monoxid	81
7	Cerlux Ipari És Kereskedelmi Kft Üzemépület II. telep (5900 Orosháza Gyártelep 7)	999 - SZÉN-DIOXID	315
8	Corax-Bioner Zrt. Kármentesítés (5900 Orosháza Csorvási 27)	207 - Vinilklorid	69
9	Doherty Hungary Kft. DOHERTY HUNGARY KFT - forgácsoló üzem (5900 Orosháza GYÁRTELEP 2/A)	999 - SZÉN-DIOXID	59 111
10	Dr Tóth Sándor Szeszfőzde (5900 Orosháza Szentesi út 30)	999 - SZÉN-DIOXID	108 694
		3 - Nitrogén oxidok (NO és NO2) mint NO2	51

11	Eötvös József Általános Iskola És Gimnázium Oktatási épület (5900 Orosháza Eötvös József tér 2.)	999 - SZÉN-DIOXID	206 230
		3 - Nitrogén oxidok (NO és NO ₂) mint NO ₂	88
12	Guardian Orosháza Kft. ÜVEGGYÁR (5900 Orosháza Csorvási út 31.)	999 - SZÉN-DIOXID	119 659 346
		3 - Nitrogén oxidok (NO és NO ₂) mint NO ₂	1 129 919
		1 - Kén-oxidok (SO ₂ és SO ₃) mint SO ₂	381 095
		2 - Szén-monoxid	188 653
		7 - Szilárd anyag	2 777
13	Hungarolift Szállítmányozási És Szállítási Kft TELEPHELY (5900 Orosháza CSORVÁSI 3)	584 - Fluor gőz vagy -gáznemű szervesetlen vegyületei (HF- ként)	1 725
		999 - SZÉN-DIOXID	76 068
14	Izokerám Kft. Orosháza telephely (5900 Orosháza Bajcs- Zs. 41.)	7 - Szilárd anyag	54
15	Kiscsáki Kft. SZÁRÍTÓ (5900 Orosháza TANYA 151)	999 - SZÉN-DIOXID	931
		7 - Szilárd anyag	327
		2 - Szén-monoxid	58
		3 - Nitrogén oxidok (NO és NO ₂) mint NO ₂	44
16	L & M Fémszerkezetgyártó Korlátolt Felelősségű Társaság L&M telephely (5900 Orosháza Csorvási köz 4.)	152 - Xilolok	248
		151 - Toluol	100
		157 - Etil-benzol	70
		320 - Metil-acetát / ecetsav-metil-észter /	66
17	Linamar Hungary Zrt. Központ (5900 Orosháza Csorvási út 27)	999 - SZÉN-DIOXID	1 502 093
		323 - Butil-acetát / ecetsav-butil-észter /	5 201
		312 - Aceton	4 262
		152 - Xilolok	4 188
		3 - Nitrogén oxidok (NO és NO ₂) mint NO ₂	980
		2 - Szén-monoxid	961
		157 - Etil-benzol	925
		321 - Etil-acetát / ecetészter; ecetsav-etil-észter /	695

		163 - 1,2,4.-Trimetil-benzol (Pseudokumol)	694
		165 - Izo-propil-benzol / kumol; metil-etil-benzol /	615
		7 - Szilárd anyag	534
		164 - Trimetil-benzolok	165
18	M Tárház Kft. GABONA TARHÁZ (5900 Orosháza SZESZFÜZDE 2)	999 - SZÉN-DIOXID	62 487
19	MAV Zrt. MAV RT ÁLLOMÁSFŐNÖKSÉG (5900 Orosháza ÁLLOMÁS TÉR 2)	999 - SZÉN-DIOXID	101 155
		3 - Nitrogén oxidok (NO és NO2) mint NO2	46
20	MERIAN Foods Kft. Konzervüzem (5900 Orosháza Szarvasi út 16.)	999 - SZÉN-DIOXID	1 372 258
		3 - Nitrogén oxidok (NO és NO2) mint NO2	983
		2 - Szén-monoxid	236
21	MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt. PFT-7 gyűjtőállomás (5900 Orosháza Kült.)	999 - SZÉN-DIOXID	403 779
		3 - Nitrogén oxidok (NO és NO2) mint NO2	16 744
22	Oberon Trans Kft. Gépjármű javító műhely (5905 Orosháza Tanya 76)	999 - SZÉN-DIOXID	33 264
23	O-I Manufacturing Magyarország Kft. Üvegyártó üzem (5900 Orosháza Csorvási út 5.)	999 - SZÉN-DIOXID	19 762 622
		2 - Szén-monoxid	40 689
		1 - Kén-oxidok (SO2 és SO3) mint SO2	37 295
		3 - Nitrogén oxidok (NO és NO2) mint NO2	19 160
		7 - Szilárd anyag	1 164
24	Oros-Car Szolgáltató És Kereskedelmi Kft. gépjárműjavító műhely (Oros- Car) (5900 Orosháza Szőlő krt 2/c)	999 - SZÉN-DIOXID	8 160
25	Oros-Fa Kft. FAÜZEM (5900 Orosháza CSORVÁSI ÚT 5.)	999 - SZÉN-DIOXID	46 691
		7 - Szilárd anyag	496
		3 - Nitrogén oxidok (NO és NO2) mint NO2	443
26	Orosfarm Zrt. Terményszárító üzem (5900 Orosháza TATÁRSÁNC 38)	999 - SZÉN-DIOXID	626 133
		2 - Szén-monoxid	801
		1 - Kén-oxidok (SO2 és SO3) mint SO2	215

		7 - Szilárd anyag	78
27	Orosháza Városi Önkormányzat Kórháza KORHÁZ (5900 Orosháza KÖND 59)	999 - SZÉN-DIOXID	2 057 059
		3 - Nitrogén oxidok (NO és NO2) mint NO2	432
28	Orosháza Városi Önkormányzat Oktatási És Közművelődési Intézmények Gondnoksága OHÁZA ÖNK. INTÉZMÉNYÉP. (5900 Orosháza SZABADSÁG TÉR 3)	999 - SZÉN-DIOXID	64 430
29	Orosháza Városi Önkormányzat Tánecsics Mihály Köznevelési Intézmény és Tehetségközpont GIMN. OKT.ÉP. ÉS KOLLÉGIUM (5900 Orosháza TÁNCSICS 2)	999 - SZÉN-DIOXID	250 241
		3 - Nitrogén oxidok (NO és NO2) mint NO2	97
30	Orosházi 'Béke' Agrár- Szövetkezet BÉKE AGRÁR SZÖV.GÉPMŰHELY (5900 Orosháza ÉSZAKI SOR 1)	999 - SZÉN-DIOXID	43 037
31	Orosházi 'Béke' Agrár- Szövetkezet SERTÉSTELEP (5900 Orosháza ÉSZAKI SOR 1)	999 - SZÉN-DIOXID	116 477
		3 - Nitrogén oxidok (NO és NO2) mint NO2	64
32	Orosházi 'Béke' Agrár- Szövetkezet TERMÉNYSZÁRÍTÓ , KEVERŐÜZEM (5900 Orosháza ÉSZAKI SOR 1)		
		7 - Szilárd anyag	693
33	Orosházi Városüzemeltetési És Sz Gyopár Klub Hotel (5900 Orosháza Gyopárosi út)	999 - SZÉN-DIOXID	204 047
34	Orosházi Városüzemeltetési És Sz MŰSZAKI ÁRUHÁZ (5900 Orosháza KOSSUTH 6-12)	999 - SZÉN-DIOXID	17 389
35	Orosházi Városüzemeltetési És Sz	999 - SZÉN-DIOXID	703 188

	strand (5900 Orosháza Fásor u. 1-3.)	3 - Nitrogén oxidok (NO és NO2) mint NO2	58
36	Orosházi Városüzemeltetési És Sz Telephely (5900 Orosháza FÜRDŐ 5)	999 - SZÉN-DIOXID	41 683
37	Orosházi Városüzemeltetési És Sz Telephely (5900 Orosháza SZABADSÁG TÉR 1)	999 - SZÉN-DIOXID	11 256
38	Orosseed Növénytermesztő Értékesítő És Szolgáltató Szövetkezet KÖZPONT (5900 Orosháza ALSÓTANYA 47)	7 - Szilárd anyag	594
39	PLINIUS-DUO S616- és Édesipari Ker. Kft SÜTŐÜZEM (5900 Orosháza NÁDASDY 7)	999 - SZÉN-DIOXID	221 760
		2 - Szén-monoxid	252
		3 - Nitrogén oxidok (NO és NO2) mint NO2	241
40	Szilasi És Társa Kft SÜTŐDE (5900 Orosháza MORICZ ZS. 22)	999 - SZÉN-DIOXID	173 952
		3 - Nitrogén oxidok (NO és NO2) mint NO2	113
41	Takarmánykeverő Mezőgazdasági Szövetkezet, Orosháza TAKARMÁNYKEVERŐ MG.SZÖV. (5900 Orosháza ALSÓTANYA 47)	999 - SZÉN-DIOXID	6 676
		7 - Szilárd anyag	91
42	Tesco-Global Áruházak Zrt. Áruház (5900 Orosháza Vásárhelyi utca 23/a.)	999 - SZÉN-DIOXID	119 613
		3 - Nitrogén oxidok (NO és NO2) mint NO2	45
43	"Vegetáció" Növénytermesztő, Állattenyésztő, Kereskedelmi És Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság Géptelep (5900 Orosháza Kült.)	7 - Szilárd anyag	1 373

(Forrás: okir.kvvm.hu)

Gazdasági tevékenységek közül meg kell említeni a mezőgazdaságból származó légszennyezettséget is.

- A település külterületének 77%-át (15.637 ha) a szántók teszik ki. A mezőgazdasági

eredetű kiboocsátással elsősorban a talajmunkálatok idején lehet számolni, amikor a kiporzás révén por kerülhet a levegőbe.

- Kora tavasszal, illetve ősszel a természetvédelmi szempontból értékes területeket súlyosan érintő hatás az **égetés (tarlóégetés)**. Tapasztalataink szerint tavasszal a gyepterületek igen jelentős része (néhány esetben megközelíti a gyepterületek 60-70%-át is) lesz a lángok martaléka

- Állattartásból származó, zavaró bűzterhelés a település belterületen csak önellátás szintjén található meg, házi állattartás címen. Néhány sertés, baromfi található a településeken. A települések külterületén található állattartó telepek bűzhatása nem befolyásolja azok légszennyezettségét, annak távolsága a lakott területektől jelentős.

A hazai levegőtisztaság védelmi szabályozás a környezeti levegő bűzzel történő terhelését tiltja, de légszennyezési határértékeket nem állapít meg. Ezen szabályozásoknak megfelelően legfontosabb környezetvédelmi szempontú intézkedésnek tekinthetők a bűzszenyezés megakadályozása, csökkentése érdekében tett intézkedések.

A település saját Önkormányzati rendeletben rendelkezik a gazdasági haszonállatok tartásáról, valamint az állatok elhelyezésére szolgáló épületek, trágyatárolók elhelyezésére vonatkozó védőtávolságokról, esetenként az ebek, macskák és a kedvtelésből tartott egyéb állatok tartásáról.

2.10.2. Felszíni vizek

Orosháza város területén folyók nem, de tavak találhatók, melyeket a következőkben külön-külön is bemutatunk:

Gyopáros-tó

Orosháza közép pontjától 3 kilométerre, természetvédelmi területen, kicsiny domborsótól körülvett mélyedésben fekszik a 16 kat. hold kiterjedésű Gyopáros-tó.

A Gyopáros-tó partján található Gyopárosfürdő "Az Alföld gyöngye"-ként ismert üdülők hely. A három tóból álló tórendszer 1869-től vált közzismertté, mint gyógyhatású fürdő. A természetes alkáli-hidrogénkarbonátos víz különböző mozgásszervi, gyulladásos, reumatikus és ízületi bántalmak, nőgyógyászati panaszok gyógyítására, valamint balesetek, műtétek utáni rehabilitációra alkalmas. A Gyógyászati Központ a gyógyvíz gyógyerejére alapozva teljes körű szakorvosi ellátást, fiziko-, elektro- és balneoterápiás gyógykezeléseket biztosít.

A tetemesen hosszabb, mint széles tó tengelye észak-déli irányú, és 1200 m hosszú. Legnagyobb szélessége, 200 m.

Az orosházi Gyopáros-tó vize olyan talajvíz, amelyik a környezetből a tó medencéjébe, mint legmélyebb helyre szivárog, és útjában a kimutatott sókkal, főként nátrium-karbonáttal (*sziksó*) és kálium-karbonáttal megterhelődik.

A tó medencéjébe szivárgott víz kémiai összetétele azonban a tó északi részében, különösen pedig a fürdőre használt helyen, - igen nagy fokban megváltozott. A változást egyrészt a csapadékok, másrészt és főként a keleti parton 1908-ban fúrt, artézi kút bőséges vizének (129.600 liter) állandóan és a fürdő közelében a tóba ömlése okozza.

A Gyopáros-tó értékes ásványos alkotó részeit főleg a nyugati oldalról betéje áramló talajvíztől kapja.

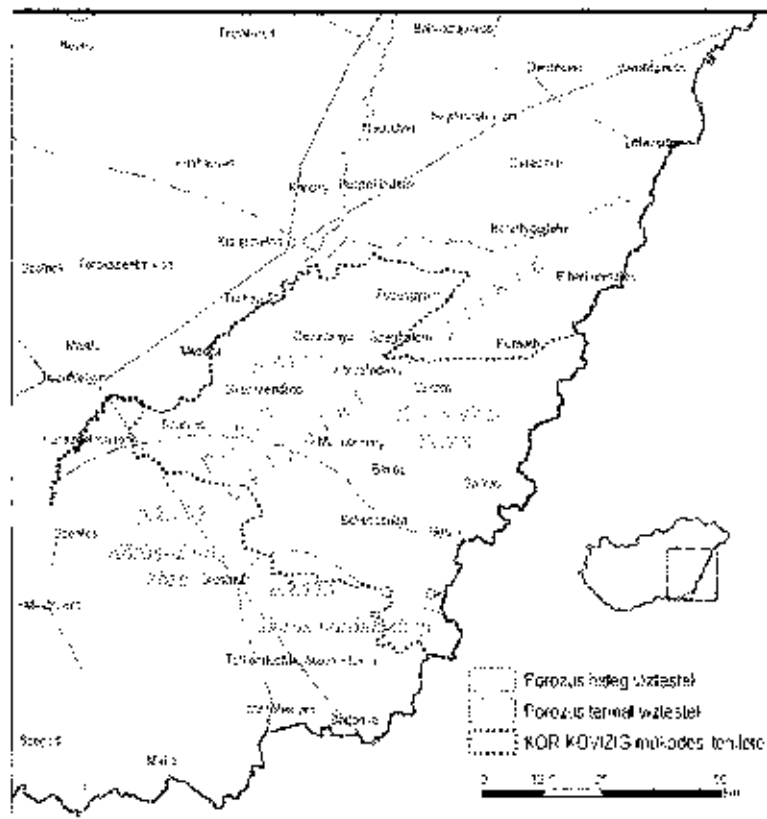
A víz szennyeződését növényi szerves anyagokkal és ezek bomlástermékeivel állandóan szaporítja és fenntartja több évtizeddel előtt betelepített nád, - melynnek (télen) elhaló részeiből a lúgos víz igen sok szerves anyagot von ki, mely aztán a melegebb idők beálltával szintén bomlásnak indul.

Orosházi Béke horgásztó

A horgásztó 14,2 ha területen Orosháza belvárosából - a Szentés felé vezető úton a vasúti kereszteződésnél rögtön balra a gyopárosi leágazással szemben található. A tó valamikor homokbánya volt, melyet az orosházi Béke Mgtsz művelt, majd 1984-ben befejezte a homok kitermelését. Átlagos mélysége eléri a 4,5 métert, ennek megfelelően aljzata mérsékeltén vizinövényekkel borított. A mélység helyenként elérheti a 12-13 métert is, ami lehetővé teszi a víz hőmérsékleti rétegződését. Vízpótlása csak talaj- és csurgalékvizekből valósul meg, így a vízszint ingadozása 0,3-0,5 métert jelent évente. A tavat körben nádszegély valamint vízparti lágyszárú és fás száraz növényzet övezi.

2.10.3. Felszín alatti vizek

A Viz Keretirányelv (VKI) szerint a KÖVIZIG működési területén három - a Körös-vidék, Sárrét (p.2.12.2), a Maros hordalékkúp (p.2.13.1) és a Körös-Maros köze (p.2.13.2) - porózus hideg, három sekély porózus, valamint egy Délkelet-Alföld (pt.2.3) nevű porózus termál víztest található.

Ezek közül kettő a Maros hordalékkúpán található. Egyik a Maros hordalékkúp (p.2.13.1) víztest, melyet nagyjából az Elek-Orosháza-Mezőhegyes vonal határol. Itt a felszín alatti vizek áramlása lefelé irányul. Ezt - egy feláramlási zóna - a Körös-Maros köze (p.2.13.2) víztest öleli körül, melynek határa É-on a Körösök süllyedéke, Ny-on pedig a Tisza völgye.

A víztest tehát a Maros-hordalékkúpjának területén helyezkedik el, vízáradó képződménye a homok és kavics. Felszín alatti vizeinek áramlási viszonyaira döntően a beszívargási területek, azaz a negatív hidraulikus gradiens a jellemző, a regionális áramlás iránya ÉNy-i. Földtani szelvényében a negyedidőszaki képződmények, a pleisztocén folyóvízi üledékek ezen a területen nagyon jó vízáradók, nagyon jó vízvezető képességűek, horizontálisan is és vertikálisan is mintegy 70%-ra tehető a gyakorisága a víztesten belül. Ezen képződmények közé települt az övzátony, és az ártéri lációs, melyek félig áteresztők a bennük található közetlisztes agyag, agyag rétegek miatt, melyek a negyedidőszaki képződmények vertikális vízvezető képességét rontják (20%). A Nagyalföldi Formáció félig áteresztő, vízvezető képessége horizontálisan a benne található közetliszt, homok, agyag, kavicsrétegek, agyagos és agyag-homok rétegek sűrű váltakozásából álló ártéri üledékek miatt gyenge. A vertikális vízvezető képessége szintén gyengének mondható. Gyakorisága 10%.

Az Orosházi Kistérségi Vízműről ellátott települések esetében a szolgáltatott víz arzén- és a mangántartalma kismértékben meghaladja a jelenleg érvényben lévő jogszabályban megadott határértéket. A jogszabályban előírt minőségű ivóvíz biztosítása érdekében a település pályázott az ivóvíz minőség javító program hazai és uniós támogatási forrásának elnyerésére. A tervek és a pályázat elkészült, folyamatban van a pályázat értékelése, az ún. „aradi vízártvezetés figyelembe vételével tervezett műszaki megoldás” megvalósítására. A projekt előreláthatólag 3 éven belül megvalósul, és akkor a szolgáltatott ivóvíz minden paraméter tekintetében meg fog felelni a már említett Korm. rendeletnek.

A Maros hordalékkúp felszín alatti vízkészlete, mind mennyiségi mind minőségi szempontból kockázatosnak tekintendő. Így a térség megfelelő mennyiségű és minőségű ivóvízellátásának biztosítása érdekében a jelenlegi vízbázisokat felül kell vizsgálni és a szükséges vízbázis védelmi intézkedéseket meg kell hozni.

Orosházi Kistérségi Vízmű az alábbi településeket látja el:

Pusztaföldvár
Kardoskút
Orosháza
Nagyszénás
Gádos
Csabacsüd
Szarvas

2.10.4. Talaj

13. táblázat: Földrészlet statisztika adatok fekvésenként és művelési áganként

fekvés	földrészletek száma	egyéb önálló épületek száma	egyéb önálló lakások száma	összes terület (m ²)	legkisebb földrészlet terület (m ²)	legnagyobb földrészlet terület (m ²)	átlagos földrészlet terület (m ²)
belterület	12130	513	6248	23221410	4	294085	19183
külterület	7697	6	22	176051316	23	3490877	22873
zártkert	1387	4	11	2944964	1	134915	2123
ÖSSZESEN	21214	523	6281	202217690			

művelési ág	földrészletek száma	alrészletek száma	összes alrészlet terület (m ²)	legkisebb alrészlet terület (m ²)	legnagyobb alrészlet terület (m ²)	átlagos alrészlet terület (m ²)
erdő	198	215	2519012	1521	128034	11716
fásított terület	126	131	120143	410	2998	917
gyep (legelő)	379	476	681579	37	255065	14317
gyep (rét)	59	68	457357	60	66140	6726
gyümölcsös	199	200	626755	412	56958	3134
kert	444	448	634242	128	29925	1416
kivett	14122	14250	34022816	1	294085	2388
nádas	64	79	646890	294	82470	8188
szántó	6880	10501	156369076	76	3158348	14891
szőlő	7	7	6320	636	1983	903

Az adatok alapján megállapítható, hogy a külterület hasznosítás döntő típusa a szántó közel 31%. A földrészlet statisztika szerint az Orosháza közigazgatási területén található földterületek nagy százalékban kivett (közel 63%), nem használt területek.

A tápanyag-gazdálkodásra vonatkozó adatok nem állnak rendelkezésre, mert a felhasznált műtrágyáról nem kötelező az adatszolgáltatás.

A talajterhelő források közül a hulladéklerakók, „kezelt” területek, állattartó telepek, szennyvíz oxidációs tavak, trágya/kemikália raktárak **elsődlegesnek** tekinthetők.

Másodlagos források a felszínen, a felszín közeli rétegekben elhelyezett vezetékek, tárolótartályok, átfertő-helyek stb.

A **harmadlagos források** egyéb közvetítő közeg (talajvíz, levegő, élővilág, művi környezet, település stb.) útján hatnak. Ide sorolható, pl. a légszennyező anyagok kiülepedése, a talaj-, talajvízmozgással kapcsolatos terhelések.

Orosháza Város közigazgatási területén ezek közül a források közül csak, mint elsődleges forrás az állattartó telep és a város bezárt hulladéklerakója említhető meg.

2.10.5. Zaj

A települések/városok zajhelyzetét, az akusztikai komfortfokozatát döntő módon a közlekedés határozza meg. Ezen belül is a legnagyobb részarányt a közúti közlekedés képviseli. Számolni kell továbbá egyes településeken a vasút, és az ott lévő állomás zajterhelő hatásával is.

Az üzemi vagy szolgáltató jellegű létesítmények zaja lokálisan hat, általában csak a közvetlen környezetben érzékelhető, vagy okoz problémát. Ezzel szemben a közlekedés az egész város szükséglete, így kisebb nagyobb mértékben minden közlekedési létesítmény környezetében kell zajterheléssel számolni.

Közlekedésből származó zajterhelés:

Mint már korábban is bemutatásra került Orosházán halad keresztül a 47. számú főközlekedési út, mely a Debrecen-Szeged főútvonal. Állami beruházásból elkészült a 47-es főútvonal várost elkerülő északi szakasza. Az északi elkerülő szakasz megépítése nagy jelentőséggel bír ama tekintetben, hogy ez a város ipari parkjához vezető útszakasz, mely nagy tehergépkocsi forgalomtól óvja meg a város belterületét. A város további célja a Kiskunfélegyháza-Orosháza-Battonya út korszerűsítése keretében a déli elkerülő szakasz megépítése.

A közlekedési eredetű zajterhelés, így egyre inkább kisebb mértékben lesz meghatározó a város belterületén.

A környezeti zaj vizsgálatát, lakossági panaszbejelentések alapján az illetékes Környezetvédelmi Felügyelőség végzi, rendszeres vizsgálat nincs. A dokumentáció készítésének idejéig ilyen jellegű bejelentés a Környezetvédelmi Felügyelőség felé nem történt.

A forgalomsűrűség növekedése, a gépjárművek műszaki állapotának romlása, az úthálózat károsodása a zajkibocsátás fokozódásához vezet.

Az önkormányzatok hatósági feladata a szolgáltatási tevékenységek és a szórakoztatási intézmények zajterhelésének szabályozása.

Ipari és szórakoztató zaj:

Az ipari létesítmények zajhatása helyi problémát okozhat. Jelentős zajterhelés az adott területen intézkedést igényelhet, de a város zajhelyzetét nem befolyásolja döntő mértékben. Időnként problémát okozhatnak a kulturális, szórakoztató létesítmények, rendezvények. A helyi sajátosságokat elemezve megállapítható, hogy a belváros zajhelyzetét döntő módon a közúti közlekedés határozza meg.

Mindezek ellenére, információink szerint a településen jelentős zajvédelmi problémáról, határértéket meghaladó zajkibocsátású üzemi létesítményről vagy szórakozó helyről nincs tudomásunk.

Az ipar és szolgáltató egységek általi zajkibocsátás szabályait Önkormányzati rendelettel kell szabályozni.

2.10.6. Zöldfelületi rendszer

Orosháza város közigazgatási határain belül a településtisztasági, levegőtisztaság-védelmi, állattartási, zöldfelület-védelmi, természeti- és tájvédelmi szabályok megállapításával, az ember egészségének és környezetének megóvása érdekében a környezeti elemek védelmének biztosítását a 25/2004. (X. 11.) Orosházi Önkormányzati rendelet a helyi környezet védelméről egységes szerkezetben biztosítja a 8/2005. (IV. 09.) Orosházi Önkormányzati és a 23/2005. (XI. 10.) Orosházi Önkormányzati rendeletekkel.

Az Orosházán egy lakosra jutó zöldfelület nagysága $3,4 \text{ m}^2$ volt 2009-ben, ami messze elmarad a $26,9 \text{ m}^2$ -es megyei átlagtól, ráadásul e kevés zöldterület minősége is kívánalmakat hagy maga után.

A városkép hangulatosabbá tételének eszköze lehet bármilyen új zöldfelület létesítése, mely iránt a városlakók igényt mutatnak. Ezek közül lényeges lehet az utcák fásítása, mely egy egységes képet kölcsönözne a városnak és a város úthálózatának. Ezeket a fásításokat úgy kell elvégezni, hogy a forgalmasabb utakat, valamint a közintézmények, oktatási intézmények, kulturális intézmények előtti szakaszokat kell kijelölni, olyan módon, hogy a meglévő és a tervezett zöldterületi intézményeket is kapcsolják össze. Ily módon a városon belül ökológiai szempontból is összefüggő és értékes tereket lehet kapni.

A városi zöldfelületek fejlesztésének lehetősége Orosházán a ma is meglévő zöldfelületek megtartása, állapotának javítása, a meglévő, de nem használt vagy használható zöldfelületek új funkciójának meghatározása, majd ezt követően azok kialakítása, fejlesztése, másrészt új zöldfelületi rendszerek kialakítására alkalmas, de jelenleg más célra használt, vagy használatlan területek kijelölésével lehetséges.

3. HELYZETÉRTÉKELÉS

3.1. Kérdőívek kiértékelése

A LOCAL AGENDA 21 program a lakosság részvételén is alapszik. Orosháza Város környezetvédelmi, gazdasági és társadalmi helyzetének felméréséhez és a helyzetértékelés elkészítéséhez kérdőíveket készítettünk, melyet a lakosság és a fiatalabb populációt is megközelítve az iskolások számára küldtünk meg az Önkormányzat segítségével. A kérdőívek kiértékelésének eredményei rávilágítanak a lakosság által megfogalmazott megoldandó feladatok körére és a lakosság véleményéről a településről.

A lakossági kérdőíveknél a kitöltők száma 29 ő volt, melyből mindegyiket kiértékelhetőnek ítéltük.

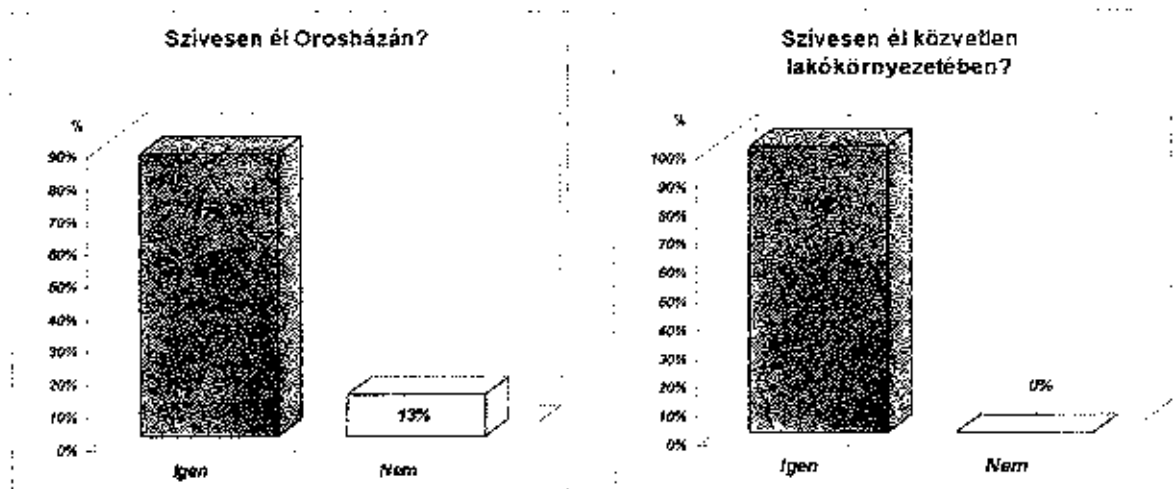
Az oktatási intézményekben kitöltött kérdőívek száma 107 db, melyből 15 db-ot nem minősítettünk kiértékelhetőnek. Azokat a kérdőíveket tekintettük kiértékelhetetlennek, melyekben két vagy több kérdés nem került megválaszolásra

3.1.1. Lakossági kérdőívek kiértékelése

A lakossági kérdőívet kitöltők között 34,5 % volt a férfiak aránya és 65,5 % a nők aránya. Koreloszlás szerint a válaszadók 27,5 %-a volt 30 év alatti, szintén 27,5 %-a 31 és 40 év közötti, 38 %-a 41 és 54 év közötti és 7 %-a 55 év feletti. Iskolai végzettségnek megfelelően nem volt olyan kérdőív kitöltő akinek ne lett volna általános iskolánál magasabb végzettsége, így 3 % szakmunkás bizonyítvánnyal, 28%-uk érettségivel és 69 %-uk főiskolát, egyetemet végzett lakos. A válaszadók többsége 90 %-a 1 vagy több évtizede is Orosházán él.

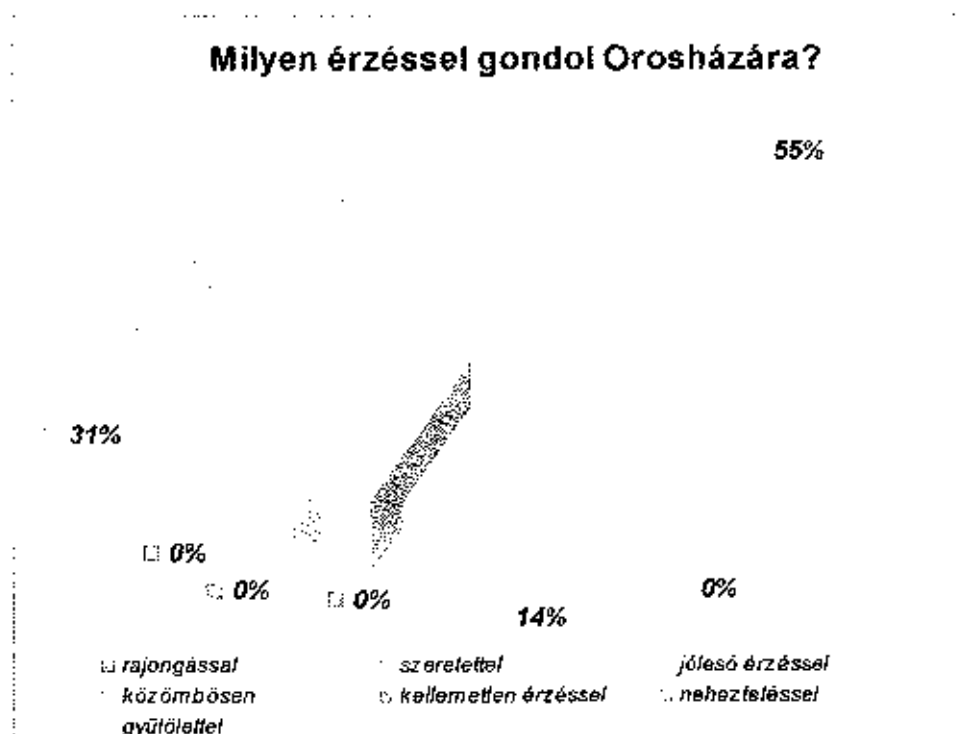
A válaszadók 86%-a él szívesen a Városban és 100% mondta azt, hogy szívesen él saját lakókörzetében, a válaszadók 14%-a gondolta úgy, hogy szívesen elköltözné Orosháza Városából. De senki nem válaszolt úgy, hogy elköltözné lakókörzetéből. A jövő generációira vonatkozóan ugyancsak a kérdést már előbbin bizonytalanra tippelték, vagyis a válaszadók 72%-a mondta azt, hogy a településen élő jelenlegi fiatal generáció közül mire felnőtté válnak, van, aki elköltözik és van, aki marad és 18 % mondta azt biztosra, hogy szerinte elköltöznék. Arra a kérdésre, hogy a lakók mit szeretnek legjobban a lakókörnyezetükben a válaszok eléggé megoszlottak. A lakosság 24% válaszolta azt, hogy a zöldterületeket, tereket, 48 %-a hogy a lakóközösséget. 52%-a, hogy a munkahelyek közelségét, 10%-a a lakóházakat, 17%-a a szabadidős lehetőségeket és 20%-a a bevásárlási lehetőségeket szereti a legjobban. Nem volt olyan lakos aki azt válaszolta volna, hogy nem szeret semmit Orosházában.

8. ábra: A megkérdezettek milyen arányban szeretnek Orosházán és a saját lakókörnyezetükben élni

A megkérdezettek többsége (55%) jóleső érzéssel gondol lakókörnyezetére, míg 31%-a szeretettel és 14%-a válaszolta azt, hogy közömbösen. A válaszok teljes mértékben hasonulnak az előző kérdéssel, miszerint a válaszadók 100 % válaszolt úgy, hogy szívesen él a lakókörnyezetében és 86%-a, hogy szívesen él Orosháza Városában. A válaszok arányát a 9. számú ábra szemlélteti.

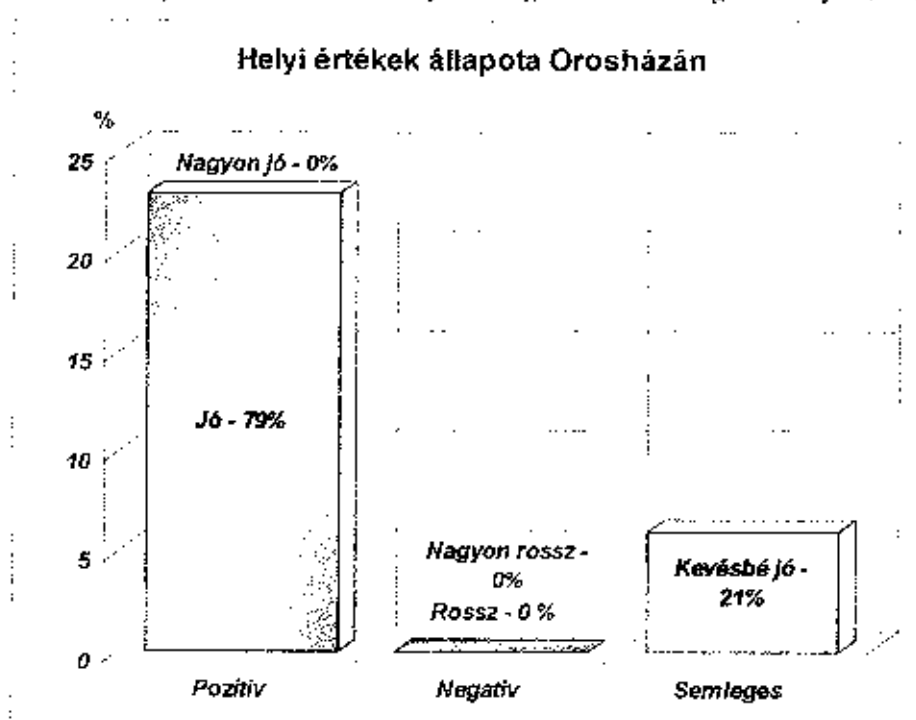
9. ábra: A megkérdezettek érzései, gondolatai Orosházáról és közvetlen lakókörnyezetükről

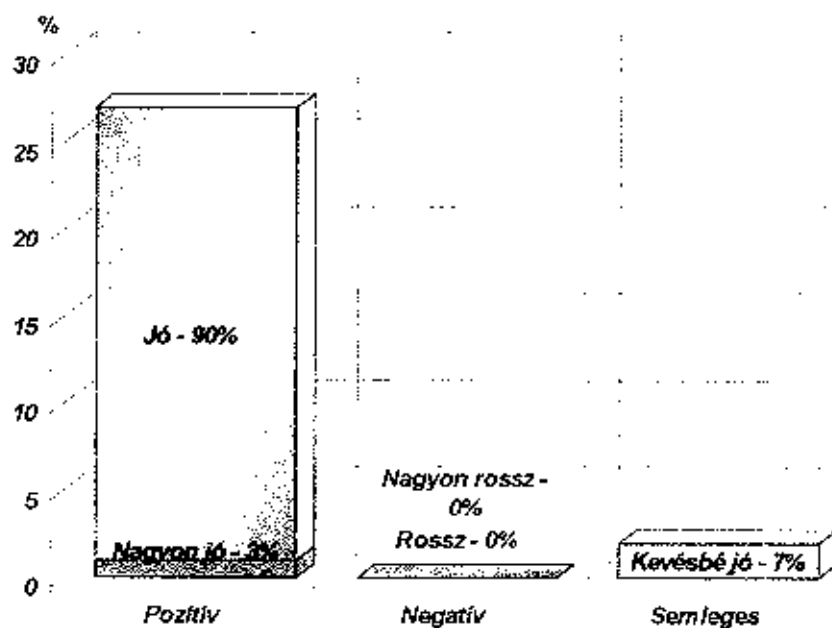
A kapott eredmény szerint a jelenlegi lakosok közül sokan szeretnek a Város közigazgatási területén élni, a többség (86%) szeretettel gondol rá, a Város lakónépességének 14%-a azonban azt vallotta azt, hogy közömbös érzésekkel bír Orosházára iránt. Ezt tükrözi a település hangulatáról feltett kérdésünk is, melyre a válaszok ugyan megoszlának, de a legtöbben mégis az osztályozás folyamán átlagban közepesnek ítélték. A település hangulatára a nyugodt, a vidám és a hangulatos a legjellemzőbb három tulajdonság, melyet a legtöbben választottak, de ilyen arányban negatív kritikaként jelölték az unalmast is.

A településen található helyi értékek (épületek, utcák, terek) és környezetük állapotát a válaszadók 79%-ban jónak ítélték, míg a közvetlen lakókörnyezetében 90%-ban mondták azt, hogy jó, 21, illetve 7%-ban hogy kevésbé jó és senki nem választotta azt a válaszlehetőséget hogy rossz, vagy nagyon rossz. A nagyon jó minősítést a település egész területére senki nem jelölte meg, míg a közvetlen lakókörnyezetben a lakosság 3 %-a. Összességében megállapíthatjuk, hogy Orosháza és a közvetlen lakókörnyezet környezeti és helyi értékeinek állapotát jónak ítélték meg a válaszadók.

10. ábra: Helyi értékek és a lakókörnyezet megítélése a lakosság véleménye szerint

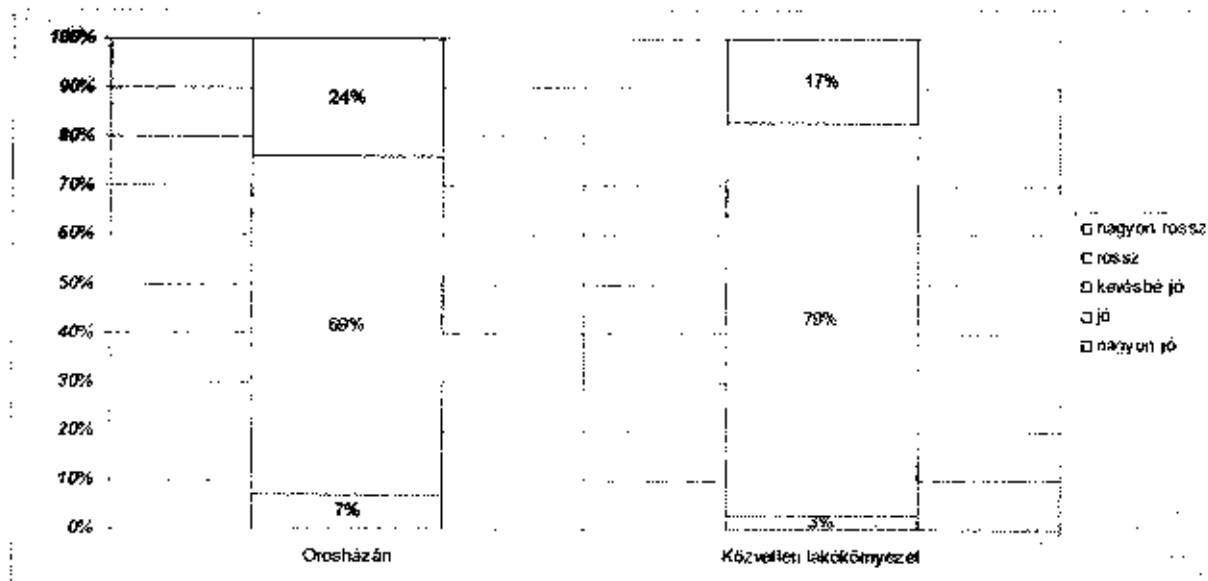

Helyi értékek állapota lakókörnyezetében

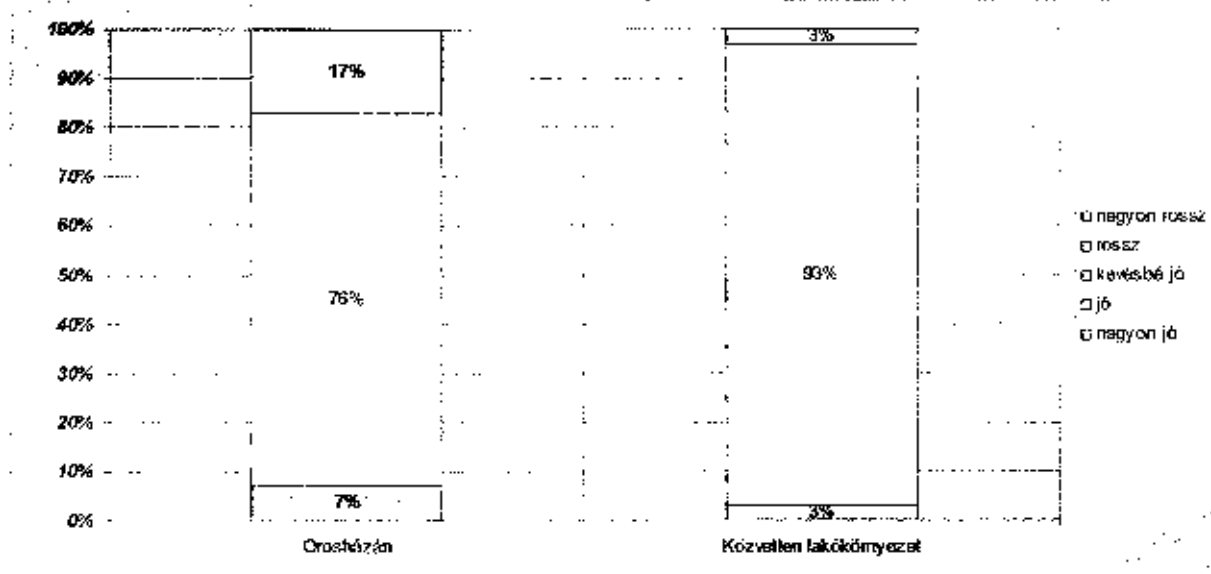
A település és a közvetlen lakókörnyezet természeti és környezeti állapotával kapcsolatos kérdésekben általánosságként elmondható, hogy a környezet (víz, levegő, talaj, a település tisztasága, zaj) állapotát jónak tartják, a természeti állapotát (erdők, patakok, tavak, parkok, stb...) szintén jónak mondták. A közvetlen lakókörnyezetben a legtöbben a jó irányába voksoltak.

11. ábra: Orosháza természeti környezete

12. ábra: Orosháza környezeti állapota

Arra a kérdésre, hogy mi lenne a legfontosabb és legmegfelelőbb megoldás a környezetszennyezés megállítására a válaszadók többsége 76 %-a mondta azt, hogy a környezetbarát technológiák bevezetését és annak anyagi támogatását támogatja. A többi megoldások közül 14%-a tartja még fontosnak a környezetszennyezők megbírságolását, valamint 7%-a a károsító tevékenységek betiltását és 3%-a a károk valamilyen módon történő ellensúlyozását.

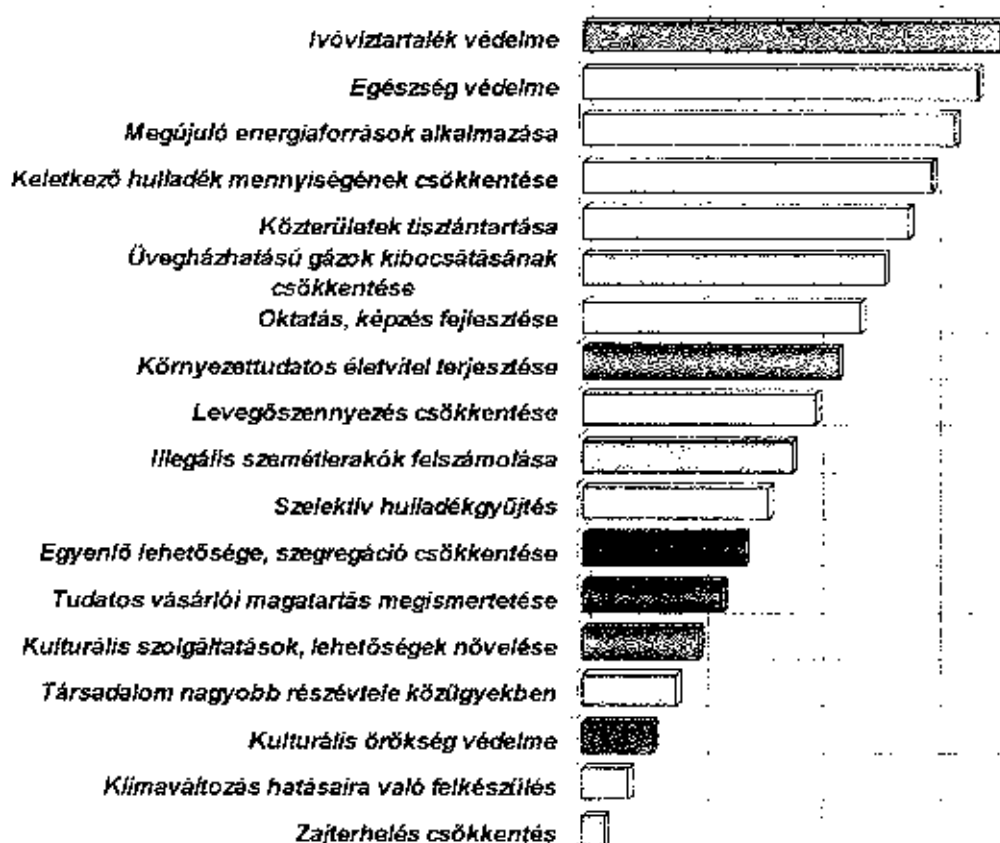
A lakosság a környezetvédelmet saját ügyének is tekinti, ezért megosztva 59 %-uk vallotta azt, hogy energiatakarékos égőt használ és, hogy szelektíven gyűjti a hulladékot, a válaszadók 41%-a mondta azt, hogy rendszeresen kerékpárral közlekedik és 52%-uk, hogy a hazai élelmiszereket részesíti előnyben. Senki nem választotta azt a választ, hogy egyik tevékenységet sem folytatja.

A lakossági felmérés alapján Orosháza város környezeti helyzete és az ott élők környezethez való hozzáállása jónak mondható. Ettől eltekintve a megvalósítás című fejezet tartalmaz olyan megfogalmazott programokat, melyek a környezetvédelem további javítását szolgálják a város területén.

Megkértük a lakossági kérdőívet kitöltőket, hogy rangsorolják a környezetvédelmi, társadalmi és gazdasági feladatukat fontosságuk szerint. Az értékelés alapján a lakosság a 13. számú ábra szerinti válaszokat adta.

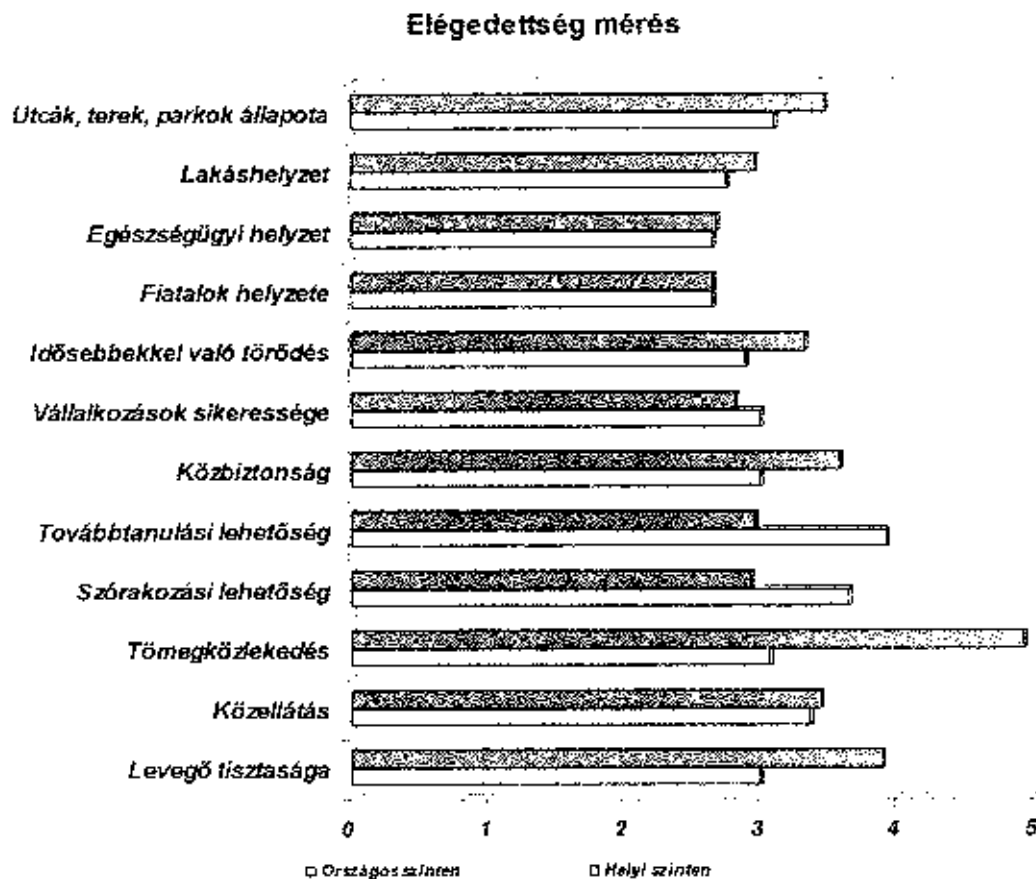
13. ábra: Orosháza környezeti, társadalmi és gazdasági feladatainak rangsor szerint

Környezetvédelmi, társadalmi és gazdasági feladatok fontossága

A következő kérdésben arra voltunk kíváncsiak, hogy melyek azok a tényezők, melyek leginkább problémát jelentenek, valamint amivel a legkevesbé elégedetlenek az Orosházi lakosok, magában a városban és a közvetlen lakókörnyezetükben.

14. ábra: Elégedettség mérés

A kérdés kiértékelését követően az elkészített diagramban (14. ábra) jól látható, hogy helyi szinten a környezetvédelmi, a társadalmi és a gazdasági helyzetet is csak közepesnek mondják, két kivétellel. Kivételt a tömegközlekedés és a levegő tisztaságának kérdése jelent, melynek oka a település nagyságában és jelenlegi helyzetében, valamint a jövőbeni fejlesztési lehetőségekben keresendő (elkerülő út). A többi választ figyelembe véve inkább bizonytalanok. Az országos szintű méréssel összehasonlítva 4 esetben tapasztaltunk nagyobb eltérést (továbbtanulási és szórakozási lehetőségek, tömegközlekedés és a légszennyezettség). Pozitív irányba billen a mérleg a település javára a továbbtanulási lehetőségek és a szórakozási lehetőségek jelölésében. A válaszadók szerint helyi szinten, vagyis a város területén sokan látnak lehetőséget az ipar és a mezőgazdaság további fejlesztésére, valamint a turizmus kiépítésére, ezzel a gazdasági helyzet élénkítésére.

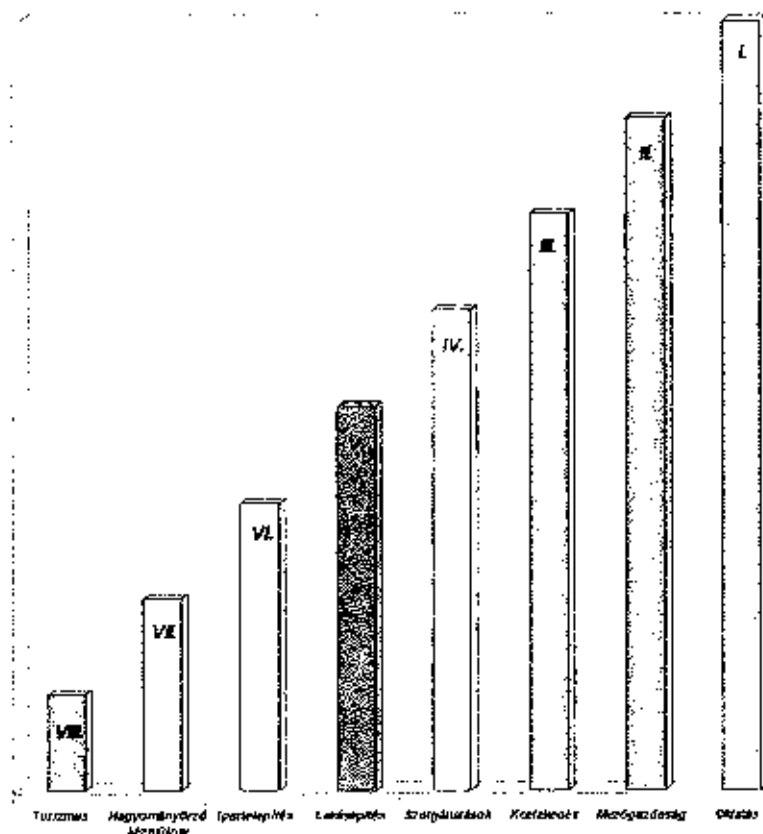
Orosháza gazdasági helyzetét a lakosság a következők szerint értékelte:

- Az ipar fejlettsége a településen a válaszadók 55%-a szerint jó, 28 %-a szerint kevésbé jó 14 %-a szerint rossz és csak 3 %-a szerint nagyon jó.
- A mezőgazdaság fejlettsége a válaszadók 52 %-a szerint kevésbé jó, 31 %-a szerint jó,

10%-a szerint rossz és 7 %-a szerint nagyon jó.

- A szolgáltatások fejlettsége a válaszadók 59 %-a szerint jó, 38 %-a szerint kevésbé jó és 3%-a mondja azt, hogy nagyon rossz.
- A településen élő emberek képzettségére és tanultságára a válaszadók 52 %-a azt mondja, hogy jó, 45 %-a vallja azt, hogy kevésbé jó és 3%-a mondja azt, hogy rossz.

Terület fejlődési prioritások

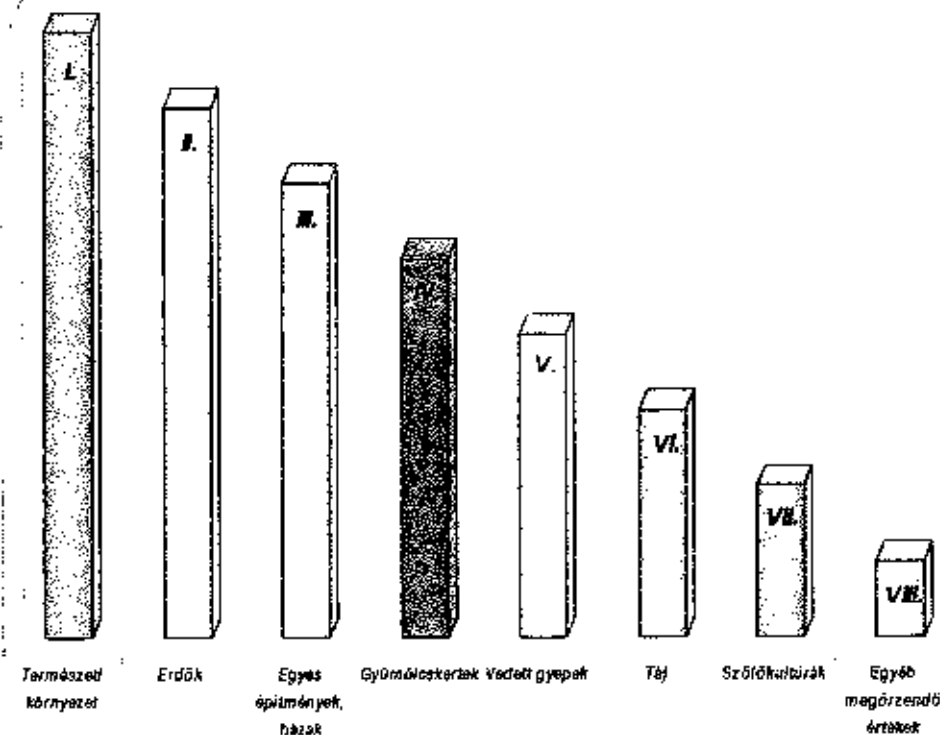
15. ábra: A lakosság által leginkább fejleszteni kívánt területek. A lakosság véleménye alapján a legrosszabb értékelést a turizmus, a hagyományörző kézműipar és az ipartelepítés – a jelenlegi helyzete miatt – kapta. A lakásépítés és a szolgáltatás is rossz értékelést kapott, amely szorosan összefügg a települések jelenével és múltjával. A lakosság véleménye szerint szinte minden

területen szükség van kisebb-nagyobb fejlesztésre, véleményeiket a 15. ábra szemlélteti. A válaszadók az oktatás és a mezőgazdaság fejlesztését jelölték meg, melyet a város lakossága leginkább szeretne elérni.

A válaszadók többsége azon kérdésekre, melyek a város területén működő vállalkozásokkal, üzletekkel, boltokkal és szolgáltató létesítmények volt kapcsolatos a legtöbben (83%) pozitív választ adtak, miszerint a jelenlegi szolgáltató egységek kielégítik a lakossági igényeit, azonban arra a kérdésre, hogy ezen egységek száma elégséges-e a válaszadók csaknem 100%-a azt mondta, hogy szeretné, ha a városban az olyan vállalkozások, üzletek, boltok, irodák száma növekedne, amelyek a lakosságnak munkalehetőségeket kínálnának.

16. ábra: A lakosság véleménye a környezet-, és természetvédelemről

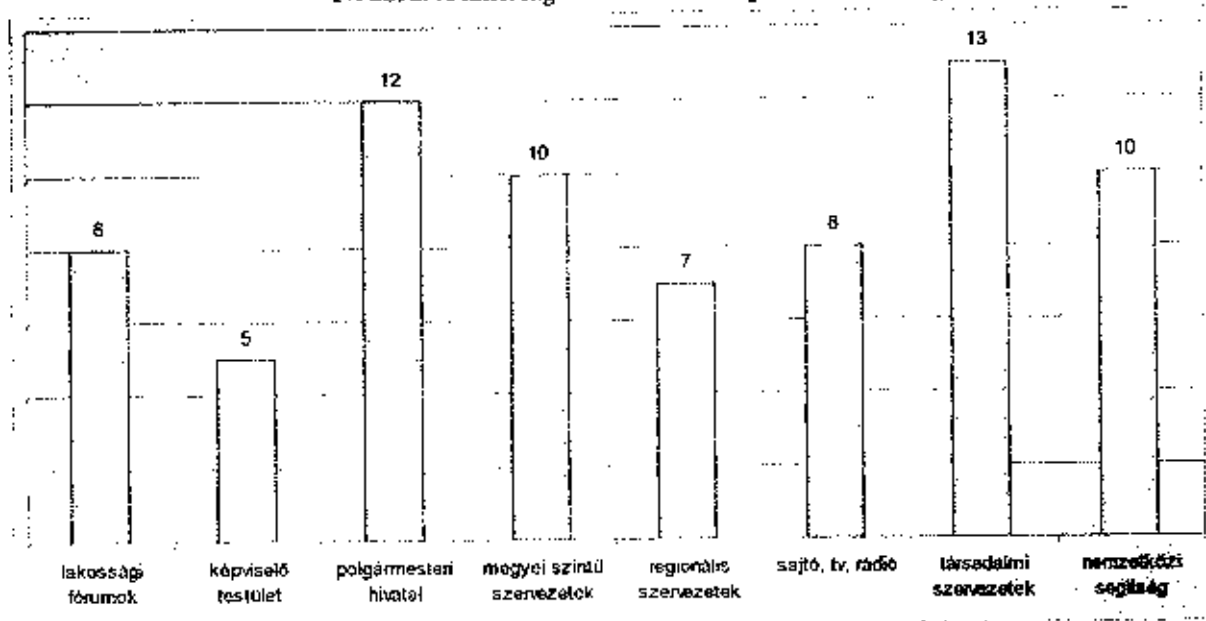
Épített- és természeti környezet védelmi prioritások

A lakosság körében végeztünk olyan felmérést is, melyben a természeti környezetben található elemeket vettük alapul, kíváncsiak voltunk, hogy a lakosság szerint mely elemek állapotának fenntartása, megőrzése, esetleg javítására, fejlesztésére lenne a legjobban szükség. Az eredményeket a 16. ábra tartalmazza.

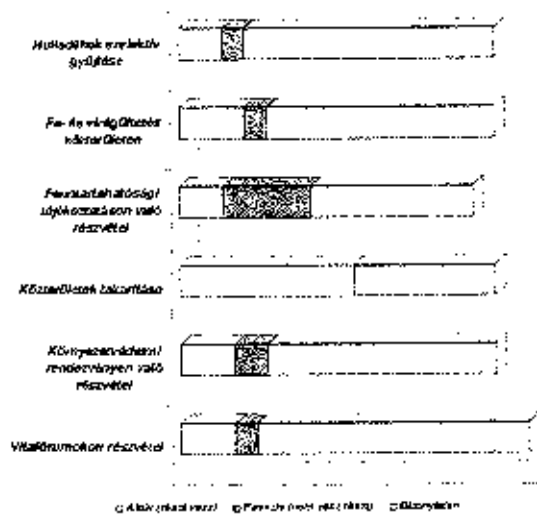
Arra a kérdésre, hogy milyen módon, milyen szervezetek, intézmények segítségével lehetne a legjobban fejleszteni a várost az alábbi válaszokat kaptuk (17. ábra):

17. ábra: A lakosság által választott fejlesztési lehetőségek

A válaszadók többsége a társadalmi szervezeteket, majd a Polgármesteri Hivatalt, vagyis az Önkormányzatot nevezte meg, mint aki a fejlesztések megvalósítását leginkább segíteni tudja. A lakosság tehát a társadalmi szervezetektől, valamint Önkormányzattól várja el a fenntartható fejlődés előkészítését. Mindezek mellett nagyon fontosnak tartják a megyei szintű és a nemzetközi segítséget, valamint a lakossági fórumok szervezését, ahol a településen élők az információgyűjtés és tájékoztatás mellett lehetőséget kapnának a saját véleményük, javaslataik kifejtésére. A legkevesebb szerepet a képviselő testületeknek szánnak a település fejlesztését illetően.

Lakóközösség/önkormányzati kezdeményezéseken való részvételi hajlandóság

18. ábra: Lakossági/önkormányzati kezdeményezéseken való részvételi hajlam

Az előbbi kérdésre adott válaszok alapján felmértük, hogy a válaszadók közül ki milyen önkormányzati, esetleg lakossági kezdeményezésben venne részt. Az eredményeket a 18. ábra szemlélteti.

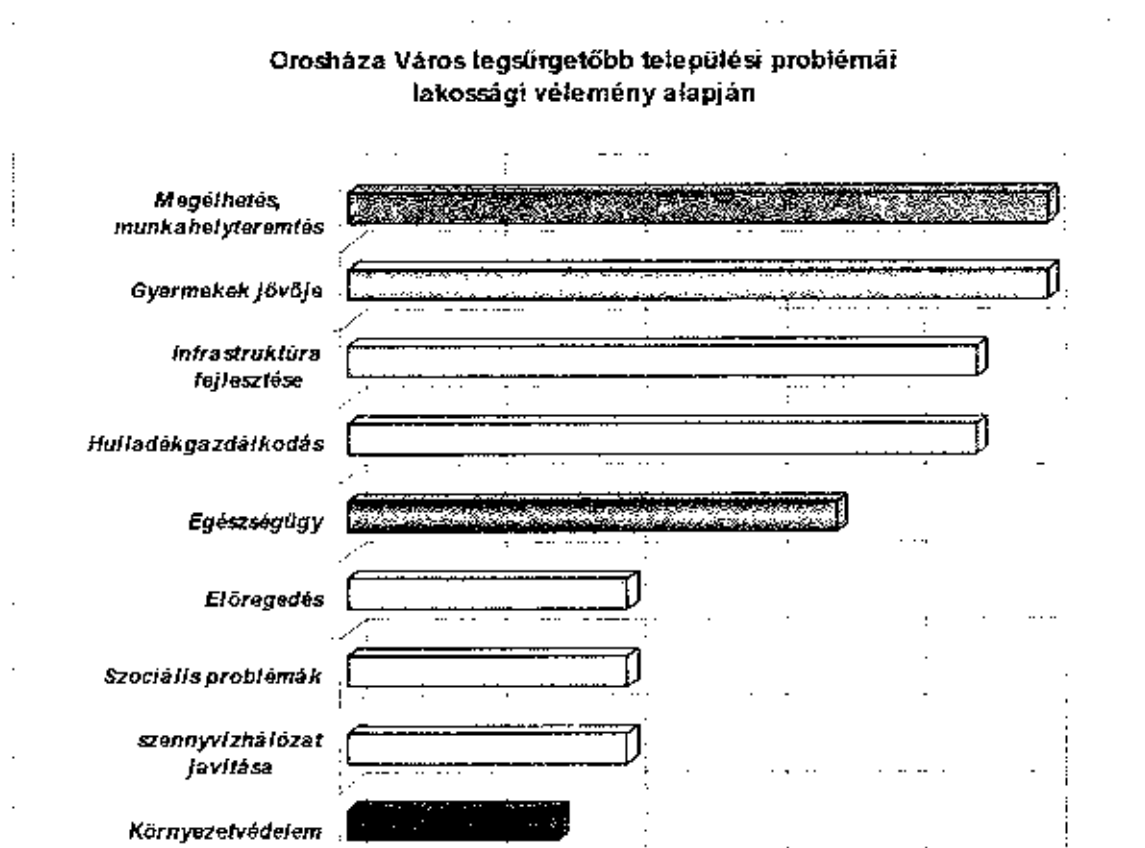
A helyi lakosság nagy része ezekben a feladatokban leginkább önkéntes munkával kívánna részt venni, ami pozitív hozzáállást jelent a lakosságának a fenntartható fejlődés elősegítése érdekében.

Megosztva 17-17 %-a a lakosságnak azt mondja, hogy képzettségüknek megfelelően tanácsadással, ismeretterjesztő tevékenységekkel, fizetett munkával és pénzbeli hozzájárulással venne rész a feladat megoldásában.

A településen a szociális ellátás alapvetően jónak mondható. A megkérdezettek 76 %-a szerint a szociális célra rendelkezésre álló pénzüsszegeket a szociális intézményrendszer fejlesztésére kellene fordítani, nem pedig közvetlen segélyezésre.

A megkérdezettek többsége a település legsürgetőbb problémájának az megélhetés javítását, valamint a munkahelyteremtést nevezték meg, melyet a gyermekek jövőjének kérdése és az infrastruktúra helyzetének javítása követ. A lakosság által fejleszteni kívánt problémák prioritási sorrendjét (első 10. megnevezett legsürgetőbb problémával) a 19. ábra szemlélteti.

19. ábra: A legsürgetőbb települési problémák Orosházán

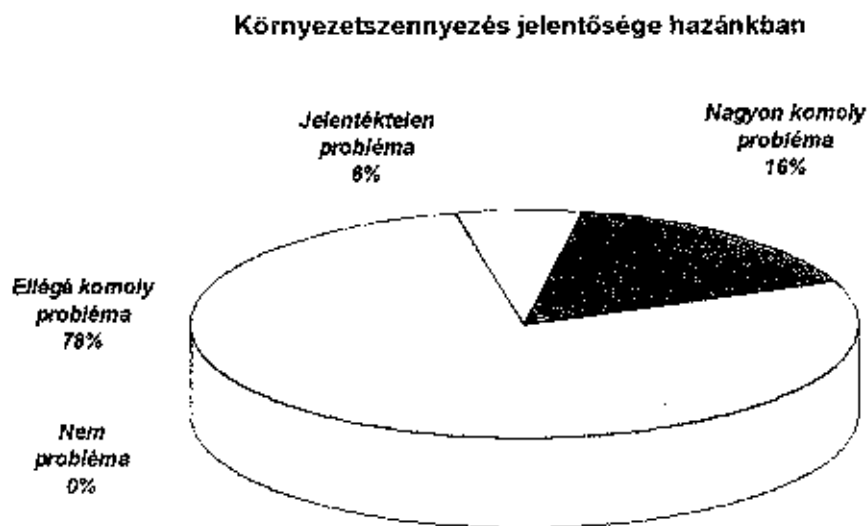

A felnőtt lakosság szerint a fenntarthatósággal kapcsolatos ismeretek megszerzése fontos, megszerzését, megismerését elsősorban a tv-ből, újságból és lakossági fórumokról tekintik megoldhatónak. A válaszadók 10%-a az internetet mint egyéb választ jelölte meg, mely a leghatékonyabb lehetne a fenntarthatósággal kapcsolatos ismeretek megszerzésére és továbbítására.

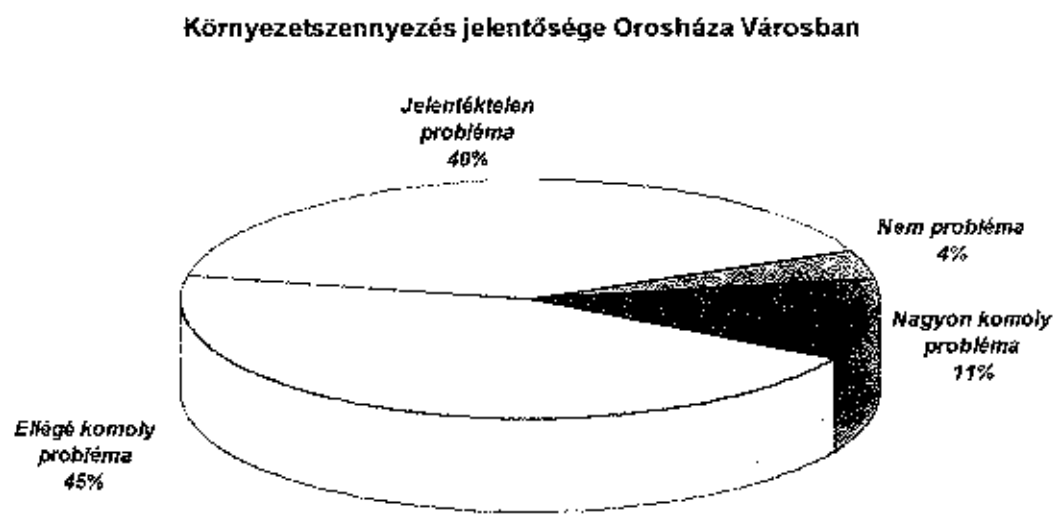
3.1.2. Oktatási-nevelési kérdőívek kiértékelése

A válaszadók általi megítélés szerint a környezetszennyezés jelentősége hazánkban valamint Orosháza városában megközelítőleg azonos arányú, de különböző mértékű. A megkérdezett döntő többsége szerint a környezetszennyezés az "Elégé komoly probléma" kategóriába esik, mind helyi mind országos szinten. Nagyobb fokú eltérés a jelentéktelen probléma kategóriánál tapasztalható, mely szerint Orosháza városában a környezetszennyezés problémája sokkal kisebb mértékű mint hazánkban, ahol ezen minősítést mindösszesen a válaszadók 6%-a jelölte meg, szemben Orosházával ahol a jelentéktelen kategóriát a válaszadók 40%-a jelölte. A hazánkban tapasztalható környezetszennyezést a megkérdezettek 94%-a komoly problémának tartja, míg Orosháza város esetében ez 56%.

20. ábra: Környezetszennyezés jelentősége hazánkban

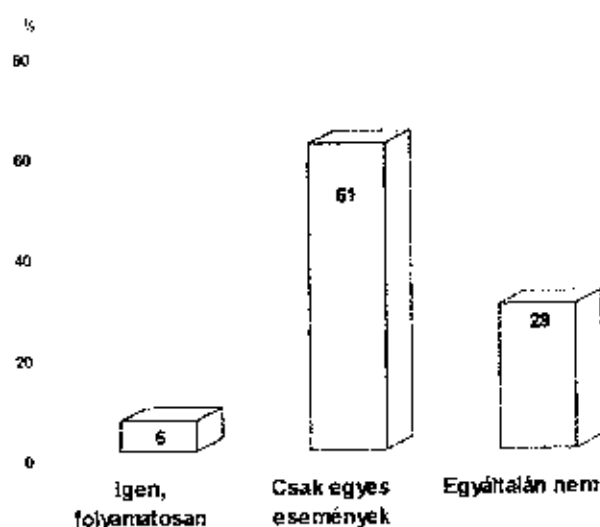
21. ábra: Környezetszennyezés jelentősége Orosházán

A válaszok összessége arra engednek következtetni, hogy a megkérdezettek szerint a környezetszennyezés mind helyi, mind pedig országos szinten igenis jelentős probléma, de lokálisan, közvetlen környezetükben kisebb mértékben tapasztalható.

Környezetvédelmi kérdések iránti érdeklődés

22. ábra: Környezetvédelmi kérdések iránti érdeklődés

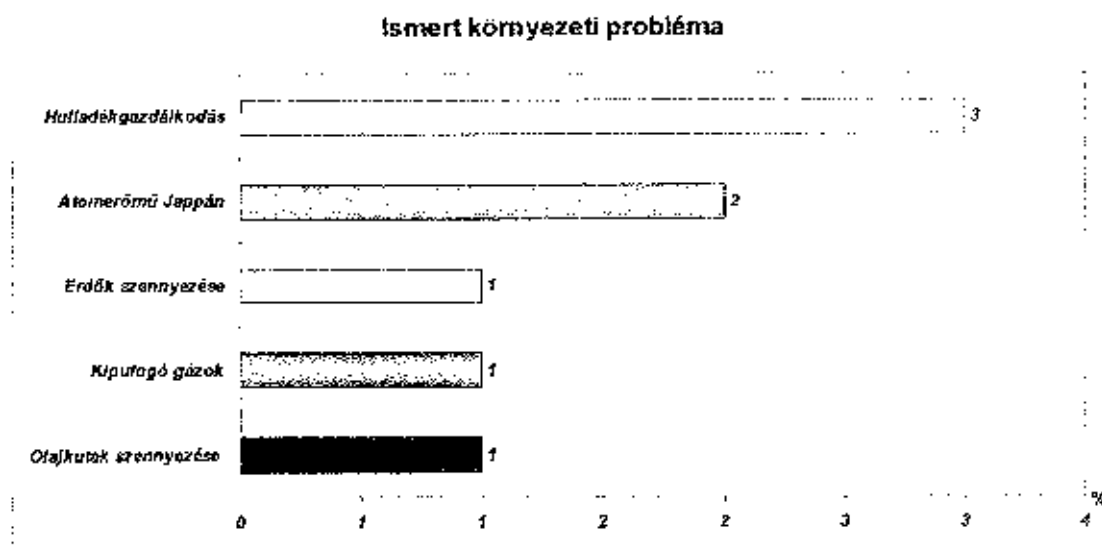
Igen csekély azok aránya akik folyamatosan érdeklődnek ezen téma iránt, hiszen a válaszadók mindösszesen 6%-a jelölte meg ezen kategóriát, szemben a válaszadók azon 31%-ával akik ezen téma iránt érdektelenek. A megkérdezettek jelentős része (64%) csak egyes környezetvédelmi kérdések iránt fogékonyak, melyből arra következtethetünk, hogy csak a magasabb hírértékű globális vagy a közvetlen környezetüket érintő környezetvédelmi

problémák, katasztrófák, fejlesztések keltik fel figyelmüket.

A tanulók által a legnagyobb számban megjelölt környezeti probléma - a globálisan is magas hírértékű - Fukushimai atomerőmű katasztrófa, vörösiszap katasztrófa, valamint az energiapazarlás és a környezetszennyezés, mint általános probléma. Ezt nagy mértékben leszakadva követi a globális felmelegedés, erdők és a természetes élőhelyek szennyezése, túlzott mértékű irtása, valamint az üvegházhatású gázok által okozott szennyezés (globális felmelegedés). De a kérdésre a válaszadók több, mint fele nem adott választ.

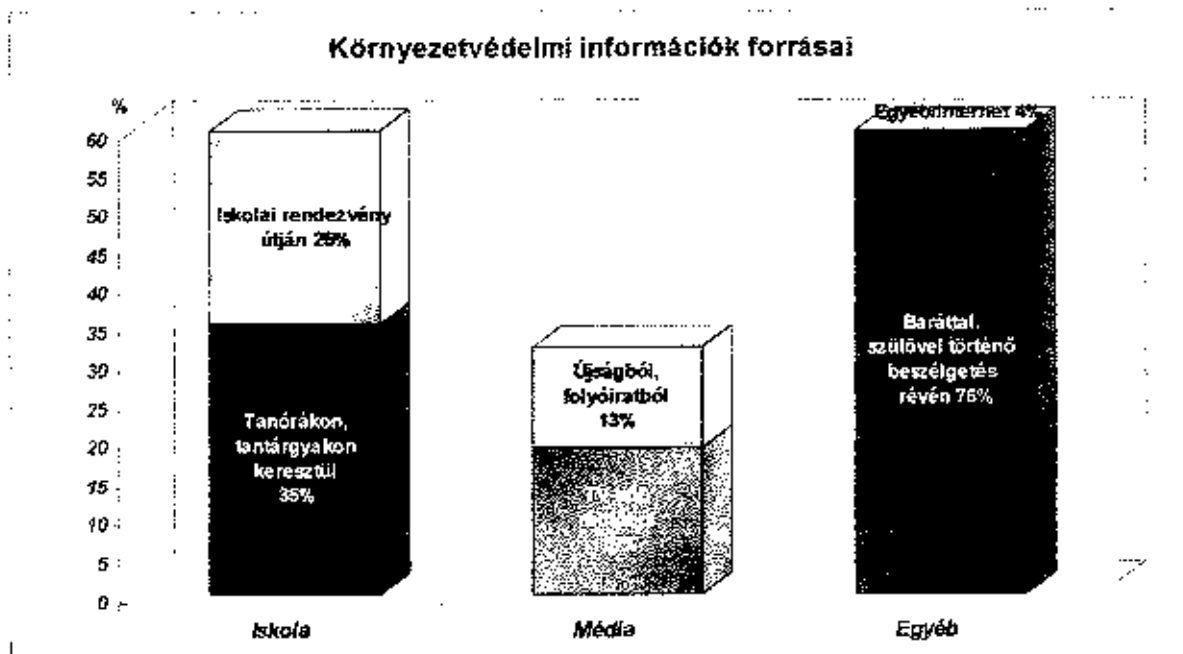
Megfigyelhető, hogy a válaszadók elsősorban a katasztrófa jellegű környezeti problémák terén tájékozottak és csak igen kis mértékben fogékonyak vagy érdeklődők a más jellegű környezeti problémák, - mint. pl. kihalt állatok, veszélyes hulladékok, stb. - iránt.

2316. ábra: Magyarország ismert környezeti problémái

A válaszadók elsősorban a szabadidejükben történő magánjellegű beszélgetéseiken (beszélgetések, iskolai rendezvények, újság, folyóirat) keresztül tesznek szert a környezetvédelemmel kapcsolatos információkra, ezen belül is kisebb részben a nyomtatott sajtóból. Ezt követi az iskola, mint intézmény, ahol mind a tanórákon, szakkörökön, valamint intézményen belüli rendezvényeken jutnak ilyen jellegű információkhoz. Tájékozottságuk utolsó forrása a média.

24. ábra: Információ áramlás eszközei Oroszbán

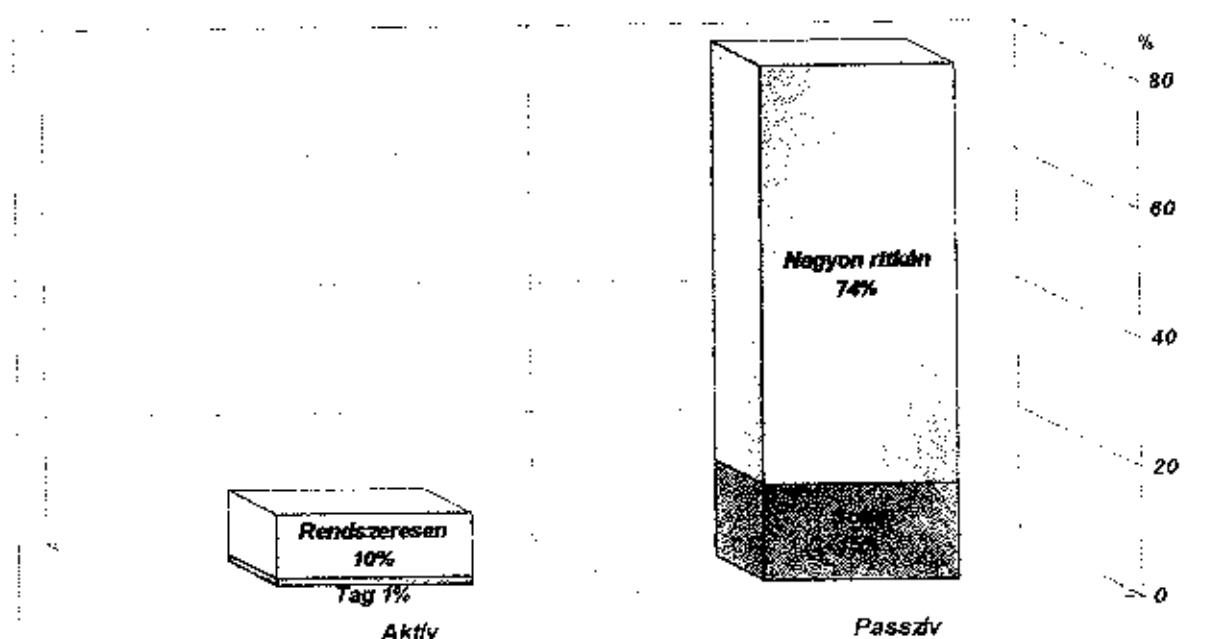
A megkérdezettek kevesebb mint 1/3-a ismer csak környezet- és/vagy természet-védelmi szervezet, azonban ezen szervezetek megnevezésre nem kerültek.

A környezet- és/vagy természetvédelmi tevékenységeket folytató szervezetek elsősorban szűkös költségvetéssel rendelkező non-profit szervezetek, melyek számára a mindennap szembetűnő reklám és hirdetések megléte nem megoldható.

Ebből is adódhat ezen szervezetek kis mértékű ismertsége, valamint eredményezhette a válaszadók ezen téma, tevékenység iránti érdektelensége is.

2517. ábra: Környezetvédelmi rendezvényeken való részvétel

Környezetvédelmi rendezvényeken való részvétel

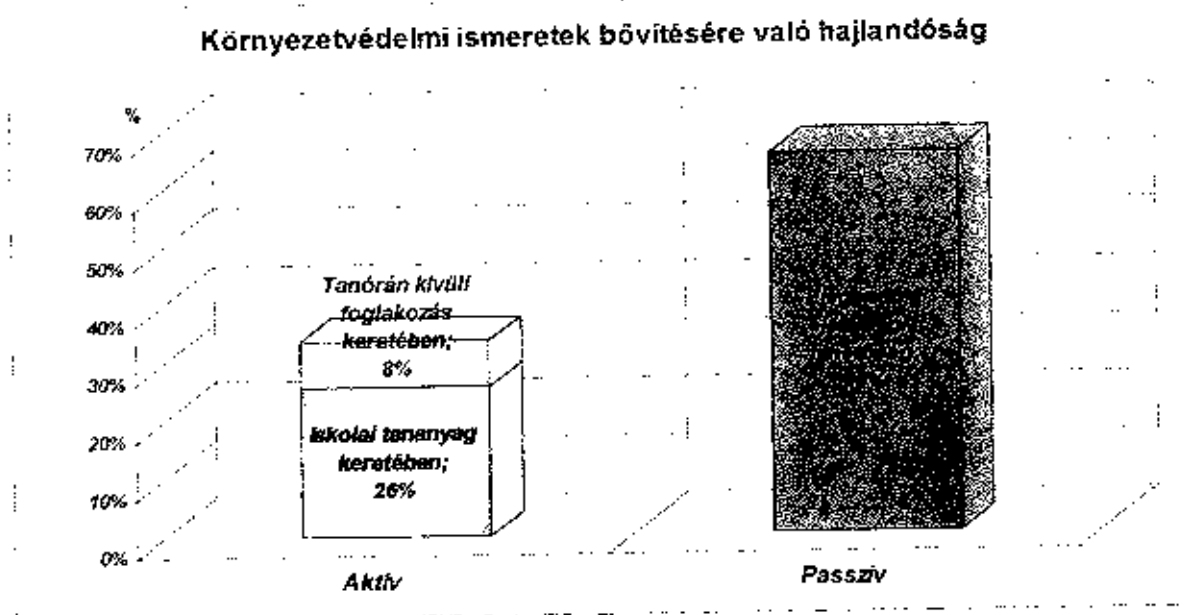
A válaszadók 89%-a passzív hozzáállást tanúsít a környezetvédelmi rendezvényekkel kapcsolatban, hiszen 15%-uk soha, míg 74%-uk csak nagyon ritkán vesz részt ilyen programokon. Az aktív résztvevők aránya mindösszesen 11%.

A megkérdezettek csaknem 94%-a tudott minimum egy, az iskolájában rendszeresen megrendezésre kerülő környezetvédelemmel kapcsolatos napot megnevezni, 6%-uk szerint iskolájukban nincsenek ilyen megemlékezések.

A válaszadók több mint 87%-a nevezte meg a Föld Napját. A Környezetvédelmi Világnap-ot valamint a Madarak és Fák Napja-t a válaszadók 5% ill. 19%-a jelölte meg. A kérdőíven szereplő egyéb kategóriát senki sem jelölte.

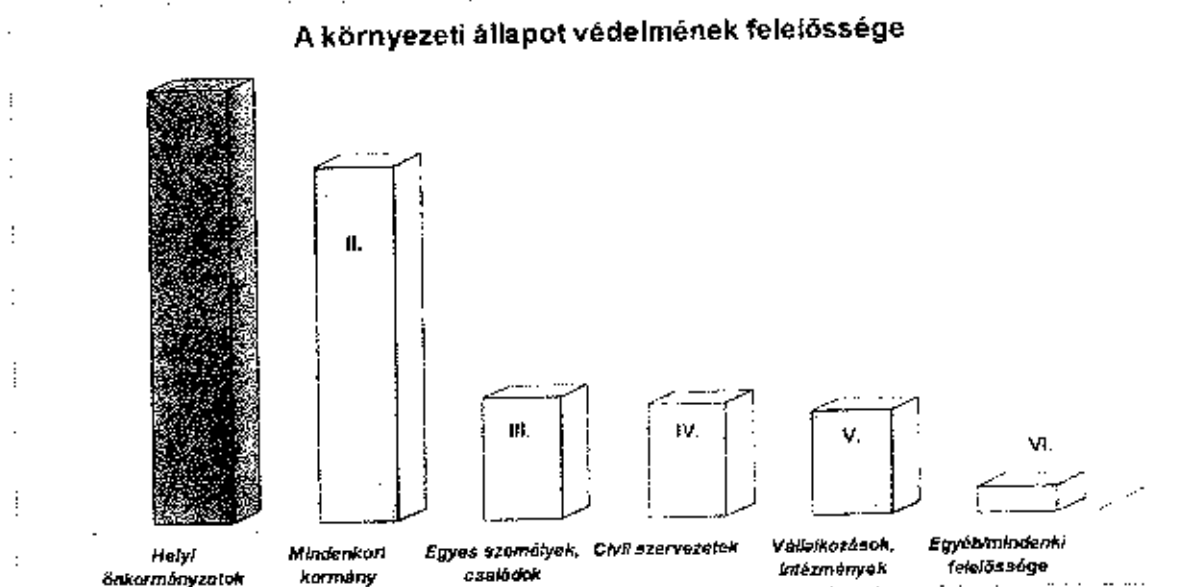
A környezetvédelmi ismeretek megszerzésével kapcsolatban (26. ábra) a tanulók választ a következő diagram látványosan szemlélteti, a tanulók 66 %-a gondolja azt, hogy elegendő ismeretekkel rendelkezik ezen a téren.

2618. ábra: Hajlandóság a környezetvédelmi ismeretek megszerzésére a tanulók körében

Arra a kérdésre, hogy a települési környezet állapota és védelme kinek az elsőrendű felelőssége a diákok többsége a helyi önkormányzatot nevezte meg felelősnek, ezt követően Magyarország mindenkorai kormányát és az egyes személyek, családok kategóriát választották.

197. ábra: Felelősség

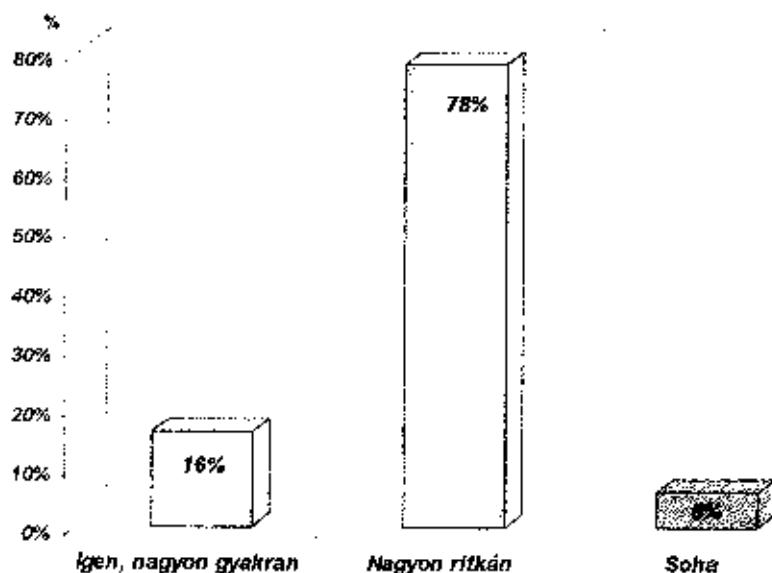

A mindennapi viselkedésünk, szokásaink hozzájárulhatnak a környezeti problémák fokozódásához, de csökkentéséhez is. A diákok véleménye szerint az otthon és az iskolában is alkalmazható „környezetvédő” megoldások közül fontosságuk szerint a takarékos világítás és

fűtésrendszer alkalmazásával (73%) a hulladékok hasznosításával (51%), is hozzá lehet járulni a környezeti problémák fokozásához, vagy akár csökkentéséhez. Az egyéb módszerek közül a takarékos vízhasználat, a szelektív hulladékgyűjtés és a személygépkocsik helyett a tömegközlekedés nagyobb arányú használata kerültek megnevezésre és jelölésre, valamint olyan tanulók is voltak (2%) akik még nem gondoltak a környezetvédő megoldások lehetőségeire.

A válaszadók 33%-a jelentősnek tartja a fogyasztási (vásárlási) szokások környezetterhelő hatását és 16%-uk gyakran használ ill. vásárol olyan terméket, amely kevésbé terheli a környezetet. A megkérdezettek 60%-a azon véleményen van, mely szerint néha lehetnek csak fogyasztási (vásárlási) szokásaiknak környezetterhelő hatásai, míg 7%-uk ezen szokásokat nem tartja környezetterhelő hatásúnak.

Tudatos vásárlási szokások

208. ábra: Tudatos vásárlási szokások

A megkérdezettek 84%-ánál nem beszélhetünk tudatos vásárlói szokásokról, a megvásárolt vagy használt termékek környezeti terhelését figyelmen kívül hagyják, vagy csak nagyon ritka esetben számolnak azzal.

A válaszadók 75%-a passzív hozzáállást tanúsít a helyi ügyekkel, kérdésekkel kapcsolatban. A

megkérdezettek 5%-a mutatott teljes érdektelenséget ezen ügyek iránt, míg mindösszesen csak 20%-uk tartja magát megfelelően tájékozottnak, illetve érdekeltnek saját városuk aktuális ügyeit illetően. Vélhetően a válaszadók korosztályi sajátosságainak következménye ezen megoszlás.

A város, valamint a szűkebb lakókörzet aktuális ügyeit, problémáit a válaszadók 82%-a otthon szülőkkel és ismerősökkel beszéli meg leggyakrabban. Ezt követően válaszolták azt, hogy iskolában a tanárokkal és a diáktársakkal, továbbá a tanulótársak egymás közötti és a baráti társaságban történő megvitatását a diákok 13%-a választotta. A válaszadók egyike sem jelölte meg az egyéb formában kategóriát.

A megkérdezettek 65%-a szívesen él Orosháza Városában, 35%-a viszont elköltözné, amennyiben módjában állna, vagy lehetősége lenne rá.

A válaszadók életkori sajátosságainak figyelembevétele által feltételezhető, hogy a változatosabb/több szórakozási hely létesítése révén, valamint a tanulási, továbbtanulási lehetőségek szélesítése által a város népességtartó képessége javulna.

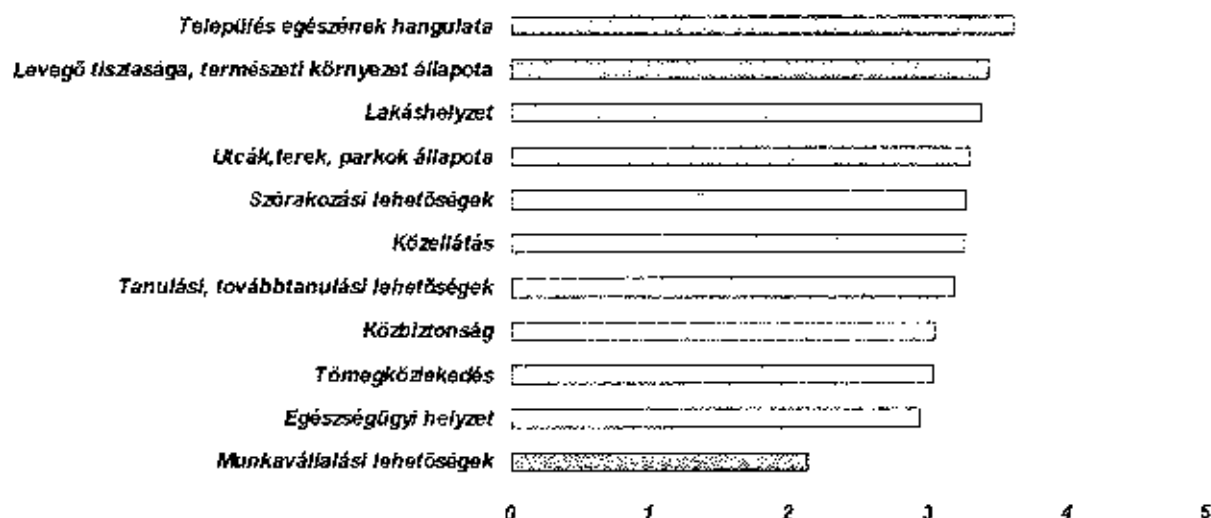
A válaszadók véleménye szerint Orosházán a legnagyobb problémát a fiatalok körében a

munkalehetőségek hiánya jelenti, a megkérdezettek válaszainak összesítése során ezen kategória egyedülként az "elégedetlen" kategóriába került.

A két legsürgesebb települési probléma a kérdésekre adott válaszok eredménye szerint a munkavállalási lehetőségek javítása, fejlesztése. A közepesen elégedett kategóriában az egészségügyi helyzet, közbiztonság, a közellátás, a lakáshelyzet, tömegközlekedés, utcák, terek, parkok állapota, szórakozási lehetőségek és a továbbtanulási lehetőségek kapott helyet.

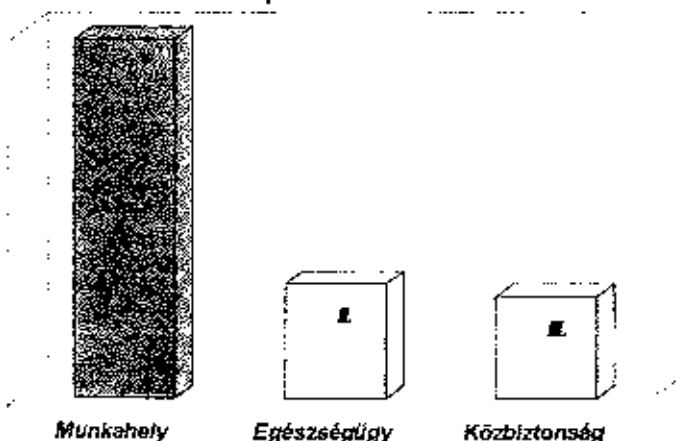
21. ábra: Elégedettség mérés

Elégedettség Orosházán

A két legkevésbé zavaró probléma a településeken a levegő-, természeti környezet tisztasága, valamint a település hangulata.

Orosháza Város legsürgesebb települési problémái

30. ábra: Orosháza települési problémái

A válaszok kiértékelése során egyértelműen kimutatható volt, hogy a válaszadók Orosháza Városában a legnagyobb egyben legsürgesebb problémának a munkalehetőségek jelenlegi helyzetét tartják.

A második kevésbé sürges problémaként megemlítették az Város egészségügyi helyzetét. Harmadik helyen, mint fontos de nem sürges problémaként említették a közbiztonság jelenlegi helyzetét.

A megkérdezettek közül többen (12%) kívántak egyéb információkat közölni. A válaszadó a városon belüli környezet tisztaságát, valamint az energiatakarékosság jelenlegi helyzetét tartja rossznak, de említésre került, a város belterületén lévő közintézmények és egyéb épületek állagának javítása, a közoktatás helyzete és a jobb életkörülmények hiánya is.

A válaszadók mindkét esetben (lakossági és oktatási kérdőív kitöltők) elsősorban olyan problémákat jelöltek meg, melyek megfigyelhetők globális és lokális szinten egyaránt. Azonban a kérdőív lehetőséget nyújtott arra, hogy elsősorban a helyi szinten felmerülő, lokális problémák kapjanak hangsúlyos szerepet, és egyértelművé váljon a lakosság és a diákok hozzáállása a települést érintő fejlesztési tevékenységekhez, programokhoz.

Jelen program és terv azért készült, hogy a fenntartható fejlődés szemléletét kialakítsa a település lakosságának és intézményeinek körében, valamint a benne megfogalmazott programokat, célkitűzéseket, stratégiát, jövőképet ne csak tervezés szintjén álmodják meg, hanem azok megvalósítását is elérjék.

3.2.SWOT analízis

A célkitűzések megalapozásához Orosháza környezeti, társadalmi és gazdasági állapotának értékelése alapján szükséges meghatározni a főbb fejlődési, fejlesztési irányokat. Ennek egy jól bevált módszere az ún. SWOT analízis, amely a belső és külső tényezők alapján vizsgálja az adott állapotot és meghatározza a kitérési irányokat.

Az egyes betűk jelentése:

S - erősségek (*strengths*)

W - gyengeségek (*weaknesses*)

O - lehetőségek (*opportunities*)

T - fenyegetések (*threats*)

Az erősségek és a gyengeségek a belső állapotot jellemzik, míg a lehetőségek és a veszélyek a külső körülményeket.

	ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
Társadalmi pillér	• értékes történelmi múlt, építészeti értékek, • a védett és műemlék jellegű épületek száma magas, • civil szervezetek aktivitása • együttműködési készség a lakosság részéről • évenként tartott közösségi rendezvények, • Társadalmi-gazdasági hatások • Felsőfokú turisztikai képzés • Egészségügyi és rekreációs szolgáltatások • Kertvárosi jellegű városrészek jelenléte • Sport és rekreációs területek jelenléte egy-egy városrészben (pl. szőlő városrész) • Civil szervezetek működése	• A tömegközlekedés, célközlekedés hiányosságai • Nem teljes körű infrastrukturális kiépítettség a város egyes területein • Differenciált városszerkezet • Hátrányos helyzetű réteg koncentrált jelenléte • csökkenő gyermekvállalási hajlandóság • segélyezésre szorulóknak növekvő száma • szórakozási és kulturális kikapcsolódási lehetőségek nem megfelelő száma, • rossz közbiztonság • kevés a biztonságos játszótér és kerékpárút a gyerekek számára • kulturális tevékenységek városi színterének hiánya
Környezeti pillér	• környezeti elemek kielégítő állapota, • a táji és geomorfológiai adottságok kedvezőek, • kiváló környezeti adottságok, törendszert, park, termál és gyógyviz • kiváló mikroklíma • országos jelentőségű földtani értékek	• a zöldfelületek állapota nem megfelelő • pormentesített utak hiánya • belvárosi zöldfelületek aránya csekély • Városvédő erdőstültség hiánya
Gazdasági pillér	• ipartelepítés feltételei adottak, • iparkultúra jelentősebb kisebb, nagyobb (közép) vállalkozásokkal • fejlesztési koncepció, kidolgozott projektervek • ligetes, titkán lakott fejleszthető területek,	• Kevés a minőségi szálláshely • Kevés az egyes turisztikai attrakció • Országos és nemzetközi hálózatra való gyenge csatlakozás • Egyes városrészek hiányos szolgáltatási szektora

	LEHETŐSÉGEK	FENYEGETÉSEK
Társadalmi pillér	- új társadalmi szereplők megjelenése, új civil szervezetek alakulása, lakossági összefogás - fiatalok szórakozási lehetőségeinek bővítése, - kulturális élet fellendítése, - jól kihasznált közösségi terek kialakítása, - a lakosság környezettudatosságának növelése, - szakképzés, - fiatalok képzése a helyi, térségi igényeknek megfelelően, - magasabb fokú környezeti nevelés az óvodákban és az iskolákban - figyelemfelhívó rendezvények	- elvándorlási ráta növekedése, - népességfogyás, - az öregedési index növekedése, - életszínvonal romlása - közlekedésszervezés problémái - kötődés, identitástudat hiánya - minőségi kereskedelmi üzletek, szolgáltató létesítmények hiánya - társadalmi konfliktusok kiéleződése a Déli városrészben
Környezeti pillér	- kistérségi, természetvédelmi, fejlesztési együttműködés kialakításának megszervezése - csatornázás-fejlesztési beruházások - külső források (EU, hazai) bevonása a környezet és természetvédelmi fejlesztésekbe, - helyi jelentőségű védett területek arányának növelése, - természeti és táji adottságok turisztikai szempontú érvényesítése, - védett természeti területek fejlesztése (Natura 2000) - környezetbarát közlekedés-fejlesztés (pl. kerékpárutak, hatékonyabb tömegközlekedés), - megújuló energiaforrások alkalmazása helyi szinten (szélenergia, napenergia, biogáz-üzem stb.), - kültérterületeken erdősítés, gyepesítés az eredeti természeti állapot visszaállítása - gyerekbarát környezet kialakítása	- környezetterhelő tevékenységek betelepülése a Városba, - környezeti káresemények kockázata, - a közlekedés okozta környezetszennyezés megnövekedése, - a Városi terjeszkedés kedvezőtlen tájképi hatása, - szelektív gyűjtőszigetekkel kapcsolatos lakossági ellenállás, - erőforráskészletek csökkenése, - talajszennyezettség, talajok fizikai és kémiai romlása, - mezőgazdasági túlhasznosításból adódóan talajok kimerülése - víz és tőszennyezés veszélyének növekedése - zöldterületi fejlesztések elmaradása - közösségi terek hiánya - légszennyezettség növekedése - levegő allergén pollenmennyiségének növekedése - természeti értékek pusztulása - további környezeti ártalmak (szeméttelep, illegális lerakások)
Gazdasági pillér	- külső források (EU, hazai) bevonása a gazdasági fejlesztésekbe, - vízi-, sport-, lovas-, horgász-, vadász-, öko turizmus fejlesztése, - új munkahelyek megteremtése, - háztáji termékek piaci pozíciójának erősödése - kerékpáros turizmus népszerűsítése - Nemzetközi és hazai befektetői- és vendég érdeklődés a gyógy és üdülőhelyek kialakítása és a szolgáltatások iránt	- fiatalok elköltözése, - munkanélküliség növekedése, - a gazdasági válság hatása sokáig érezhető, - hosszú távú finanszírozási problémák, - területi különbségek fokozódása, - vállalkozási önerő hiánya, - Hasonló D-A1 földi turisztikai létesítmények növekvő száma - Saját erő, magántőke biztosításának elmaradása - Az ipari nagyüzemek közelsége és előre

	• Folyamatos és növekvő pályázati források • Fokozódó városi érdeklődés az építési telkek iránt • Közösségi és minőségi szolgáltatások iránti igény • Közlekedési feltételek optimalizálása	nem látható fejlesztésének következményei

4.STRATÉGIA

4.1.Célállapot

Cél a fenntartható fejlődés elősegítése, melynek következményként megvalósul az erőforrások gazdaságos felhasználása. Felfrissül a település gazdasága, fejlődik társadalma, új munkahelyek jönnek létre, bővülnek a jövedelemszerzési lehetőségek és a lakók több figyelmet fordítanak a környezetvédelemre és a megújuló energiaforrások használatára.

Az Önkormányzat a lakossággal együttműködve pedig mindent megtesz azért, hogy a fenntarthatóság szolgálatában álló döntések születessenek és a környezeti erőforrásokkal kíméletesen gazdálkodó fejlesztések valósuljanak meg.

A jövőkép eléréséhez azonban hosszú távú (9–20 év) célkitűzések, középtávú (4–8 év) tematikus célok, ill. rövidtávú (1–3 év) részcélok megvalósulására van szükség.

4.2.Prioritások

A fenntartható fejlődéshez, mint központi célhoz szükséges a fenntarthatósági pillérek megerősítése. A megerősítések fontossági sorrendbe helyezése prioritásuk szerint kell történnjen. Az elsőrendű szolgáltatási igények és problémák, kérdések felfedése a közösségi kérdőíveken keresztül történik.

Társadalmi prioritások: helyi egyetértés megteremtése a település alapértékeiről, az egészséges életkörülményekről, a jelenlegi és jövő generációi számára szükséges feltételek biztosításával.

- társadalmi szemléletformálás a Fenntarthatóság jegyében,
- intézményi működés hatékonyságának növelése
- egészségügyi helyzet fejlesztése,
- szociális helyzet fejlesztése,
- oktatás, képzés fejlesztése
- közbiztonság fejlesztése,
- kulturális élet gazdagítása,
- esélyegyenlőségi jogok biztosítása,
- közösségi közlekedés fellendítése
- gyermekek és fiatalok társadalmi beilleszkedésének segítése.

Gazdasági prioritások: jelentős mértékben támaszkodik az emberi munkacsőre, a megújuló energiaforrásokra, erőforrásokra és a nemzetgazdaság egésze szempontjából optimális gazdasági formációkra.

- Nemzetközi együttműködés
- az Önkormányzat és az önkormányzati intézmények hatékony működéséhez szükséges gazdasági feltételek megteremtése,
- ipar fejlesztése,
- mezőgazdaság fejlesztése,

- gazdasági szektor (kereskedelem, szolgáltatás) fejlesztése.
- vendéglátás, idegenforgalom, turizmus fellendítése.

Környezeti prioritások: a káros anyagoktól való védelemmel és a természeti erőforrások hatékony hasznosításával garantáljuk a lakosság hosszú távú jólétét, valamint a növény és állatvilág életkörülményeinek és sokszínűségének fennmaradását.

- Környezet ismeret, környezettudatosság
- Települési és épített környezet védelme
- a lakókörnyezet védelme a káros emisszió kibocsátásoktól (levegő, zaj)
- infrastrukturális helyzet javítása, fejlesztése.
- energiafelhasználás hatékony és megújuló lehetőségeinek kihasználása.
- zöldterületek védelme, fenntartása – növény és állatvilág fenntartása
- hulladékgazdálkodás.

4.3. Várható hatások

A Local Agenda 21 terv készítése során a Fenntartható Fejlődés eléréséhez kitűzött fő és részcélok, valamint az ezek megvalósításához szükséges programoknak lehetnek közvetett és közvetlen hatásai az egyes fenntarthatósági pilléreket tekintve. A várható hatásokat a 3 fő pillérre vonatkozóan az alábbiakban soroljuk fel:

Társadalmi hatások:

- környezettudatos nevelés az oktatásban,
- közoktatás helyzete javul, korszerűsödik,
- a lakosság környezettudatossága nő,
- esélyegyenlőség javulása,
- egészségügyi ellátás javul,
- elvándorlás mértékének csökkenése,
- a lakosság korösszetétele javul,
- a lakosság gyermekvállalási kedve nő,
- a fiatal munkaerő helyben maradása,
- munkanélküliség csökken,
- kulturális értékek, hagyományok, sport, művelődés megőrzése,
- vendéglátás, idegenforgalom, turizmus javul,
- látogatók számának növekedése,
- szociális ellátás javul,
- közbiztonság javul,
- javuló életminőség.

Gazdasági hatások:

- infrastruktúra javul,
- közösségi közlekedés javul,
- megközelíthetőség javul,
- vállalkozások száma nő,

- beruházások száma nő,
- turizmus, idegenforgalom fellendülése,
- megújuló- és energiatakarékos energiaforrásokra való áttérések,
- foglalkoztatás, munkaerőpiac helyzete javul.

Környezeti hatások:

- a környezet minősége, állapota javul,
- a levegő minősége nem romlik,
- a talaj minősége javul,
- a felszín és felszín alatti vizek minősége javul, szennyezettsége csökken,
- a zaj és rezgés okozta környezetterhelés csökken,
- hulladékgazdálkodás helyzete javul,
- a zöldfelületi rendszerek állapota, minősége javul,
- biológiai aktivitásérték növekszik,
- védett területek és helyi értékek fennmaradnak,
- új védelem alá helyezendő területek, értékek kijelölése,
- természetes élőhelyek fennmaradnak.

5. MEGVALÓSÍTÁS

Jelen fejezetben a fenntarthatósági pillérekre vonatkozó prioritások megvalósításához szükséges részprogramok, projektek kerülnek felsorolásra, részletesen tárgyalva a várható eredményeket és a megvalósítás körülményeit, feltételeit (cél, célcsoport, ütemezés, partnerek, beruházási költség, megvalósítási keretek). Az egyes intézkedések kijelölésénél forrásként szolgáltak a település pályázati anyagai; a folyamatban lévő, vagy beadásra tervezett pályázatokon kívül a tervi hierarchiában felsőbb szinten lévő tervek, programok, koncepciók, stratégiák által megjelölt fejlesztési irányokat vettük figyelembe.

A megjelölt fejlesztési programok ajánlások, melyek a fenntarthatósági szempontok érvényesülését célozzák, irányt mutatnak a további feladatok kitűzéséhez. Az alábbiakban felsorolt projektek között szerepelnek az Önkormányzat által már beadott, vagy beadásra tervezett pályázatok, későbbi tervek között szereplő fejlesztési irányok és új javaslatok a következő évekre/évtizedekre vonatkozóan. Az ütemezésben ezért került megjelölésre csak a már futó pályázatok esetében konkrét évszám (a beadott, de még kétséges kimenetelő pályázatoknál az ütemezés a pozitív elbírálás esetére értendő), az egyéb intézkedéseket illetően inkább a megvalósítás ajánlott időkeretét tüntettük fel: rövidtáv (1–3 év), középtáv (4–8 év), hosszútáv (9–20 év). Ugyanez vonatkozik a beruházási költségre: a későbbi lehetséges fejlesztések költsége jelenleg pontos tervek hiányában – csak becsülhető, a tényleges projektméret függvénye. Önkormányzati hatáskörön kívül eső célkitűzések is bekerültek a programokba, hiszen a fenntarthatóság csak a teljes közösség részvételével valósítható meg.

5.1. Társadalmi pillér

A Fenntartható Fejlődés társadalmi pillére a jelenlegi és a jövő generációinak szükséges társadalmi feltételek biztosítása az egészséges, biztonságot nyújtó életér kialakításához.

5.1.1. Társadalmi szemléletformálás

Az intézkedés célja: a jelen és a jövő generációk számára a fenntarthatósági szempontok megismertetése.

PROJEKTEK:

Projekt neve	Szemléletformáló közösségi fórumok szervezése a helyi média bevonásával
Projekt célja	Rendszeres, a környezettudatos társadalmi magatartást (komposztálás, szelektív gyűjtés, tudatos vásárlás, hatékony energiagazdálkodás) és a helyi értékek (közösségi, kulturális, épített és természeti értékek) megőrzését elősegítő társadalmi fórumok szervezése, melyről a helyi média is rendszeresen és kiemelten tudósít.
Célcsoport	Lakosság

<i>Érintett terület</i>	- helyi értékek - védett értékek - Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	az első Local Agenda 21 fórum
<i>Partnerek</i>	- Orosháza Város Önkormányzata - meghívott előadók
<i>Beruházási költség</i>	300.000 Ft/év
<i>Megvalósítási keret</i>	- pályázati forrás - saját forrás

5.1.2. Intézményi működés hatékonyságának növelése

Az intézkedés célja: a Városban működő intézmények, közintézmények, szervezetek vizsgálata, fejlesztése, elősegítve ezzel a hatékony munkavégzést és a lakossággal való kapcsolat fejlesztését, könnyebb és gyorsabb ügyintézkést.

PROJEKTEK:

<i>Projekt neve</i>	Eszközbeszerzés a hatékonyabb intézményi működés érdekében
<i>Projekt célja</i>	Eszközbeszerzés a zöld beszerzés szempontjainak figyelembe vételével.
<i>Célcsoport</i>	Önkormányzati alkalmazottak
<i>Érintett terület</i>	Önkormányzat
<i>Javasolt ütemezés</i>	rövid- és középtáv
<i>Partnerek</i>	Önkormányzat
<i>Beruházási költség</i>	projekt mérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	- pályázati forrás - saját forrás
<i>Projekt neve</i>	A civil társadalom és a helyi közigazgatás szereplői közötti együttműködés fejlesztése
<i>Projekt célja</i>	A hatékonyabb közösségi részvétel elősegítése, párbeszéd-programok, fórumok (akár interneten keresztül) révén a lakosság, a hivatalok és a hatóságok közötti együttműködés hatékonyságának növelése.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	Orosháza Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan

Partnerek	• Önkormányzat • Civil szervezetek
Beruházási költség	projektmérettől függően
Megvalósítási keret	• pályázati forrás • saját forrás

5.1.3. Egészségügyi helyzet fejlesztése

Az intézkedés célja: Egészséges és kulturált környezet, illetve életkörülmények biztosítása, életminőség javítása. Prioritása az önkormányzatok alapvető feladatai közé tartozik az egészségügyi és szociális ellátás biztosítása.

PROJEKTEK:

Projekt neve	A Város optimális környezet—egészségügyi helyzet biztosítása
Projekt célja	Egészséges és kulturált környezet biztosítása, a környezet-egészségügyi helyzet folyamatos figyelemmel kísérése és értékelése, szükség esetén az illetékes hatóságok bevonása és a megfelelő intézkedések megtétele. Települési egészségterv készítése, kidolgozása.
Célcsoport	Lakosság
Érintett terület	Orosháza közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Folyamatosan
Beruházási költség	projektmérettől függően
Megvalósítási keret	• pályázati forrás • saját forrás

Projekt neve	Prevenció és rehabilitáció megvalósítása az egészségügyben
Projekt célja	Primer prevenció megvalósítása, melyen keresztül szűrésekkel, az életmód és az egészségügyi szemlélet formálásával, tanácsadással a betegségek bekövetkezésének gyakorisága csökkenthető - ez pedig jóval olcsóbb, mint az adott betegség ellátása. Szekunder prevenció során - ha már kialakult valamilyen betegség - arra kell törekedni, hogy ne alakuljon ki további szövődmény, ill. irreverzibilis folyamat - megfelelő orvosi ellátás biztosítása. Ha mégis kialakul károsodás, akkor a tercier prevenció keretén belül törekedni kell arra, hogy mindez ne okozzon zavart a társadalmi életben történő részvételkor, ill. ne alakuljon ki rokkantság. Amennyiben a rokkantság nem elkerülhető, fontos, hogy a beteg a maradék képességeinek maximális felhasználásával képes legyen minimálisan az önellátásra, és ha lehetséges, az újbóli társadalmi beilleszkedésre - ez a rehabilitáció megvalósításának esete, amikor szakképzett szociális munkások, ápolók alkalmazását kell biztosítani.
Célcsoport	Lakosság

<i>Érintett terület</i>	Orosháza Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan – feltételek megteremtése rövidtávon
<i>Partnerek</i>	• Önkormányzat • Körzeti orvosok • Egészségügyi ellátással foglalkozó vállalkozások • Kórház
<i>Beruházási költség</i>	projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	• pályázati források • saját forrás

<i>Projekt neve</i>	Rendelők, eszközök, épületek felújításának biztosítása
<i>Projekt célja</i>	Az egészségügyi alapellátáshoz szükséges feltételek biztosítása (az orvosi rendelők akadálymentesítése, rendelők korszerűsítése, gépkocsipark fejlesztése).
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	Orosháza Város orvosi rendelői
<i>Javasolt ütemezés</i>	Középtáv – 2018.
<i>Beruházási költség</i>	projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	• pályázati források • saját forrás

<i>Projekt neve</i>	Egészségügyi rendszer kialakítása
<i>Projekt célja</i>	Szakorvosok és háziorvosok egészségügyi, beteg nyilvántartásának egyesítése, melynek célja a tartósan beteg (magas egészségügyi kockázatú) emberek segítése, számukra könnyebb időpont egyeztetés és hely biztosítása, valamint szűrővizsgálatokra történő felhívás. A projekt megvalósításának alapja számítástechnikai rendszer fejlesztése, valamint szakképzett egészségügyi dolgozókból álló létszámnövelés.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	Orosháza egészségügyi intézményei
<i>Javasolt ütemezés</i>	Középtáv – 2018.
<i>Partnerek</i>	Önkormányzat, egészségügyi ellátást biztosító intézmények a Város területén
<i>Beruházási költség</i>	projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	• pályázati források • saját forrás

5.1.4.Szociális helyzet fejlesztése

Az intézkedés célja: korszerű infrastrukturális keretek között működő, a lakosság igényeit kielégítő szociális ellátás biztosítása

PROJEKTEK:

<i>Projekt neve</i>	Szociális szolgáltatások fejlesztése
<i>Projekt célja</i>	A szociális szolgáltatások körének szélesítése, a természetbeni szolgáltatások színvonalának javítása, a házi gondozás minőségének javítása, az ellátás elhelyezésére szolgáló épületek (idősek otthona, hajléktalan szállások) felújítása.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	Orosháza közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan – Önkormányzat hosszútávon
<i>Partnerek</i>	• Önkormányzat • Alapítvány • Jelenleg is működő szociális intézmények
<i>Beruházási költség</i>	projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	• pályázati forrás • saját forrás • magántőke

5.1.5. Oktatás, képzés fejlesztése

Az intézkedés célja: a Városban található oktatási intézményekben fellelhető képzés, oktatás fejlesztése, továbbképzések, tanfolyamok indítása a versenyképes munkaerő biztosítása érdekében. Prioritás a lakosság környezettudatosságának növelése.

PROJEKTEK:

<i>Projekt neve</i>	Természettudományos oktatás
<i>Projekt célja</i>	Célja az érintett oktatási intézményekben a korszerű és magas szintű természettudományos szemléltetés hálózatos rendszerének kialakítása, költséghatékony módon.
<i>Célcsoport</i>	• Iskolások • Oktatók • Tanárok
<i>Érintett terület</i>	• A város oktatási intézményei • Önkormányzat
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függ
<i>Megvalósítás helye</i>	Oktatási intézmények
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati forrás

<i>Projekt neve</i>	Szakképzések körének fejlesztése az oktatásban
<i>Projekt célja</i>	A projekt célja a fenntarthatóság terén olyan szakemberek képzése, akik a Város területén fejleszteni kívánt ipar és vállalkozások számára elérhető munkaerőként jöhetnek számításba, ezzel segítve a lakosság Városon belüli munkához való jutásának biztosítását.
<i>Célcsoport</i>	• Iskolások • Oktatók • Tanárok
<i>Érintett terület</i>	• Orosháza város oktatási intézményei
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan
<i>Beruházási költség</i>	-
<i>Megvalósítás helye</i>	Szakközépiskola
<i>Megvalósítási keret</i>	-

<i>Projekt neve</i>	„ÖKO iskola” programban való részvétel
<i>Projekt célja</i>	Az Ökoiskola cím azon iskolák munkájának legmagasabb szintű állami elismerése, melyek iskolafejlesztési, pedagógiai munkája kiemelkedően magas színvonalon képviseli a környezeti nevelés, a fenntarthatóság pedagógiai értékeit. Az Ökoiskola cím adományozása kapcsolódik az ENSZ "A fenntarthatóságra oktatás" 2005 - 2014 . évtizedének programjához. Az Ökoiskola egyfajta szempontrendszer, mely irányt mutat: Egy Ökoiskolában nemcsak a tanításban érvényesülnek a környezeti nevelés, a fenntarthatóság pedagógiájának elvei, hanem az iskolai élet minden területén. Az oktatásban szerepet kap a környezeti nevelés, a diákok ötleteikkel, munkájukkal segítik az iskola környezettudatos működését. Iskolánk működtetése környezetkímélő, a szülőkkel és a helyi közösséggel együttműködve a helyi környezeti problémák megoldásában.
<i>Célcsoport</i>	• Iskolások • Oktatók • Tanárok
<i>Érintett terület</i>	A város iskolái
<i>Javasolt ütemezés</i>	Középtáv
<i>Partnerek</i>	• Önkormányzat • Iskolák
<i>Beruházási költség</i>	projekt méretétől függ
<i>Megvalósítás helye</i>	Általános és középfokú oktatási intézmények Orosházán
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati forrás, saját forrás

<i>Projekt neve</i>	Egészségnap/hét és környezetvédelmi nap/hét
<i>Projekt célja</i>	Az egészségnap olyan projekt, amelyben helyet kaptak a testi és lelki egészséggel kapcsolatos tevékenységek, a fizikai állapotfelméréstől a különböző sporttevékenységeken, az egészséggel kapcsolatos tesztfeladatok megoldásán, az önértékelésen át az önismereti játékokig. A nap programja kiterjedt a családvédelem, az élelem- és kémiai biztonság, a szájhigiénia, a fogápolás, a testhigiénia, a környezetegészség és az egészséges táplálkozás problémáira. Környezetvédelmi nap szervezéssel a diákok környezettudatos életre nevelésének programja, veszélyes hulladékgyűjtési akciókkal (pl. elem. használaton kívüli mobiltelefon, papírgyűjtés...)
<i>Célcsoport</i>	• Iskolások • Oktatók • Tanárok
<i>Érintett terület</i>	Orosházi iskolák
<i>Javasolt ütemezés</i>	Rövid- és középtáv
<i>Partnerek</i>	• Önkormányzat • Iskolák
<i>Beruházási költség</i>	projekt méretétől függ
<i>Megvalósítás helye</i>	Általános és középfokú oktatási intézmények Orosházán
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati forrás, saját forrás

5.1.6. Közbiztonság fejlesztése

Az intézkedés célja: a Város közbiztonságának javítása, a korábbi felméréseknek megfelelően a lakosság körében aggodalomra ad okot a jelenlegi közbiztonság

PROJEKTEK:

<i>Projekt neve</i>	„Településőr” program
<i>Projekt célja</i>	A közrend és a közbiztonság erősítése érdekében további településőrök foglalkoztatása.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	Orosháza közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Hosszútáv
<i>Partnerek</i>	Önkormányzat, helyi rendőrség
<i>Beruházási költség</i>	önkéntesek, alkalmazott településőrök
<i>Megvalósítási keret</i>	Önkormányzati és pályázati forrás

5.1.7. Kulturális élet fellendítése

Az intézkedés célja: Orosháza különböző érdeklődésű társadalmi csoportjai számára szervezett programokkal a kikapcsolódási igények kielégítése

PROJEKTEK:

<i>Projekt neve</i>	Hagyományőrző rendezvények, fesztiválok szervezése, támogatása
<i>Projekt célja</i>	Orosháza hagyományainak megismertetése, helytörténeti anyagok gyűjtése, dokumentálása és kiállítása. Idegenforgalmi tevékenységek erősítése a népi hagyományok megőrzésével, újjáélesztésével.
<i>Célcsoport</i>	• Lakosság • Turisták • Testvérvárosok • Könyvtárhasználók
<i>Érintett terület</i>	Orosháza közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	• pályázati források • saját forrás

<i>Projekt neve</i>	Rendszeres szabadtéri nyári programok
<i>Projekt célja</i>	Hagyományteremtő céllal nyári szórakoztató, szabadtéri programok szervezése.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	• Közparkok • Városközpont • Iskola • Közintézmények udvarai
<i>Javasolt ütemezés</i>	Közép- és hosszútáv – éves rendszerességgel
<i>Partnerek</i>	• Önkormányzat kulturális és művelődési intézménye • Civil szervezetek • Felajánlók
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	• Önkormányzati és intézményi önrő • Nemzeti Kulturális Alap • Egyéb kulturális pályázati források • Vállalkozói támogatások • Felajánlások

<i>Projekt neve</i>	Sportrendezvények
<i>Projekt célja</i>	Sporttevékenységek, mozgásos tevékenységek megszerettetése, közösségformálás, egészséges életmódra nevelés.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	• Sportpálya • Közparkok • Iskolaudvar • Tóaterem, sportesernő
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan
<i>Partnerek</i>	• Önkormányzat • Iskola • Sportot támogató civil szervezetek • sportszervezetek
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	• Civil szervezetek önerője • Önkormányzati önerő • Pályázati források • Tagdíjak • Felajánlások

<i>Projekt neve</i>	Ifjúsági programok
<i>Projekt célja</i>	Helyi és vidéki zenekarok felléptetése, karaoke-party-k, szabadtéri filmvetítés, táncházak, vetélkedők szervezése, ünnepkörökhöz kötődő rendezvények (farsang, húsvétvárás, karácsonyvárás), fiatalok által készített alkotásokat bemutató kiállítások szervezése. Tehetséggondozás a 14 éven aluli korcsoportokban (versenyek, vetélkedők), ünnepkehez, ünnepkörökhöz, népi hagyományokhoz fűződő rendezvények szervezése.
<i>Célcsoport</i>	• Lakosság fiataljai • iskolások és érdeklődők az idősebb korosztályból
<i>Érintett terület</i>	Orosháza közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan
<i>Partnerek</i>	• Önkormányzat • Iskolák • Civil szervezetek, alapítványok
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	• Önkormányzati önerő • Nemzeti Kulturális alap • Egyéb pályázati források

<i>Projekt neve</i>	Programok a középkorú- és idős korosztály számára
<i>Projekt célja</i>	Kikapcsolódást jelentő közösségi programok a különböző érdeklődési köröknek megfelelően. Könyvtári közösségi programok, nyugdíjasklubok, egyesületek bevonásával.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	• Orosháza közigazgatási területe • Szociális intézmények
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan

Partnerek	• Önkormányzat • Szociális intézmény • Civil szervezetek, alapítványok
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	• Önkormányzati önerő • Civil szervezetek, intézmények és alapítványok önerője • Egyéb pályázati források • Támogatások • Felajánlások

Projekt neve	A település történelmi, néprajzi, szellemi örökségének tárgyi kultúrájának felkutatása
Projekt célja	Megjelenítése kiadványokban, szórólapokon, ezáltal a helyi hagyományokat határon innen- és túl ismertté tudjuk tenni. Helyi jellegzetességeket tükröző információs táblák elhelyezése, térség termékeire, szolgáltatásaira, rendezvényeire alapozva.
Célcsoport	Lakosság
Érintett terület	• Orosháza Önkormányzat • Felajánlók, civil szervezetek, alapítványok
Javasolt ütemezés	Folyamatosan
Partnerek	• Önkormányzat • Civil szervezetek, alapítványok
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	• Önkormányzati önerő • Civil szervezetek, intézmények és alapítványok önerője • Egyéb pályázati források • Támogatások • Felajánlások

5.1.8. Esélyegyenlőségi jogok biztosítása

Az intézkedés célja: a város területén élő kisebbség és fogyatékos személyek a helyi közösség egyenrangú tagjai, ezért meg kell teremteni azokat a feltételeket, amelyek lehetővé teszik számukra a társadalmi életben való részvételt az őket megillető jogok biztosításával

PROJEKTEK:

Projekt neve	Esélyegyenlőségi programok végrehajtásának támogatása az oktatásban
Projekt célja	A cél a magyar közoktatásban elősegíteni az esélyegyenlőség érvényesülését és megerősíteni az iskolarendszer esélyteremtő szerepét a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók vonatkozásában.
Célcsoport	• Pedagógusok • Óvodák • Iskolák
Érintett terület	• Önkormányzat • intézmény (iskola, óvoda)
Javasolt ütemezés	Középtáv
Beruházási költség	Projektmérettől függően

Megvalósítás helye	- Iskolák - Óvodák
Megvalósítási keret	Pályázati forrás

Projekt neve	A fogyatékkal élők jogainak biztosítása
Projekt célja	Az önkormányzat feladata, hogy gondoskodjon a fogyatékos személyeket megillető jogok érvényesítéséről, a fogyatékos személyek hátrányait kompenzáló akadálymentesítésről az intézményeknél.
Célcsoport	Orosháza fogyatékkal élő személyek
Érintett terület	Orosháza közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Folyamatos
Partnerek	Önkormányzat
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	- Saját forrás - Pályázati forrás

Projekt neve	Fogyatékkal élők integrálása és aktív foglalkoztatása
Projekt célja	Olyan munkahelyek teremtése, ahol a csökkent munkaképességű, fogyatékkal élő lakosoknak is biztosítani tudnak munkalehetőséget. Egy jól működő alapítvány, vagy egyesület sokat segíthet abban, hogy ők is teljes életet élhessenek.
Célcsoport	Fogyatékkal élők
Érintett terület	Orosháza közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Folyamatosan – hosszútáv
Partnerek	- Önkormányzat - Vállalkozások
Beruházási költség	Projektmérettől függ
Megvalósítási keret	Pályázati lehetőségek

Projekt neve	Akadálymentesítés
Projekt célja	Az intézmények felújításánál, új épületek létesítésénél biztosítani kell az akadálymentes közlekedés feltételeit.
Célcsoport	Fogyatékkal élő személyek
Érintett terület	Orosháza közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Folyamatos
Partnerek	Önkormányzat
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	- Saját forrás - Pályázati forrás

5.1.9. Községi közlekedés fellendítése

Az intézkedés célja: A munkaerő mobilitásának biztosításához építeni kell a régió erősségeire, így például a közösségi közlekedés hálózatának fejlesztésével, kiterjesztésével. A program keretében támogatandó a közlekedési rendszerek elektronizálása, az utasforgalom kiszolgálásának és tájékoztatásának fejlesztése.

PROJEKTEK:

<i>Projekt neve</i>	Közlekedésszervezés
<i>Projekt célja</i>	A városon belüli forgalomirányítási rendszer javítása, az utakon mért forgalmi terhelések minél jobb kiegyenlítése érdekében. A város egyre növekvő gépjármű forgalmának zökkenőmentessé tétele.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	Orosháza közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Hosszútáv
<i>Partnerek</i>	• Önkormányzatok • Közútkezelő
<i>Beruházási költség</i>	Beruházástól függő
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati forrás

<i>Projekt neve</i>	Gyalogos közlekedés
<i>Projekt célja</i>	Az egyes városrészek és a városközpont gyalogos közlekedésének fejlesztése. A nagy forgalmú gyalogosjárdák további színvonalas átépítése, hiányzó járdák megépítése és a burkolatok felújítása.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	Orosháza közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Középtáv
<i>Partnerek</i>	Önkormányzat
<i>Beruházási költség</i>	Beruházástól függő
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati forrás

<i>Projekt neve</i>	Közösségi közlekedés (tömegközlekedés)
<i>Projekt célja</i>	Közösségi közlekedés előnyben részesítése: a település, a kistérség és a megye közösségi közlekedési feltételeinek fejlesztése a helyi autóbuszhálózat megújításával, akadálymentesítésével. A városközpont elérhetőségének és a célközlekedés javítása az egyes városrészekből.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	A település, a kistérség és a megye közigazgatási területe

<i>Javasolt ütemezés</i>	Hosszútáv
<i>Partnerek</i>	• Önkormányzatok • Szolgáltató
<i>Beruházási költség</i>	Beruházástól függő
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati forrás

<i>Projekt neve</i>	Új közlekedési kapcsolatok feltárása
<i>Projekt célja</i>	Belvárost elkerülő utak létrehozása. Az országos és a nemzetközi közlekedési hálózatra való csatlakozás javítása. Az egyes városrészek elérhetőségének javítása, pl. D-i elkerülő út megépítése. A közúti közlekedés településszerkezettel összefüggő fejlesztése.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	Orosháza, a kistérség és a megye közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Hosszútáv
<i>Partnerek</i>	Önkormányzatok, közútkezelő
<i>Beruházási költség</i>	Beruházástól függő
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati forrás

<i>Projekt neve</i>	A biztonságos kerékpáros közlekedés feltételeinek biztosítása
<i>Projekt célja</i>	A kerékpáros közlekedést vonzóvá, kényelmessé és biztonságossá kell tenni a lakosság számára ahhoz, hogy valóban növekedjen e közlekedési mód részaránya a közlekedésben. Összefüggő kerékpárút hálózatot kell kialakítani, amely csatlakozik a fontosabb pihenőterületekhez, biztosítani kell a belterületen, a pihenőterületeken és az intézmények környezetében megfelelő számú fedett, támasztós kerékpártároló kiépítést. El kell végezni a meglévő kerékpár utak burkolatának felújítását, új kerékpárutak kialakítását a kerékpárút hálózat bővítésével. A kerékpárutak és a közlekedési utak kereszteződéseit úgy kell kialakítani, hogy az a kerékpárosok számára biztonságosan használható legyen, az autósok számára külön figyelmeztető jelzéseket kell kialakítani, hogy a kereszteződésben kerékpárút keresztezése is történik.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	Orosháza közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Rövid és középtáv
<i>Partnerek</i>	• Önkormányzat • Civil szervezetek • Kerékpáros egyesület
<i>Beruházási költség</i>	Beruházás méretétől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	pályázati forrás

<i>Projekt neve</i>	Országos jelentőségű kerékpárutak építése
<i>Projekt célja</i>	A 47. számú főút mentén (Székkutas - Orosháza – Békéscsaba útvonalon), valamint Szarvas - Orosháza – Battonya útvonalon.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság, turisták
<i>Érintett terület</i>	Székkutas, Orosháza, Békéscsaba, Szarvas, Battonya
<i>Javasolt ütemezés</i>	Rövid és középtáv
<i>Partnerek</i>	• Önkormányzatok • Civil szervezetek • Kerékpáros egyesületek
<i>Beruházási költség</i>	Beruházás méretétől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	pályázati forrás

<i>Projekt neve</i>	Térségi jelentőségű kerékpárutak építése
<i>Projekt célja</i>	Gyopárosfürdő és Orosháza útvonalon. A város Északi ipartelepének bekötése a 47. számú főút elkerülő szakaszába.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság, turisták
<i>Érintett terület</i>	Orosháza közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Rövid és középtáv
<i>Partnerek</i>	• Önkormányzatok • Civil szervezetek • Kerékpáros egyesületek
<i>Beruházási költség</i>	Beruházás méretétől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	pályázati forrás

<i>Projekt neve</i>	Turisztikailag frekvenciált területek személygépjármű terhelésének csökkentése
<i>Projekt célja</i>	Forgalomszervezési, tömegközlekedési, parkolási, esetleg alternatív közlekedési eszközök bevonásával biztosítani kell, hogy a turisták és a helyi lakosság által is gyakran felkeresett helyi látványosságok (természervédelmi területek, helyi védelem alatt álló területek, műemlékek, stb.) területei személygépjármű terhelése ne nőjön tovább illetve csökkenjen.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság, turisták
<i>Érintett terület</i>	Orosháza közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Rövid és középtáv
<i>Partnerek</i>	• Önkormányzat • Civil szervezetek
<i>Beruházási költség</i>	Beruházás méretétől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	pályázati forrás

5.1.10. Gyermekek és fiatalok társadalmi beilleszkedésének segítése

Az intézkedés célja: hazánk ifjúsága a demokratikus értékek ismerete és elismerése mellett jogaival tudatosan élő, a felnőtt társadalomba zökkenőmentesen beilleszkedő, s azt innovatív szemlélettel folyamatosan megújító erőforrásként biztosítsa saját maga és közössége boldogulását, érvényesülését.

PROJEKTEK:

Projekt neve	Fókuszban az Orosházán élő fiatalok és családtagjaik
Projekt célja	Elengedhetetlen, hogy a gyerekek, a serdülők és a fiatalok szűkebb és tágabb közösségeikben befogadó, toleráns magatartással vegyenek részt, nemzeti és európai identitásuk egyaránt segítse őket a fenntartható, békés társadalom építésében. Alapvető cél, hogy az érintett korosztályok értékek és a sikeres élet részének tekintsék a családot és a gyermekvállalást, aktívan készüljenek a szülői szerepükre.
Célcsoport	Ifjúság
Érintett terület	Orosháza fiataljai
Javasolt ütemezés	Hosszútáv
Partnerek	• Civil szervezetek • fiatalok és családjaik.
Beruházási költség	Projektnérettől függően
Megvalósítási keret	Pályázati forrás

5.2. Környezeti pillér

A helyi környezet káros anyagoktól való védelmével és a természeti erőforrások hatékony hasznosításával járul hozzá a lakosság hosszú távú jólétéhez, valamint a növény- és állatvilág életkörülményeinek fenntartásához és sokféleségének megőrzéséhez.

5.2.1. Környezet ismerete, környezettudatosság

Az intézkedés célja: Az oktatás minden szintjén a környezetvédelmi tudatformálás integrált megjelenítése. Az oktatás pedagógiai célrendszerében helyet kell adni az aktív állampolgárrá nevelésnek, a környezettudatos gondolkodás kialakításának, a fenntartható fejlődés előmozdításának. Rendkívül fontos a helyi környezeti értékek és problémák megismertetése, illetve ezek kezelése.

Cél egy olyan társadalom kialakítása, mely „úgy elógíti ki a jelenben élők szükségleteit, hogy az ne veszélyeztesse a jövő generációk szükségleteinek kielégítését”. A környezeti tudatosság társadalmi beágyazódásának elősegítése a szemléletformálás, környezettudatos gondolkodás kialakítása, az ismeretközvetítés, a környezeti információk terjesztése, aktív állampolgárrá nevelés és közösség fejlesztés révén

PROJEKTEK:

<i>Projekt neve</i>	Orosháza Környezetvédelmi Programjának felülvizsgálata
<i>Projekt célja</i>	Környezetvédelmi Program készítése az 1995. Évi LIII. Tv. 46. §-nak megfelelően.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	Orosháza közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Rövidtáv – 2012.
<i>Partnerek</i>	Önkormányzat
<i>Beruházási költség</i>	300.000.- Ft.
<i>Megvalósítási keret</i>	Önerő

<i>Projekt neve</i>	Települési hulladékgazdálkodási terv felülvizsgálata
<i>Projekt célja</i>	A korábbi években elkészített Helyi Hulladékgazdálkodási Terv felülvizsgálata, aktualizálása.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság, Közzszolgáltató intézmények
<i>Érintett terület</i>	Orosháza közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Rövidtáv – 2012.
<i>Partnerek</i>	Önkormányzat
<i>Beruházási költség</i>	300.000.- Ft
<i>Megvalósítási keret</i>	Önerő

<i>Projekt neve</i>	Helyi hulladékgazdálkodás jogi szabályozása
<i>Projekt célja</i>	Az országos jogi szabályozás és a hulladékgazdálkodási tervezés folyamatos módosulása, illetve a helyi igények nyomán szükséges a helyi rendelet jogi szempontú folyamatos nyomon követése és amennyiben szükséges azok módosítása illetve újabb rendeletek megalkotása a hulladékgazdálkodás területén.
<i>Célcsoport</i>	• Lakosság. • közzszolgáltató
<i>Érintett terület</i>	Orosháza közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Rövidtáv, folyamatosan
<i>Partnerek</i>	Önkormányzat
<i>Beruházási költség</i>	-

Projekt neve	Környezetvédelmi kommunikációs terv kidolgozása
Projekt célja	A társadalom környezeti tudatossága csak úgy javítható, ha folyamatosan tájékozott környezetének állapotáról, ismeri a gazdaság, társadalom és a környezet összefüggéseit, azok egymásra hatását. Tudatosan törekedni kell arra, hogy a fenntartható fejlődés a mindennapi nyilvánosság részét képezze, beépüljön a hétköznapi világába. A kommunikációs terv alkalmas arra, hogy az internetes eszközök, az oktatási rendszer, munkahelyek, a médiumok, tanácsadás, rendezvények és egyéb területeken folyó környezeti kommunikációáramlás egymást erősítse, hatásuk megsokszorozódjon. Összehangolt kommunikációs terv készítésére van szükség, melyben megtörténik az eddigi gyakorlat helyzetelemzése, meghatározásra kerül a kommunikáció cél- és eszközrendszere, a partnerek, a kommunikációs célok és üzenetek célcsoportonként meghatározása, konkrét kampányok kijelölése és a tevékenységek ütemezése.
Célcsoport	Lakosság
Érintett terület	Orosháza Város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Rövidtáv, folyamatosan
Partnerek	Orosháza Város Önkormányzata Civil szervezetek PR szakértők
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	Pályázati forrás, önerő

Projekt neve	Környezetvédelmi „Hasznoskönyv” című kiadvány kidolgozása
Projekt célja	A kiadválynak be kell mutatnia a családok számára, hogy a gondos háztartásban a család anyagi, egészségi, környezeti érdekei összehangolhatóak. A kiadválynak be kell mutatnia, hogy a városi intézmények, gazdasági társaságok dolgozói, vezetői milyen egyszerű mindenki számára könnyen megtanulható intézkedésekkel csökkenthetik a munkahelyeik környezeti terhelését.
Célcsoport	Lakosság Vállalkozások, munkahelyek Intézmények
Érintett terület	Orosháza Város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Rövidtáv, folyamatosan
Partnerek	Orosháza Város Önkormányzata Civil szervezetek PR szakértők
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	Pályázati forrás, önerő

Projekt neve	Nyilvánosság a környezeti ügyekkel kapcsolatban
Projekt célja	Biztosítani kell a nyilvánosság részvételét az egyes tevékenységekkel kapcsolatos döntéshozatalban. Ennek érdekében: - a nyilvánosságot közzététel, hirdetmény formájában tájékoztatni kell a javasolt tevékenységről a döntéshozás legkorábbi fázisában. (tervek, tervpályázatok közzététele, bemutatása) - meg kell ismertetni a közvéleményt a biztosított részvételi formákról (kereshető személyek a hely és időpont megjelölésével, közmeghallgatás helye, ideje, címei stb.). - tájékoztatni kell a szükséges környezeti információk rendelkezésre állásáról, a betekintés módjáról, a nyilvánosságot meg kell ismertetni a várható környezeti hatásokkal és azok csökkentésére tett javaslatokkal, intézkedésekkel, - be kell mutatni a rendelkezésre álló alternatívákat, - lehetővé kell tenni a nyilvánosság számára a közmeghallgatást, vagy írásbeli bejelentés formájában a véleménynyilvánítást, - a nyilvánossággal meg kell ismertetni a döntést és annak szövegét, a fő okokat és megfontolásokat. - elő kell segíteni az Interneten a közérdekű adatok nyilvánosságát, éves jelentéseket, környezeti információkat, - a közérdekű környezetvédelmi ügyekkel kapcsolatos fórum létrehozása.
Célcsoport	Lakosság
Érintett terület	Orosháza közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Rövidtáv, folyamatosan
Partnerek	Önkormányzat Civil szervezetek
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	Pályázati forrás, önerő

5.2.2. Települési és épített környezet védelme

Az intézkedés célja: A környezeti konfliktusok kialakulását megelőző mechanizmusok érvényesítése a városi és települési fejlesztési, tervezési és engedélyezési folyamatokban. A településszerkezetből és területhasználatból adódó környezeti konfliktusok megelőzése. A jó lakókörnyezet és életminőség hosszú távú biztosítása a városlakók számára.

PROJEKTEK:

Projekt neve	Zöldterületek fenntartása, felújítása, növények telepítése, tájépítészeti elemek megvalósítása
Projekt célja	A zöldfelületi arány növelése lehetőséget kínál a város otthonossá, természetközelivé tételéhez. A parkok kialakítását, folyamatos fenntartását, felújítását az előregedett fák cseréjét, a pázsitok újratelepítését, rendszeres locsolását és nyírását, továbbá a nagyobb virágfelületek kialakítását jelentheti.

<i>Célcsoport</i>	Lakosság Oda látogatók, turisták
<i>Érintett terület</i>	• Orosháza közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan
<i>Partnerek</i>	• Önkormányzat • Civil szervezetek • Közterület fenntartó • Lakosság
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	• Pályázati forrás • Saját forrás

<i>Projekt neve</i>	Egyedi fák, fasorok védelme
<i>Projekt célja</i>	Az egyedi fák, fasorok telepítésével biztosítható az előregedett, vagy egyéb okból eltávolított fák, utak melletti sorfák pótlása. Elsődleges a védett természeti értékeket képviselő fák, fasorok, növények folyamatos gondozása.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság Oda látogatók, turisták
<i>Érintett terület</i>	Orosháza közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan
<i>Partnerek</i>	• Önkormányzat • Civil szervezetek • Közterület fenntartó • Lakosság
<i>Beruházási költség</i>	-
<i>Megvalósítási keret</i>	• Saját forrás

<i>Projekt neve</i>	Természet közeli élőhelyek védelme
<i>Projekt célja</i>	Megvédeni és megőrizni a természetközeli élőhelyeket hozzájárulva a biodiverzitás sokszínűségéhez. Természetközeli élőhelyeknek tekinthetők azok a területek, ahol az emberi beavatkozás, emberi tevékenységek (pl. gazdálkodás) mértéke elhanyagolható. Szükség esetén a védelem biztosítása jogszabályi úton (önkormányzati rendelettel).
<i>Célcsoport</i>	• Lakosság • Oda látogatók, turisták
<i>Érintett terület</i>	• Orosháza közigazgatási területe • helyi védetté nyilvánításra javasolt területek • már védettség alatt álló területek
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan

<i>Partnerek</i>	• Önkormányzat • Civil szervezetek • Nemzeti Park • Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	• Pályázati forrás • Saját forrás

<i>Projekt neve</i>	Tájsebek feltérképezése és helyreállítása
<i>Projekt célja</i>	A Város közigazgatási területén található tájsebek (pl. bányagödör, régi katonai terület, stb.) felmérésének elkészítése. A tájsebek helyreállítása.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság Oda látogatók, turisták
<i>Érintett terület</i>	Orosháza közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan
<i>Partnerek</i>	• Önkormányzat • Civil szervezetek • Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	• Pályázati forrás • Saját forrás

<i>Projekt neve</i>	Helyi jelentőségű védett területek arányának növelése, a védelemre tervezett területek védetté nyilvánításának lefolytatása
<i>Projekt célja</i>	Helyi jelentőséggel bíró természeti területek, zöldfelületek, kulturális szempontból kiemelkedő fontosságú különleges területek, egyedi tájértékek védettségének biztosítása jogszabályi úton (önkormányzati rendeletekkel).
<i>Célcsoport</i>	• Lakosság • Látogatók, turisták
<i>Érintett terület</i>	• Orosháza közigazgatási területe • természeti területek • védetté nyilvánításra javasolt területek
<i>Javasolt ütemezés</i>	Közép- és hosszútáv
<i>Partnerek</i>	Önkormányzat Civil szervezetek
<i>Beruházási költség</i>	-
<i>Megvalósítási keret</i>	-

<i>Projekt neve</i>	Országos Ökológiai Hálózatba tartozó területek használatának korlátozása
<i>Projekt célja</i>	Az országos ökológiai hálózat övezetben csak olyan kiemelt térségi és megyei területfelhasználási kategória, illetve övezet jelölhető ki, amely az ökológiai hálózat természetes és természetközeli élőhelyeit és azok kapcsolatait nem károsítja. A közművezetéseket és a járulékos közműépítményeket úgy kell elhelyezni, hogy azok a tájba illőek legyenek. Az övezetben az új és felújítandó nagy-, közép- és kisfeszültségű vezetékeket – ha azt táj- és természetvédelmi igények indokolják – földkábelben kell elhelyezni. Az ökológiai (zöld) folyosó övezete nem minősíthető beépítésre szánt területté.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság, Önkormányzat, földhasználók
<i>Érintett terület</i>	Orosháza közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan
<i>Partnerek</i>	• Önkormányzat • Civil szervezetek • Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség • Nemzeti Park
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	• Pályázati forrás • Saját forrás

<i>Projekt neve</i>	Műemléki épületek, helyi jelentőségű épített értékek, régészeti lelőhelyek védelme, építészeti emlékek felújítása
<i>Projekt célja</i>	A település műemlékeinek, műemlék jellegű épületeinek és építményeinek, továbbá a helyi szempontból védelemre méltó, értékes épületek rekonstrukciója vizuális környezetesztétikai szempontból is fontos.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság, turisták, oda látogatók
<i>Érintett terület</i>	Orosháza közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Közép- és hosszútáv
<i>Partnerek</i>	• Önkormányzat • Kulturális Örökségvédelmi Hivatal
<i>Beruházási költség</i>	-
<i>Megvalósítási keret</i>	Saját forrás, pályázat

<i>Projekt neve</i>	Tájvédelmi tevékenység
<i>Projekt célja</i>	A településrendezési terv módosításakor a természet közeli tájállapot érvényre jutatása. Megfelelő zöldfelület arány kialakítása, természetközeli területek beépítési arányának és módjának szigorú szabályozása.

<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	Orosháza közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	folyamatos
<i>Partnerek</i>	Önkormányzat
<i>Beruházási költség</i>	-
<i>Megvalósítási keret</i>	-

5.2.3.A lakókörnyezet védelme a káros emisszió kibocsátásoktól (levegő, víz, zaj)

Az intézkedés célja: az emisszió kibocsátási értékeinek csökkentésére való intézkedési program megfogalmazása

PROJEKTEK:

<i>Projekt neve</i>	Környezetminőség javítása, élhető, egészséges városi, települési környezet kialakítása
<i>Projekt célja</i>	Az élhető, vonzó városi, települési környezet megteremtéséhez mindenképp az egészségre veszélyes környezeti ártalmak csökkentésére (a levegő, a víz, a talaj szennyezésének visszaszorítására, valamint a zajterhelés korlátozására) van szükség. • Levegőtisztaság védelem, • Talajvédelem, • Vízvédelem, • Élővilág, természetvédelem, • Hulladékgazdálkodás és szennyvízkezelés, • Környezeti ismeretek környezettudatosság közvetítése a lakosság részére, • Zajvédelem, • Települési és épített környezet védelme, • Energiagazdálkodás, • Környezetbiztonság.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság, turisták, látogatók
<i>Érintett terület</i>	Orosháza közigazgatási területe és térsége
<i>Javasolt ütemezés</i>	Rövidtáv
<i>Partnerek</i>	• Önkormányzat • Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	Saját forrás, pályázati lehetőségek

<i>Projekt neve</i>	Allergén növényekkel kapcsolatos intézkedések
<i>Projekt célja</i>	Az allergén növények egészségkárosító hatásának mérséklése érdekében: • Részletesen fel kell térképezni a település területén előforduló allergén

	növények elterjedését, tényleges és potenciális élőhelyeit. • Meg kell határozni azon növények körét, amelyek pollenje ténylegesen jelentős egészségügyi veszélyforrást jelent. • Az elterjedési térkép alapján intézkedési programot kell kidolgozni, amely meghatározza a különböző területtípusok kezelési feladatait az allergén növények terjedésének visszaszorítása érdekében. A kezelési feladatoknak elsődlegesen az élőhelyi körülmények természetes módszerekkel történő megváltoztatására kell irányulniuk, amely az allergén növény terjedését akadályozza meg. • Az intézkedési program megvalósítása. A programot megfelelően kommunikálni kell, megvalósításába be kell vonni a területhasználókat, tulajdonosokat • A növényvédelemről szóló 2000. évi XXXV. Törvény előírja, hogy minden földtulajdonos és földhasználó köteles az ingatlanán és az ingatlan előtti területen a gyommentesítést június 30.-ig elvégezni. Ezt követően a fertőzött területen közérdekű védekezés (kényszerkaszálás) elrendelésére is sor kerülhet.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	Orosháza közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Rövidtáv
<i>Partnerek</i>	Önkormányzat
<i>Beruházási költség</i>	-
<i>Megvalósítási keret</i>	-

<i>Projekt neve</i>	Utak pormentesítése
<i>Projekt célja</i>	A Város útjai által okozta diffúz porszennyezés csökkentésének leghatékonyabb módja a burkolatlan utak szilárd burkolattal történő ellátása, illetve szilárd burkolatú utakon a rendszeres utcaseprés elvégzése illetve nyáron az utak locsolása.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság, turisták, oda látogatók
<i>Érintett terület</i>	Orosháza úthálózata
<i>Javasolt ütemezés</i>	folyamatosan
<i>Partnerek</i>	Önkormányzat
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függ
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati forrás és saját költség

<i>Projekt neve</i>	Levegőtisztaság-védelmi intézkedési terv készítése
<i>Projekt célja</i>	Uniós elvárásoknak és a jogszabályokban előírt határértékeknek való megfelelés.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság, turisták, ide látogatók
<i>Érintett terület</i>	Orosháza Város közigazgatási területe és térsége
<i>Javasolt ütemezés</i>	Rövidtáv

<i>Partnerek</i>	• Orosháza Város Önkormányzata • Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	Saját forrás

<i>Projekt neve</i>	A felszíni és felszín alatti vizeket szennyező illegális hulladéktelepítési helyek felszámolása
<i>Projekt célja</i>	A felszíni és felszín alatti vizeket szennyező illegális hulladéklerakók felszámolása különös tekintettel a felszíni vizek parti sávjában és azon mélyfekvésű területekre, ahol a hulladék és a talajvíz közvetlenül érintkezhet. Illegális hulladéklerakó és hulladéktelepítési helyek megszüntetése.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	Orosháza közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	folyamatos
<i>Partnerek</i>	• Önkormányzat • Civil szervezetek • Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függ
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati forrás és saját költség

<i>Projekt neve</i>	Záportározók, vízgyűjtő medencék kialakítása
<i>Projekt célja</i>	Csapadékvíz rendezés, lehullott nagy mennyiségű csapadékvíz elvezetése.
<i>Célcsoport</i>	• Lakosság • Intézmények
<i>Érintett terület</i>	Orosháza közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Közép- és hosszútáv
<i>Partnerek</i>	• Önkormányzat • Szolgáltató
<i>Beruházási költség</i>	Beruházás méretétől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati forrás, önerő

<i>Projekt neve</i>	Zajterhelés megelőzése
<i>Projekt célja</i>	A településrendezési tervekben a zajvédelmi követelmények érvényre juttatása (pl. zajvédelmi távolságok). Telephely engedélyezése során műszeres méréssel kell ellenőrizni, illetve igazolni a megengedett zajterhelési határértékek teljesülését. Közlekedési eredetű fokozott zajterhelés csökkentése érdekében forgalomszervezési, járműkorszerűsítési és útminőségi fejlesztések elvégzése.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság, turisták, látogatók
<i>Érintett terület</i>	Orosháza közigazgatási területe

<i>Javasolt ütemezés</i>	folyamatos
<i>Partnerek</i>	• Önkormányzat • Civil szervezetek • Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függ
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati forrás és saját költség

<i>Projekt neve</i>	Lakóövezeti zajforrások megszüntetése
<i>Projekt célja</i>	A lakóterületek közé ékelődött zajt okozó létesítmények áttelepítése, megszüntetése (pl. hulladék gyűjtősziget).
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	Orosháza Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	folyamatos
<i>Partnerek</i>	• Orosháza Önkormányzata • Civil szervezetek • Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függ
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati forrás és saját költség

<i>Projekt neve</i>	Kerti hulladékok komposztálásának elősegítése <i>Lásd. 5.2.7. Hulladékgazdálkodás</i>

5.2.4. Infrastrukturális helyzet javítása, fejlesztése

Az intézkedés célja: az infrastruktúra fejlesztése, egyben a szennyvíz- és ivóvízhálózat korszerűsítése, mivel a megfelelő infrastrukturális kiépítettség nagymértékben hozzájárul a beruházások, tőke idevonzásához és a környezeti elemek, ill. rendszerek védelméhez

PROJEKTEK:

<i>Projekt neve</i>	A kistérségben található szennyvíztisztító telepek rekonstrukciója, bővítése, a szennyvízelvezető rendszer fejlesztése
<i>Projekt célja</i>	A szennyvízhálózat bővítése, a szennyvíztisztító telep kapacitásának növelése.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	Orosháza közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Rövidtáv – 2014.
<i>Partnerek</i>	Önkormányzat
<i>Beruházási költség</i>	Nettó összköltség: 6 609 579 877,- Ft
<i>Megvalósítási keret</i>	KEOP-1.2.0 konstrukció

<i>Projekt neve</i>	Belterületi csapadékvíz-elvezetés és gyűjtés
<i>Projekt célja</i>	A felszíni vízvezetés problémájának megoldása
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	A település közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Közeptáv – 2015.
<i>Partnerek</i>	Önkormányzat
<i>Beruházási költség</i>	-
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati lehetőségek

<i>Projekt neve</i>	Integrált városfejlesztés
<i>Projekt célja</i>	A konstrukció célja a Város életében jelentőséggel bíró központi területek, építészeti értékű épületek, és az azokhoz kapcsolódó közművek megújítása. A központi elhelyezkedésű létesítmények fejlesztése során az érintett objektumok új, esztétikusabb külsőt kapnak, a környezetükben zöldfelületeket alakítunk ki, ezzel jelentősen növekszik a városközpont atraktivitása, kulturált, kellemes időtöltés színterévé válhat.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	Orosháza Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Közeptáv – 2018.
<i>Partnerek</i>	Önkormányzat
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	pályázati forrás, önrő

<i>Projekt neve</i>	Önkormányzati tulajdonú kül- és belterületi meglévő közutak fejlesztése, földburkolatú utcákban aszfalt utak kiépítése
<i>Projekt célja</i>	A meglévő útburkolat minőségének javítása, 5,5 m széles aszfalt burkolatú kül- és belterületi utak építése a jelenleg még burkolatlan utcákban.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	A város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Minőségjavítás folyamatos, építés hosszútáv
<i>Partnerek</i>	Önkormányzat
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati forrás

<i>Projekt neve</i>	Lakossági Járdaeépítési Program
<i>Projekt célja</i>	Ahol nincs kiépítve, ill. a nem megfelelően kialakított járdák helyett biztonságosan használható járdák építése, a lakosság bevonásával.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	Orosháza közigazgatási területe – ahol szükséges
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan

<i>Partnerek</i>	• Önkormányzat • Lakosság
<i>Beruházási költség</i>	Költségvetésben elkülönített összeg
<i>Megvalósítási keret</i>	Önkormányzati és lakossági önerő

<i>Projekt neve</i>	A kerékpárút bel és külterületi szakaszának felújítása, bővítése
<i>Projekt célja</i>	Kerékpáros közlekedés biztonságos feltételeinek kialakítása, útminőség javítása, bővítése.
<i>Célcsoport</i>	• Lakosság • oda látogató kerékpáros turisták
<i>Érintett terület</i>	A még fel nem újított vagy ki nem épített kerékpárutak a város közigazgatási területén és a szomszédos falvak közötti területen
<i>Javasolt ütemezés</i>	Közép- és hosszútáv
<i>Partnerek</i>	Önkormányzat, szomszédos települések önkormányzatai
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati források

5.2.5. Energiafelhasználás hatékony és megújuló lehetőségeinek kihasználása

Az intézkedés célja: a megújuló energiaforrások felhasználási arányának növelése, környezetbarát technológiák bevezetése. törekedni kell az energiatakarékosságra, melyhez szükség van a megújuló energiaforrások felhasználásának növelésére.

Az Önkormányzat a saját energiafogyasztását csökkentheti és segítséget nyújthat a lakosság saját energia felhasználásának csökkentéséhez.

PROJEKTEK:

<i>Projekt neve</i>	Napenergia hasznosítási és alkalmazási lehetőségeinek vizsgálata (napelemek, napkollektor, napkóhó)
<i>Projekt célja</i>	A napsütéses órák száma a városban meghaladja a 2000 órát, mely kedvező mennyiségű hőenergia átalakítására, ill. áram termelésre nyújt lehetőséget.
<i>Célcsoport</i>	• Lakosság • Intézmények
<i>Érintett terület</i>	• Közintézmények • Lakóházak
<i>Javasolt ütemezés</i>	• Megvalósíthatósági vizsgálat - Középtáv – 2018. • Létesítés - hosszútáv – 2030.
<i>Partnerek</i>	• Önkormányzat • Non-profit szervezetek • Vállalkozások
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	• Pályázati források • Magántőke

<i>Projekt neve</i>	„Megújuló energia, megújuló közösség” előadások
<i>Projekt célja</i>	Környezetvédelmi előadások keretében a lakosság ismereteinek bővítése, szemléletváltás elősegítése, vállalkozásösztönzés. Ökológiai lábnyom számításával kapcsolatos ismeret átadás.
<i>Célcsoport</i>	• Lakosság • Vállalkozók
<i>Érintett terület</i>	Orosháza Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Rövidtáv – 2012-től folyamatosan
<i>Partnerek</i>	Orosháza Város Önkormányzata
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati források

<i>Projekt neve</i>	Geotermikus energia, szélenergia alkalmazási lehetőségeinek vizsgálata
<i>Projekt célja</i>	A fosszilis energiahordozók helyett megújuló energiák alkalmazása, csökkentve ezzel a környezetterhelést, és hosszútávon az energiaköltségeket.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	• Közintézmények • Lakóházak
<i>Javasolt ütemezés</i>	Megvalósíthatósági vizsgálat – középtáv; Létesítés - hosszútáv
<i>Partnerek</i>	• Önkormányzat • Non-profit szervezetek • Vállalkozások
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	• Pályázati források • Magántőke

<i>Projekt neve</i>	Támogatások, segélyezések energiahatékonysághoz kötötten
<i>Projekt célja</i>	Kedvezőbb feltételek biztosítása, ill. támogatás nyújtása azoknak, akik meghatározott típusú és meghatározott mennyiségben megújuló energiaforrásokat használnak, támogatás, vagy kedvezmények nyújtása azon lakosság számára, akik energiatakarékos eszközöket használnak (energiatakarékos izzó).
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	Orosháza közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Hosszútáv – 2030.
<i>Partnerek</i>	Önkormányzat
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati források

5.2.6. Zöldterületek védelme, fenntartása – növény és állatvilág fenntartása

Az intézkedés célja: a települési környezet javítása, a biológiai aktivitás és esztétikai érték növelése, a megfelelően kialakított városi zöldfelületi rendszer a lakosság jólétét szolgálja, javítja a városi klímát, jótékonyan befolyásolja a városképet

PROJEKTEK:

<i>Projekt neve</i>	Belterületi fasorok fokozatos megújítása és lecserélése
<i>Projekt célja</i>	A település összképének egységesítése, javítása, turistabarátá tétele.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság Látogatók, turisták
<i>Érintett terület</i>	Utak menti fasorok
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan
<i>Partnerek</i>	Önkormányzat
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati források

<i>Projekt neve</i>	Meglévő közparkok fenntartása, állagának megóvása
<i>Projekt célja</i>	A lakosság számára rekreációs területként szolgáló rendezett közparkok fenntartása, javítása, kialakítása, ezáltal a Város összképének javítása, turistabarátá tétele.
<i>Célcsoport</i>	- Lakosság - Látogatók, turisták
<i>Érintett terület</i>	- Közpark - Játszóterek
<i>Javasolt ütemezés</i>	Közép- vagy hosszútáv
<i>Partnerek</i>	Önkormányzat
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati források

<i>Projekt neve</i>	Szabványos játszótér kialakítása
<i>Projekt célja</i>	Új szabványos játszótér kialakítása a városközpontban lévő zöldterületeken, lakóövezetekben, lakóparkokba hozzájárulva a családbarát városképhez.
<i>Célcsoport</i>	- Lakosság - Városba látogatók, turisták
<i>Érintett terület</i>	Orosháza Város közigazgatási területe.
<i>Javasolt ütemezés</i>	Középtáv
<i>Partnerek</i>	Önkormányzat
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	- Pályázati forrás - Saját forrás

5.2.7. Hulladékgazdálkodás

Az intézkedés célja: Az országos, regionális és helyi hulladékgazdálkodási tervek prioritásainak érvényesítése, a megelőzés szempontú hulladékgazdálkodás kialakítása. Környezetbarát és „a szennyező fizet” elven alapuló rendszer kialakítása. A termelési és a lakossági hulladékesőkkéntés ösztönzése. Lakossági veszélyes hulladékmennyiség csökkentése és szervezett begyűjtés megvalósítása.

PROJEKTEK:

<i>Projekt neve</i>	Települési illegális hulladéklerakó helyek felszámolása
<i>Projekt célja</i>	A város bel-és külterületén található illegális hulladéklerakó helyek felszámolása. Cél önkéntesek, illetve civil szervezetek és a közszolgáltató segítségével felmérni az illegális hulladéklerakó helyeket és közös összefogással megszüntetni.
<i>Célcsoport</i>	Illegális hulladéklerakó és hulladéklerakó helyek
<i>Érintett terület</i>	A város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Hosszútáv, folyamatos
<i>Partnerek</i>	Önkormányzat
<i>Beruházási költség</i>	-
<i>Megvalósítási keret</i>	Saját forrás

<i>Projekt neve</i>	Házi komposztálás és esővíz-gazdálkodás ösztönzés, tájékoztató kampányok
<i>Projekt célja</i>	A családi házas ingatlanok esetén az ingatlan tulajdonosok tájékoztatása és meggyőzése a tevékenységek előnyeiről mind közösségi szinten, mind háztartás szintjén. A drága és fenntarthatatlan zöldhulladék-szállítás helyett öko gazdálkodást, valamint az ingatlanon való ésszerű vízgazdálkodást ösztönözni.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság, intézmények
<i>Érintett terület</i>	Orosháza közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	2012-től kezdődően
<i>Partnerek</i>	Önkormányzat
<i>Beruházási költség</i>	Projektfüggő
<i>Megvalósítási keret</i>	Önerő

<i>Projekt neve</i>	Házi szennyvíztisztítás fejlesztése a közműves szennyvízcsatornával gazdaságosan el nem látható városrészekben, utcákban
<i>Projekt célja</i>	A különböző előírások vagy terepviszonyok miatt közműves csatornával el nem látható területeken a szennyvíztisztítás és kezelés korszerűbb, fenntarthatóbb módjának elterjesztése, bevezetése

<i>Célcsoport</i>	- Lakosság - Ingyantulajdonosok
<i>Érintett terület</i>	Orosháza közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	2012-től kezdődően
<i>Partnerek</i>	Önkormányzat
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	Ingyantulajdonosok

<i>Projekt neve</i>	Házhoz menő hulladékgyűjtés
<i>Projekt célja</i>	A hulladékok szelektív gyűjtésének elősegítése, a lakosságnál keletkező pl. elektronikai hulladékok, veszélyes hulladékok, papír, műanyag, üveg hulladékok kommunális hulladéktól való külön gyűjtése, elősegítve a hulladékok újrahasznosítását.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	Orosháza közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	folyamatos
<i>Partnerek</i>	Önkormányzat
<i>Beruházási költség</i>	-
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati lehetőségek és saját forrás

<i>Projekt neve</i>	Építési és bontási hulladékok hasznosítása
<i>Projekt célja</i>	A lakosság megfelelő tájékoztatásával el kell érni, hogy a keletkező építési és bontási hulladékokat a hulladékkezelő telepre szállítsák, ne pedig illegális hulladéklerakások keletkezzenek belőlük a közhelyeken. Szükséges a hulladékszállítást végző vállalkozások rendszeres ellenőrzése. Ösztönözni szükséges az építési hulladékok újrahasznosítását pl. az épületek felújítása során keletkező nem veszélyes bontási hulladékokból a szilárd burkolattal nem ellátott utak útalapját is elkészíthetjük.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság, építési vállalkozók
<i>Érintett terület</i>	Orosháza közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Rövidtáv, folyamatosan
<i>Partnerek</i>	- Önkormányzat - Szolgáltató - Helyi építési vállalkozók - Lakosság
<i>Beruházási költség</i>	-
<i>Megvalósítási keret</i>	Saját forrás

<i>Projekt neve</i>	A hulladékgazdálkodási közszolgáltatóval kötött szerződés folyamatos felülvizsgálata és szükség esetén módosítása annak érdekében, hogy a hulladékgyűjtés, szállítás és kezelés mind az Önkormányzat, a lakosság és a közszolgáltató megelégedésére történjen.
<i>Projekt célja</i>	A hulladékgazdálkodási közszolgáltatási szerződést rendszeresen felül kell vizsgálni azért, hogy a hulladékgazdálkodásra vonatkozó jogszabályoknak való folyamatos megfelelés biztosított legyen illetve a lakosság és az Önkormányzat részéről felmerülő jogos hulladékkezelési igények (gyűjtőszigetek helyének módosítása, zsákos, matricás gyűjtés, gyakoribb zöldhulladék gyűjtés, hulladékudvarok kialakítása majd üzemeltetése) viszonylag rövid határidőn belül a gyakorlatban is megvalósulhassanak.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	Orosháza közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Rövid- és középtáv
<i>Partnerek</i>	Önkormányzat
<i>Beruházási költség</i>	-
<i>Megvalósítási keret</i>	-

<i>Projekt neve</i>	Oktatás, szemléletformálás
<i>Projekt célja</i>	Fogyasztói magatartás befolyásolása: közterületi és önkormányzati médiában szereplő reklámok környezettudatos kezelése. Intézményi hulladékcsökkentő megoldások bevezetése. Alternatívák alkalmazása. Az önkormányzati oktatási és kulturális intézményi hálózaton keresztül lehetőség van a keletkező hulladékmennyiség csökkentését szolgáló, a helyi hulladékgazdálkodási tervben részletezett nevelési és szemléletformálási programok teljesítésére. Az Önkormányzat és a közszolgáltató közös hulladékgazdálkodási akciók megvalósítása: • Iskolában és óvodában szelektív hulladékgyűjtést népszerűsítő oktatóprogram. • A szelektív hulladékgyűjtést népszerűsítő Hulladékért virágot akció, • Karácsonyfagyűjtő akció, • Általános iskolások számára vetélkedősorozat szervezése a szelektív hulladékgyűjtés témakörében. • A környezetvédelmi világnap alkalmából egy napos szelektív hulladékgyűjtést szorgalmazó akció
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	Orosháza közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatos
<i>Partnerek</i>	• Önkormányzat • Szolgáltató • Civil szervezetek
<i>Beruházási költség</i>	Beruházás méretétől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati forrás, önerő

A környezeti pillérekkel kapcsolatban meg lehet említeni, hogy az egyes javaslatok közös projekt keretében rendszer-, illetve régiós szinten is megvalósíthatóak lehetnek (DAREH Önkormányzati Társulás erre irányuló KEOP-7.1.1.1 projektje Orosháza gesztorságával).

5.3. Gazdasági pillér

A fenntartható helyi gazdasági rendszer előnyben részesíti a helyi lehetőségeket, adottságokat és erőforrásokat, prioritásként jelenik meg a környezeti szempontok érvényesítése, a környezetet erőterhelések minimalizálása.

5.3.1. Az Önkormányzat és az önkormányzati intézmények hatékony működéséhez szükséges gazdasági feltételek megteremtése

Az intézkedés célja: a kötelező és a vállalt feladatok ellátása az önkormányzat Feladata. Így az intézkedés célja az önkormányzati feladatok ellátásához szükséges tőke előteremtése, biztosítása, biztosítva ezzel a lakosság megfelelő életminőségét és elősegítve az ott található intézmények fejlődését

PROJEKTEK:

Projekt neve	Önkormányzati bevételek növelése
Projekt célja	A bevételek és kiadások egyensúlyának megteremtése, a költségvetési arányok jelenlegi helyzetének felmérése, a közpénzek gazdaságos és hatékony elosztása, a bevételek növelése pályázatok és vissza nem térítendő támogatások révén.
Célcsoport	Önkormányzat
Javasolt ütemezés	Folyamatosan
Partnerek	Önkormányzat
Megvalósítási keret	Projektől függ
Megvalósítási keret	- Pályázati források - Adók, egyéb támogatások

Projekt neve	Hatékony intézményi struktúra kialakítása
Projekt célja	Önkormányzati és egyéb városi intézményekben optimálisan kialakítható munkakörök meghatározása, tényleges igényeknek megfelelő feladatmegoldások alkalmazása, intézmények személyi állományának, az optimális létszámszükségletnek biztosítása a kialakított munkakörök és foglalkoztatottság alapján. Szervezetek közötti együttműködés hatékonyságának növelése.
Célcsoport	Önkormányzat
Érintett terület	Intézmények
Javasolt ütemezés	Folyamatosan

<i>Partnerek</i>	• Intézmények • Önkormányzat
<i>Beruházási költség</i>	-
<i>Megvalósítási keret</i>	• Pályázati források • Saját forrás

<i>Projekt neve</i>	Pályázatokkal kapcsolatos monitoring
<i>Projekt célja</i>	Pályázatok horizontális (esélyegyenlőségi és környezeti fenntarthatósági) vállalásaihoz kapcsolódó monitoring rendszer kialakítása, működtetése a Polgármesteri Hivatalban.
<i>Célcsoport</i>	Önkormányzat
<i>Érintett terület</i>	Polgármesteri Hivatal
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan
<i>Partnerek</i>	-
<i>Beruházási költség</i>	-
<i>Megvalósítási keret</i>	-

5.3.2. Ipar fejlesztése

Az intézkedés célja: Orosháza Városában olyan ipari termelő egységek letelepedésének elősegítése, melyek alacsony környezeti terhelés mellett nagy hozzáadott értékű termékeket állítanak elő. Az ipar fejlesztésének további célja a településen és a kistérségben képzett szakEMBEREK számára helyi munkalehetőség biztosítása.

PROJEKTEK:

<i>Projekt neve</i>	Befektetési projekt-portfólió összeállítása, népszerűsítése
<i>Projekt célja</i>	A Városban található befektetési lehetőségek feltérképezése, népszerűsítése által sikeres magánberuházások generálása, munkahelyek létrehozása érdekében.
<i>Célcsoport</i>	Potenciális befektetők
<i>Érintett terület</i>	A Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	2012-től folyamatosan, hosszútávra
<i>Partnerek</i>	• Orosháza Önkormányzata • Nemzetgazdasági Minisztérium
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	Saját forrás, Pályázati forrás, EU támogatás

<i>Projekt neve</i>	Helyi vállalkozás-támogatási program kidolgozása és működtetése
<i>Projekt célja</i>	A Városban beruházni kívánó vállalkozások megtelepedésének elősegítése, ügyintézésének előmozdítása, ezáltal sikeres magánberuházások generálása, munkahelyek létrehozása érdekében.
<i>Célcsoport</i>	Potenciális befektetők

<i>Érintett terület</i>	Orosháza közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	2012-től folyamatosan, hosszútávra
<i>Partnerek</i>	• Önkormányzat • Nemzetgazdasági Minisztérium
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	Saját forrás, Pályázati forrás, EU támogatás

<i>Projekt neve</i>	Szakképzett munkaerőt foglalkoztató vállalatok letelepedésének kiemelt támogatása
<i>Projekt célja</i>	A városban rendelkezésre álló szakképzett munkaerő részére helyi munkahelyek létrehozásának segítése.
<i>Célcsoport</i>	Munkavállalók
<i>Érintett terület</i>	Orosháza közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Közép- és hosszútáv
<i>Partnerek</i>	• Termelők • Vállalkozók
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	• Pályázati források • Magántőke

<i>Projekt neve</i>	Nagy hozzáadott értékű termékeket előállító vállalatok letelepedésének kiemelt támogatása
<i>Projekt célja</i>	A hozzáadott érték növelésének (minőségi alapanyagok, hagyományokra építkező termelés, szaktudás, hatékonyság, optimális termékösszetétel) eredményeképp nő az előállított termékek jövedelmezősége.
<i>Célcsoport</i>	• Vállalkozók • Termelők • Szolgáltatók
<i>Érintett terület</i>	Orosháza közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Közép- és hosszútáv
<i>Partnerek</i>	• Termelők • Vállalkozók
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	• Pályázati források • Magántőke

<i>Projekt neve</i>	Környezetbarát technológiák alkalmazása
<i>Projekt célja</i>	A környezetbarát technológiák olyan megoldásokat biztosítanak, amelyek révén csökkenthető a nyersanyagigény, visszaszorítható az energiafelhasználás és a károsanyag kibocsátás, valamint minimalizálhatók a hulladékártalmatlanítási problémák. Tehát esőkenek a környezetet ért károk, terhelések, hosszú távon elősegítve a fenntartható fejlődést.
<i>Célcsoport</i>	• Vállalkozók • Termelők

Érintett terület	• Orosháza közigazgatási területe • Vállalkozások
Javasolt ütemezés	Folyamatos
Partnerek	Vállalkozások
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	• Pályázati források • Magántőke

Projekt neve	Megújuló energiákra alapozott ipar telepítése
Projekt célja	Olyan ipari üzemek letelepedésének kiemelt támogatása, melyek a megújuló energiát hasznosító berendezéseket állítanak elő (pl. napkollektor, szélturbina...)
Célcsoport	• Vállalkozók • Termelők
Érintett terület	• Orosháza Város közigazgatási területe • Iparterület
Javasolt ütemezés	Közép- és hosszútáv
Partnerek	• Befektetők • Önkormányzat
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	• Pályázati források • Magántőke

5.3.3. Mezőgazdaság fejlesztése

Az intézkedés célja: Az erőforrásokkal kíméletesen gazdálkodó, hatékony és fenntartható mezőgazdaság kialakítása, mely megélhetési forrást biztosít és segít fenntartani a természeti, környezeti értékeket.

PROJEKTEK:

Projekt neve	Biatermékek előállítása – biotermesztés, biotermelés
Projekt célja	Káros szermaradványoktól mentes, kiváló minőségű élelmiszer előállítása.
Célcsoport	Lakosság, turisták, társadalom – mint vásárló.
Érintett terület	Biatermelésre bejelentett területek.
Javasolt ütemezés	Folyamatosan.
Partnerek	Gazdálkodók
Beruházási költség	A biotermelés magasabb költségeket eredményez a szigorított termelési feltételek következtében, azonban mégis tisztességesebb jövedelemre tesznek szert, termékeikkel (túlvegyszerezett, érésgyorsítóval kezelt) nem verik át a vásárlókat.
Megvalósítási keret	Pályázati források

<i>Projekt neve</i>	Vegyszermentes háztáji termékek előállítása
<i>Projekt célja</i>	Háztáji keretek között, műtrágyák és növényvédő szerek felhasználása nélkül előállított, biztonságosan fogyasztható élelmiszerek termelése.
<i>Célcsoport</i>	Társadalom – mint hatásviselő.
<i>Érintett terület</i>	Gazdálkodók földterületei.
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan.
<i>Partnerek</i>	Gazdálkodók
<i>Beruházási költség</i>	• Termelői költség • Vetőmag költség
<i>Megvalósítási keret</i>	Saját forrás

<i>Projekt neve</i>	Helyi kistermelők piaca
<i>Projekt célja</i>	A helyi kistermelők helyi lakóknak való értékesítésének megteremtése
<i>Célcsoport</i>	Lakosság – mint vásárló, kistermelők – mint értékesítők
<i>Érintett terület</i>	Piaci árusok, kistermelők
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan.
<i>Partnerek</i>	Gazdálkodók
<i>Beruházási költség</i>	-
<i>Megvalósítási keret</i>	Saját területek felhasználásával, az érintett termelők bevonásával

5.3.4. Gazdasági szektor (kereskedelem, szolgáltatás) fejlesztése

Az intézkedés célja: A gazdaság fejlesztésekor nem kerülhetnek háttérbe a környezetvédelmi szempontok és a környezettudatos magatartás. A gazdaság dinamikus fejlesztéséhez, a beruházások, a tőke Városba vonzásához szükség van a gazdasági kockázatok csökkentésére.

PROJEKTEK:

<i>Projekt neve</i>	Marketingstratégia kidolgozása
<i>Projekt célja</i>	Megfelelő marketingstratégia kidolgozásával, a célcsoportok, arculati elemek, reklámanyagok meghatározásával az értékesítési lehetőségek javulnak, a piaci pozíció megszilárdul.
<i>Célcsoport</i>	Vállalkozók
<i>Érintett terület</i>	• Orosháza Város közigazgatási területe • Kistérség
<i>Javasolt ütemezés</i>	Közép- és hosszútáv

<i>Partnerek</i>	• Orosháza Város Önkormányzata • Kistérségi társulás • Vállalkozások
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	• Pályázati források • Magántőke

<i>Projekt neve</i>	Önkormányzati támogatás és koordináció a gazdaságfejlesztési / munkahelyteremtő folyamatokban
<i>Projekt célja</i>	Kedvező feltételek biztosítása a gazdasági fejlesztések támogatásához.
<i>Célcsoport</i>	• Lakosság • Vállalkozók
<i>Érintett terület</i>	Orosháza közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan
<i>Partnerek</i>	Önkormányzat
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	• Pályázati források • Saját forrás • Magántőke

<i>Projekt neve</i>	Fórumok, kiállítások szervezése a helyi vállalkozások számára
<i>Projekt célja</i>	Információs szolgáltatás és gyűjtés, kapcsolati tőke kiépítésének céljából tájékoztató előadások, fórumok, kiállítások szervezése.
<i>Célcsoport</i>	Vállalkozók
<i>Érintett terület</i>	Orosháza közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Közép- és hosszútáv
<i>Partnerek</i>	• Önkormányzat • Meghívott előadók • Meghívott vállalkozók, önkormányzatok
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati források

<i>Projekt neve</i>	Az Orosházi piac fejlesztése (Térségi logisztikai központ és értékesítő hely)
<i>Projekt célja</i>	Az Orosházi piac fejlesztése közvetlenül hozzájárul a helyi termékek értékesítési lehetőségeinek bővüléséhez.
<i>Célcsoport</i>	• Vállalkozók • Termelők
<i>Érintett terület</i>	• Orosháza Város közigazgatási területe • Kistérség
<i>Javasolt ütemezés</i>	Hosszútáv

<i>Partnerek</i>	• Orosháza Város Önkormányzata • Befektetők • Termelők
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	• Pályázati források • Magántőke

<i>Projekt neve</i>	Mikro-, kis- és középvállalkozások támogatása
<i>Projekt célja</i>	Vállalkozások technológiai, infrastrukturális és ingatlan jellegű fejlesztéseinek támogatása, együttműködésének és piacra jutásának segítése, javítva ezzel munkahelyteremtő képességüket és jövedelmezőségüket.
<i>Célcsoport</i>	Mikro-, kis- és középvállalkozások
<i>Érintett terület</i>	Orosháza közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan
<i>Partnerek</i>	• Önkormányzat • Állami szervek • Mikro-, kis- és középvállalkozások
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	• Pályázati források • Magántőke

<i>Projekt neve</i>	Inkubátorház kialakítása
<i>Projekt célja</i>	Az inkubátorház induló vállalkozások létrehozását és mikrovállalkozások fejlődését, növekedését segíti elő. Mesterségesen kedvezőbb környezetet teremt számukra a piaci viszonyoknál. Infrastruktúrát, helyet, szolgáltatásokat, esetenként pénzügyi segítséget biztosít a vállalkozásoknak, segít túlélni a kritikus kezdeti időszakot. Hozzájárul a munkahelyteremtéshez, hosszú távon a gazdaság fellendítéséhez.
<i>Célcsoport</i>	Mikro- és kisvállalkozások
<i>Érintett terület</i>	Orosháza Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Hosszútáv
<i>Partnerek</i>	• Önkormányzat • Mikro-vállalkozások • Kisvállalkozások
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	• Pályázati források

<i>Projekt neve</i>	Környezetbarát technológiák alkalmazása
<i>Projekt célja</i>	A környezetbarát technológiák olyan megoldásokat biztosítanak, amelyek révén csökkenthető a nyersanyagigény, visszaszorítható az energia-felhasználás és a károsanyag kibocsátás, valamint minimalizálhatók a hulladéktalmentesítési problémák. Tehát csökkenek a környezetet ért károk, terhelések, hosszú távon elősegítve a fenntartható fejlődést.
<i>Célcsoport</i>	• Vállalkozók • Termelők
<i>Érintett terület</i>	• Orosháza közigazgatási területe • Vállalkozások
<i>Javasolt ütemezés</i>	Közép- és hosszútáv
<i>Partnerek</i>	Vállalkozások
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	• Pályázati források • Magántőke

5.3.5. Vendéglátás, idegenforgalom, turizmus fellendítése

Az intézkedés célja: alternatív jövedelemforrás teremtése.

PROJEKTEK:

<i>Projekt neve</i>	Szálláshelyek és vendéglátóhelyek számának bővítése
<i>Projekt célja</i>	Vendéglátóhelyek, éttermek, szállodák, panziók, hotelek, camping és magánszálláshelyek létrehozása, fejlesztése.
<i>Célcsoport</i>	• Orosháza Város Önkormányzata • Családok • Kisebbségi csoportok • Befektetők
<i>Érintett terület</i>	• Orosháza Város közigazgatási területe • Magántulajdonban lévő telkek, épületek
<i>Javasolt ütemezés</i>	Közép- és hosszútáv
<i>Partnerek</i>	• Orosháza Város Önkormányzata • Befektetők • Utazási irodák
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	• Pályázati források • Magántőke

<i>Projekt neve</i>	Komplex turisztikai tájékoztatórendszer kialakítása
<i>Projekt célja</i>	Tájékoztatás szórólapokon, kiadványokon és az internet segítségével, a tájékozódás, egységes arculat kialakítása, internetes honlap készítése, korszerűsítése.
<i>Célcsoport</i>	Orosházára látogató turisták
<i>Érintett terület</i>	• Közintézmények • Utazási irodák • Város forgalmasabb pontjai, útkereszteződései – táblák kihelyezése • Sajtó • Internet
<i>Javasolt ütemezés</i>	Középtáv
<i>Partnerek</i>	Önkormányzat
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	• Pályázati források • Befektetők

5.4.A programok áttekintő táblázata

TÁRSADALMI PILLÉR

Részprojektek	Projektek	Partnerek	Ütemezés	
			Rövidtáv	Hosszútáv
Társadalmi szemléletformálás Intézményi működés hatékonyságának növelése	Szemléletformáló közösségi fórumok szervezése a helyi média bevonásával	Önkormányzat, előadók	✓	✓
	Tiszkozbeszervezés a hatékonyabb intézményi működés érdekében	Önkormányzat	✓	
	A civil társadalom és a helyi közigazgatás szereplői közötti együttműködés fejlesztése	Önkormányzat, civil szervezetek	✓	✓
	A Város optimális környezet—egészségügyi helyzetének biztosítása	Önkormányzat, Körzeti orvosok, Egészségügyi ellátással foglalkozó vállalkozások	✓	✓
Egészségügyi helyzet fejlesztése	Prevenció és rehabilitáció megvalósítása az egészségügyben		✓	
	Rendelői, eszközök, épületek felújításának biztosítása		✓	
	Egészségügyi rendszer kialakítása		✓	
	Szociális szolgáltatások fejlesztése	Önkormányzat, alapítványok, szociális intézmények	✓	✓
Oktatás, képzés fejlesztése	Természettudományos oktatás módszertanának és eszközrendszerének megújítása	Önkormányzat, oktatási intézmények	✓	✓
	Szakképzések körének fejlesztése az oktatásban	Iskolák, oktatók, tanárok	✓	✓
	„ÖKO iskola” programban való részvétel		✓	
	Egészségnap/hét és környezetvédelmi nap/hét		✓	
Közbiztonság fejlesztése Kulturális élet	„Településör” program	Önkormányzat	✓	✓
	Hagyományöröklő rendezvények	Önkormányzat	✓	✓

Fellendítése	szervezése, támogatása		városi intézmények, civil szervezetek, feljárlók, alapítványok			
	szervezése, támogatása	Rendszeres szabadtéri nyári programok				
Esetleg egyenlőségi jogok biztosítása	Sportrendezvények		✓	✓	✓	✓
			✓	✓	✓	✓
			✓	✓	✓	✓
			✓	✓	✓	✓
			✓	✓	✓	✓
Esetleg egyenlőségi jogok biztosítása	Programok a középkorú- és időskorúak számára		✓	✓	✓	✓
			✓	✓	✓	✓
			✓	✓	✓	✓
			✓	✓	✓	✓
			✓	✓	✓	✓
Közösségi közlekedés fellendítése	Esetleg egyenlőségi jogok biztosítása		✓	✓	✓	✓
			✓	✓	✓	✓
			✓	✓	✓	✓
			✓	✓	✓	✓
			✓	✓	✓	✓

	Közösségi közlekedés (tömegközlekedés) Új közlekedési kapcsolatok feltárása	Önkormányzat, szolgáltató			✓
	A biztonságos kerékpáros közlekedés feltételeinek biztosítása	Önkormányzatok, közutkezelő			✓
	Országos jelentőségű kerékpárutak építése	Önkormányzat, civil szervezetek, kerékpáros egyesület	✓		
	Térségi jelentőségű kerékpárutak építése	Önkormányzat, civil szervezetek, kerékpáros egyesület	✓		
	Turisztikailag frekventált területek személygépjármű terhelésének csökkentése	Önkormányzat, civil szervezetek, kerékpáros egyesület	✓		
	Fókuszban az Órosbáza élő fiatalok és családtagjait	Önkormányzat, civil szervezetek	✓		
Gyermekek és fiatalok társadalmi beilleszkedésének segítése		Órosbázi fiatalok és családjaik, civil szervezetek			✓

KÖRNYEZETI PILLÉR

Részprojektek	Projektek	Partnerek	Ütemezés		
			Rövidtáv	Középtáv	Hosszútáv
Környezet ismerete, környezettudatosság	Orosháza Környezetvédelmi Programjának felülvizsgálata	Önkormányzat	✓		
	Települési hulladékgazdálkodási terv készítése, felülvizsgálata	Önkormányzat	✓		
	Helyi hulladékgazdálkodás jogi szabályozása	Önkormányzat	✓	✓	✓
	Környezetvédelmi kommunikációs terv kidolgozása	Önkormányzat, civil szervezetek, PR szakértő	✓	✓	✓
	Környezetvédelmi Hasznoskönyv című kiadvány kidolgozása	Önkormányzat, civil szervezetek, PR szakértő	✓	✓	✓
	Nyilvánosság a Város környezeti ügyeivel kapcsolatban	Önkormányzat, civil szervezetek	✓	✓	✓
	Zöldterületek fenntartása	A Város	✓	✓	✓
	Egyedi fák, fasorok védelme	Önkormányzat, Civil szervezetek, Köztisztasági fenntartó, Lakosság	✓	✓	✓
	Természet közeli élőhelyek védelme	Orosháza	✓	✓	✓
	Tájszabak feltérképezése és helyreállítása	Önkormányzat, Civil szervezetek, Nemzeti Park, Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség	✓	✓	✓
Települési és épített környezet védelme	Helyi jelentőségű védett területek arányának növelése, a védelemre tervezett területek védetté nyilvánításának lefolytatása	Önkormányzat, civil szervezetek	✓	✓	✓
	Országos Ökológiai Hálózatra tartozó területek használatának korlátozása	Önkormányzat, Civil szervezetek, Nemzeti Park, Környezetvédelmi	✓	✓	✓

		és Természetvédelmi Felügyelőség			
	Műemléki épületek, helyi jelentőségű építési értékek, régészeti lelőhelyek védelme, a Város építészeti emlékeinek felújítása	Önkormányzat, KÖH	✓	✓	✓
A lakókörnyezet védelme a káros emisszió kibocsátásoktól	Tájvédelmi tevékenység	Önkormányzat	✓	✓	✓
	Környezetminőség javítása, elérhető, egészséges városi környezet kialakítása	Önkormányzat, Környezetvédelmi Felügyelőség	✓		
	Allergén növényekkel kapcsolatos intézkedések	Önkormányzat	✓		
	Utak pórtévesztése	Önkormányzat	✓	✓	✓
	Levegőtisztaság-védelmi intézkedési terv készítése	Önkormányzat, Környezetvédelmi Felügyelőség	✓		
	A felszíni és felszín alatti vizeket szennyező illegális hulladéklerakó helyek felszámolása	Önkormányzat, civil szervezetek, szolgáltató, Környezetvédelmi Felügyelőség	✓	✓	✓
	Záportározók, vízgyűjtő medencék kialakítása		✓	✓	✓
	Zajterhelés megelőzése		✓	✓	✓
	Lakóövezeti zajforrások megszüntetése		✓	✓	✓
	Kerti hulladékok komposztálásának elősegítése		✓	✓	✓
Infrastrukturális helyzet javítása, fejlesztése	Orosháza és térsége szennyvíztisztító telep rekonstrukciója, és bővítése, a szennyvízelvezető rendszer fejlesztése	Önkormányzat, szolgáltató	✓		
	Belterületi csapadékvíz-elvezetés és gyűjtés	Önkormányzat		✓	
	Integrált városfejlesztés Pest megyében	Önkormányzat		✓	

	Önkormányzati tulajdonú kül- és belterületi meglévő közutak fejlesztése, földburkolatú utcákban aszfalt utak kiépítése	Önkormányzat	✓	✓	✓
Energiafelhasználás hatékony és megújuló lehetőségeinek kihasználása	Lakossági Járdaépítési Program	Önkormányzat, lakosság	✓	✓	✓
	A kerékpárút bel- és külterületi szakaszának felújítása, bővítése	Önkormányzat		✓	✓
	Napenergia hasznosítási és alkalmazási lehetőségeinek vizsgálata (napelemek, napkóhó)	Önkormányzat, Non-profit szervezetek, vállalkozások		✓	✓
	„Megújuló energia, megújuló közösség” előadások	Önkormányzat	✓		
	Geotermikus energia, szélenergia alkalmazási lehetőségeinek vizsgálata	Önkormányzat, Non-profit szervezetek, vállalkozások		✓	✓
Zöldterületek védelme, fenntartása	Támogatások, segélyezések energiahatékonysághoz kötötten	Önkormányzat	✓		✓
	Belterületi fásorok fokozatos megújítása és lecserelése	Önkormányzat		✓	✓
	Meglévő közparkok megújítása és új közparkok kialakítása zöldterületeken	Önkormányzat		✓	✓
Hulladékgazdálkodás	Szabványos játszótér kialakítása	Önkormányzat		✓	✓
	Települési illegális hulladéklerakó helyek felszámolása	Önkormányzat	✓	✓	✓
	Házi komposztálás és esővíz-gazdálkodás ösztönzése, tájékoztató kampányok	Önkormányzat		✓	✓
	Házi szennyvíztisztítás fejlesztése a köznyíves szennyvízesatoromával gazdaságosan el nem látható területeken	Önkormányzat		✓	✓
	Házhoz menő hulladékgyűjtés	Önkormányzat, közszolgáltató	✓	✓	✓
	Építési és bontási hulladékok	Önkormányzat	✓	✓	✓

	hasznosítása	köszölgáltató, építési vállalkozók			
	A hulladékgyazdálkodási köszölgáltatóval kötött szerződés módosítása és annak folyamatos felfüvizsgálata és szükség esetén módosítása annak érdekében, hogy Orosháza Városában a hulladékok gyűjtés, szállítása és kezelése mind az Önkormányzat, a lakosság és a köszölgáltató megelégedésére történjen	Önkormányzat, köszölgáltató	✓	✓	✓
	Oktatás, szemléletformálás	Önkormányzat, köszölgáltató, civil szervezetek	✓	✓	✓

GAZDASÁGI PILLÉR

Részprojektek	Projektek	Partnerek	Ütemezés		
			Rövidtáv	Középtáv	Hosszútáv
Önkormányzat és az önkormányzati intézmények hatékony működéséhez szükséges gazdasági feltételek megteremtése	Önkormányzati bevételek növelése	Önkormányzat	✓	✓	✓
	Hatékony intézményi struktúra kialakítása	Önkormányzat, intézmények	✓	✓	✓
	Pályázatokkal kapcsolatos monitoring	-	✓	✓	✓
	Befektetési projekt-portfólió összehálítása, népszerűsítése	Önkormányzat, 7 Nemzetgazdasági Minisztérium	✓	✓	✓
Ipar fejlesztése	Helyi vállalkozás-támogatási program kidolgozása és működtetése	Önkormányzat, 7 Nemzetgazdasági Minisztérium	✓	✓	✓
	Szakképzett munkaerőt foglalkoztató vállalatok letelepülésének kiemelt támogatása	Termelők, vállalkozók	✓	✓	✓
	Nagy hozzáadott értékű termékeket előállító vállalatok letelepülésének kiemelt támogatása	Termelők, vállalkozók	✓	✓	✓
	Környezetbarát technológiák alkalmazása	Vállalkozások	✓	✓	✓
Mezőgazdaság fejlesztése	Megújuló energiákra alapozott ipar telepítése	Befektetők	✓	✓	✓
	Bi termékek előállítása	Önkormányzat	✓	✓	✓
	Bi termékesztes, biotermelés	Gazdálkodók	✓	✓	✓
	Vegyszermentes háztartási termékek előállítása	Gazdálkodók	✓	✓	✓
Gazdasági szektor fejlesztése	Helyi kistermelők piaca	Gazdálkodók	✓	✓	✓
	Marketingstratégia kidolgozása	Önkormányzat, társulások, vállalkozások	✓	✓	✓

Vendégelés, idegenforgalom, turizmus fellendítése	Önkormányzati támogatás és koordináció a gazdaságfejlesztési / munkahelyteremtő folyamatokban	Önkormányzat	✓	✓	✓
	Forumok, kiállítások szervezése a helyi vállalkozások számára	Önkormányzat, meghívott előadók		✓	✓
	Az Őrszázi piac fejlesztése (Törzsi logisztikai központ és értékesítő hely)	Önkormányzat, befektetők, termelők			✓
	Mikro-, kis- és középvállalkozások támogatása	Önkormányzat, állami szervek, vállalkozások	✓	✓	✓
	Inkubátorház kialakítása	Önkormányzat, vállalkozások			✓
	Környezetbarát technológiák alkalmazása	Vállalkozások		✓	✓
	Szálláshelyek és vendéglátóhelyek számának bővítése	Önkormányzat, utazási irodák, befektetők		✓	✓
	Komplex turisztikai tájékoztatórendszer kialakítása	Önkormányzat		✓	
	Gyógyfürdő, wellness központ kialakítása	Önkormányzat, befektetők		✓	

6. A VÁROS KONKRÉTAN MEGFOGALMAZOTT JÖVŐBENI FEJLESZTÉSI CÉLJAI

Az Önkormányzatot megkértük, mint azt korábban is említettük egy kérdőív kitöltésére, melynek elsődleges célja a 1.A2) terv elkészítéséhez is szükséges még hiányzó információk, adatok megkérése volt. Azonban a kérdőívben olyan kérdéseket is fel tettünk, mely a város problémáira és a lehetséges fejlesztésekre irányult. Jelen fejezetben, mely az általunk javasolt programokat követi az Önkormányzat saját gondolatát is be szeretnénk mutatni a lehetséges fejlesztésekről.

Az Önkormányzat Fejlesztési tervei között a következő táblázatban összefoglalt javaslatok szerepelnek, melyeket a Város Gazdaságfejlesztési Programjában fogalmaztak meg:

A javasolt projekt megnevezése	Új Széchenyi Terv vonatkozó pályázati kiválasztása
Gyopárosi fejlesztések	
Mozgásszervi centrum létesítése	DAOP-4.1.2/B-11
A meglévő „üvegteretű” fedett gyógyfürdő fejlesztése, építészeti, környezeti és energetikai felújítása	DAOP-2.1.1/K-11
Többcselló, változó vízmélységű, temperált, vízi szabadtéri medence (1200-1500 m ²)	DAOP-2.1.1/K-11
Szabadtéri csúszdák (3-5 db)	DAOP-2.1.1/K-11
Vízi játszótér	DAOP-2.1.1/K-11
25 m-es, tanmedence fedett uszoda	DAOP-2.1.1/K-11
Hullámedence	DAOP-2.1.1/K-11
A térség régi tóvizés medence felújítása	DAOP-2.1.1/K-11
Szabadtéri gyógymedence építése	DAOP-2.1.1/K-11
Lovas fejlesztések	
Hippoterápia, gyógylovagoltatás, többcéltú lovasházis kiépítése Orosházán	DAOP-2.1.1/K-11
Bogárzói „gyakorlóteret” – lovas terep, hajtópálya rekonstrukció, felátó, kiszolgáló létesítmények	DAOP-2.1.1/K-11
„Kecskemét, Magyarország lovas fővárosa – Dél-Alföld, Magyarország lovas régiója” Orosházán lovaspálya és tréningközpont kialakítása (orosházi projekt elem)	DAOP-2.1.1/K-11
Közlekedés-fejlesztés	
Turisztikai célú kerékpárút hálózat Szarvas-Árpádhalom-Nagyszénás-Gyopárosfürdő-Kardoskút-Békéssámon-Tótkomlós-Mezőhegyes-Arad	KÖZOP-3.2.0/C-08-11
Orosháza és Kardoskút közötti kerékpárút építése	DAOP-3.1.2/A-11
Orosháza Déli-elkerülő (47. sz. út)	

Orosháza Tiszaki-elkerülő mentén védőőrtelepítése a település szerkezeti terv szerint	
Vasúti gyalogos felüljáró	
451. sz. főút meghosszabbítása, útvonal rehabilitációja, a Battonya – Orosháza – Szentés – Csongrád – Kiskunfélegyháza út fejlesztése	DAOP-3.1.1./A-11
Belterületi utak fejlesztése	DAOP-3.1.1
Dél-keleti Kapu IV. „Laktanya” további beépítése	
Tornaterem	
Rendezvény épület (retro) magas tetős épület	
Gyopár Club Kemping	
Laktanya beépítés (tervezsmag szerint)	
Gyopárosi tórendszer és környezet komplex rehabilitációja	
A tóparti közterületek rekonstrukciójához meglévő tervekre alapozott létesítmények kiépítése:	
Sétányok, járdák, kerékpárutak, gyaloghidak, pihenőhelyek	
Köz- és díszvilágítás	
Szolgáltatási terület(ek) és személygépkocsi parkolók	
Vízi látványelemek (szökőkutak)	
Zöldterület felújítása, növénytelepítések, tájépítészeti elemek	
Geotermikus hőhasznosítások előkészítése	KEOP-2011-4.7.0
Városi infrastruktúra fejlesztés	
Városháza infrastrukturális fejlesztése, felújítás	KEOP-2011-4.9.0
Tűzoltólaktanya infrastrukturális fejlesztése	KEOP-2011-4.9.0
„A” típusú (8 x 16 m) tanuszoda létesítése	
„B” típusú (6 x 12,5 m) tanuszoda létesítése	
Fedett uszoda építés (tanmedencével)	
Panelházak lakótelepek rehabilitációja	DAOP-2.1.1/K-11
Megújuló energiák hasznosítása	KEOP-2011-4.2.0/A
Bölcsőde fejlesztése	DAOP-4.1.3
Szociális otthon infrastruktúra fejlesztése	DAOP-4.1.3
Közműintézmények (óvodák) fejlesztése	DAOP-4.2.1

7.MONITORING ÉS VISSZACSATOLÁS

A monitoring célja: A partnerkapcsolatok és programok beindítása, működtetése. A terv végrehajtása közben adatgyűjtés a folyó tevékenységekről, a szolgáltatásokban és a rendszerekben bekövetkezett változásokról.

- Az erőforrásigények és források meghatározása.
- Kivitelezési ütemterv.
- Az önkormányzati költségvetés és az akcióterv közötti „híd” megteremtése.
- A programok kivitelezése.
- A tevékenységek és eredmények dokumentálása.
- A sikerek és problémák felismerése, jelentéskészítés.

A visszacsatolás és értékelés célja: Az előrehaladás és teljesítmény hagyományos értékelése célközpontú mutatók segítségével. A szolgáltatók és felhasználók tájékoztatása az eredményekről. A konzultáció, felülvizsgálat és/vagy tervezési folyamat megismétlése meghatározott küszöböknel.

- Értékelő csoportok létrehozása.
- Értékelés időbeosztásának meghatározása.
- Célokra alapuló mutatók kidolgozása.
- A jelentés kereteinek definiálása.
- Értékelés elvégzése.
- A partnerek tájékoztatása az értékelés eredményeiről.

7.1.Cselekvési terv

1. Fenntarthatósági megbízott és monitoring csoportok kijelölése

A fenntarthatósági tervben leírtakkal, valamint a település környezeti fenntartásával kapcsolatos feladatok koordinálására, a fenti tervben leírt feladatok betartásának figyelemmel kísérésére, a fenntarthatósági terv felülvizsgálatához szükséges lakossági véleménygyűjtéshez fenntarthatósági megbízott kijelölése szükséges.

2. Fenntarthatósági terv felülvizsgálata

Jelen Környezeti Fenntarthatósági Terv felülvizsgálatát évente 1 alkalommal el kell végezni, a fenntarthatósági megbízott által begyűjtött lakossági és intézményi vélemények figyelembe vételével, ennek megfelelően a szükséges módosításokat el kell végezni.

3. Tudatformálás, konzultációk, gyűlések tartása

Évente két alkalommal – tavasszal és ősszel – konzultáció szervezése a környezeti fenntarthatósági tervben foglaltak megvalósításáról, valamint az elhangzott vélemények, ajánlatok kiértékelése és a fenntarthatósági terv ennek alapján történő felülvizsgálata.

7.2. Indikátorok

A Local Agenda 21 program keretén belül szükség van az előrehaladás, a bekövetkezett változások, a teljesítmény értékelésére. Az egyes részek előrehaladásának méréséhez olyan mutatószámok (INDIKÁTOROK) szükségesek, amelyek segítségével értékelhetők a bekövetkezett változások. Az indikátorok a környezeti, társadalmi-, gazdasági folyamatok elemzéséhez, teljesítményértékeléshez nyújtanak segítséget és az információkat közérthető formában juttatják el a célszemélyekhez. Hozzájárulnak a társadalom szereplőinek tudatossága és viselkedése közötti eltérés csökkentésére, segítik a döntési folyamatok koordinációját - mindezt a fenntarthatóság alapelveinek érvényesülése érdekében.

Az indikátorok meghatározásánál jól mérhető, a KSH adatbázisában és a helyzetelemzés fejezeteiben is szereplő és alkalmazott statisztikai paramétereket választottunk, melyeket táblázatos formában foglaltunk össze. Ezen fenntarthatósági pillérenként készített táblázatok évenkénti kitöltésével és kiértékelésével hosszú távon is nyomon követhetők az időközben bekövetkezett változások, folyamatok.

Fontos hangsúlyozni, hogy az egyes indikátorok nem elsősorban egy-egy állapot leírására törekednek, hanem a LA21 előrehaladásával, megvalósulásával kapcsolatos változásokat mutatják be, és alkalmasak a közösségi teljesítmény mérésére, vagy akár az országos, ill. nemzetközi trendekkel való összehasonlításra.

A meghatározott célkitűzések megvalósulásának nyomon követése elsősorban az Önkormányzat feladatkörébe tartozik. Továbbá biztosítani kell a szolgáltatók, a lakosság tájékoztatását az eredményekről és a bekövetkezett változásokról.

Az indikátorok összegyűjtése pillérenként és célonként más-más intézmény feladata. Az oktatással kapcsolatos indikátorok és adatok összegyűjtése az oktatási intézmények feladata, melyből éves adatszolgáltatást kell adjon az Önkormányzat részére. A demográfiai adatok összegyűjtéséért az Önkormányzat illetékes osztálya, előadója a felelős. Az infrastruktúra adatait a szolgáltatók kötelessége szolgáltatni. A hulladékgazdálkodással kapcsolatos információkat a közszolgáltatóknak kell összegyűjteni adott évre vonatkozóan. Az egészségügyi, szociális és közbiztonsággal kapcsolatos indikátorok összegyűjtése szintén az Önkormányzat feladata segítséget kérve az érintett intézmények vezetőitől. A gazdasági pillérrel kapcsolatos összes adat összegyűjtése, kiértékelése az Önkormányzat feladata, csakúgy, mint a kitűzött célok megfogalmazása. A kulturális adatok szolgáltatásáért a kulturális intézmények a felelősek.

TÁRSADALMI PHILÉR

Részcelők	Indikátorok	2012	2013	2014	2015	2016
Államias adatok	Állandó népesség száma (fő)					
	Elvándorlások száma (eset)					
	Odavándorlások száma (eset)					
	Működő házi gyermekorvosok száma (fő)					
Egészségügyi helyzet fejlesztése	Működő házi gyermekorvosok száma (fő)					
	A háziorvosok által ellátott szolgálatok száma (szolgálat)					
	A házi gyermekorvosok által ellátott szolgálatok száma (szolgálat)					
	A háziorvosi ellátásban a megjelentek és a megfigyeltak száma összesen (eset)					
	A házi gyermekorvosi ellátásban a rendelkezés megjelentek száma (eset)					
	A házi gyermekorvosi ellátásban a látogatások száma összesen (eset)					
	A háziorvosi ellátásban a rendelkezés megjelentek száma (eset)					
	A háziorvosi ellátásban a lakáson történő beteglátogatás (eset)					
	Megjelentési esetek száma a járóbeteg szakellátásban (szekhely szerinti adat) (eset)					
	Beavatkozások száma a járóbeteg szakellátásban (szekhely szerinti adatok) (db)					
Szociális helyzet fejlesztése	Gyógyszertárak száma (humán) (db)					
	Nyilvántartott álláskereső száma összesen (fő)					
	Ezen túl nyilvántartott álláskereső száma					
	Járadék típusú ellátásban részesülők					
	Szegély típusú ellátásban részesülők					
	Rendszeres szociális segélyben részesülők					
	Munkavállaló korú népesség					
	Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya					

[illegible]

Kulturális élet felendülése	A települési könyvtárak beiratkozott olvasóinak száma (fő)								
	Műzeumi kiállítások száma (db)								
	Műzeumi látogatók száma (fő)								
	Rendszerezés művelődési foglalkozások száma (db)								
	Rendszerezés művelődési formákban résztvevők száma (fő)								
	Kulturális rendezvények száma (db)								
	Kulturális rendezvényeken részt vevők száma (fő)								
	Alkotó művelődési közösségek száma (db)								
	Alkotó művelődési közösségek tagjainak száma (fő)								

GAZDASÁGI PILLÉR

Részcélok	Indikátorok	2012	2013	2014	2015	2016
Neuzeitközi együttműködés	Pályázati lehetőségek					
Az önkormányzat és az önkormányzati intézmények hatékony működéséhez szükséges gazdasági feltételek megteremtése	önkormányzati bevételek összesen (Ft)					
	önkormányzati kiadások összesen (Ft)					
	adóbevételek (Ft)					
	összes felvett támogatás (Ft)					
	összes elnyert pályázati forrás (Ft)					
Mezőgazdaság fejlesztése	összes kifizetett pályázati önerő (Ft)					
	összes mezőgazdasági használt földterület (ha)					
	egyéni gazdaságok száma (db)					
	kistermelői gazdaságok száma (db)					
	mezőgazdasági tevékenységet folytató gazdasági szervezetek száma (db)					
Gazdasági szektor (kereskedelem, szolgáltatás) fejlesztése	biotermesztés alatt álló földterület (ha)					
	ipari szektorban foglalkoztatottak száma (fő)					
	ipartelepok száma (db)					
	bejegyzett vállalkozások száma (db)					
	környezetbarát technológiák alkalmazása (%)					
Vendéglátás, idegenforgalom, turizmus fellendítése	szálláshelyek száma (db)					
	összes szálláshelyek száma (db)					
	vendégszúkák száma az összes szálláshelyen (vendégszúka)					
	külföldiek által eltöltött vendégszúkák száma az összes szálláshelyen (vendégszúka)					
	vendéglátóhelyek száma (db)					
	turisztikai információs pontok, irodák száma (db)					

KÖRNYEZETI PILLÉR

Részcelők	Indikátorok	2012	2013	2014	2015	2016
Környezeti elemek és rendszerek állapotának javítása, védelme	Összes elszállított települési szilárd hulladék mennyisége (t)					
	a lakosságtól szelektív hulladékgyűjtésben elszállított települési szilárd hulladék mennyisége (t)					
	komposztáló háztartások száma (db)					
	biohulladék mennyisége (t)					
A lakókörnyezet védelme a káros emisszió kibocsátásoktól (levegő, víz)	helyi védettség alatt álló területek (m ²)					
	helyi védettségű épített objektumok száma (db)					
	felújításra szoruló középületek száma (db)					
	zajszennyezés mértéke (dB)					
Infrastrukturális helyzet javítása, fejlesztése	szén-dioxid (CO ₂) koncentráció (ppm)					
	Lakásállomány (db)					
	Köztisztviselői ivóvízvezeték-hálózat hossza (km)					
	Köztisztviselői ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások száma (db)					
	Köztisztviselői szennyvíz-szatoma-hálózat hossza (km)					
	Köztisztviselői szennyvíz-szatoma-hálózatba bekapcsolt lakások száma (db)					
	Villamosenergia-fogyasztók száma (db)					
	Az összes gázfogyasztók száma (km)					
	Összes gázfogyasztók száma (db)					
	Tűzfürdőbe bekapcsolt lakások száma (db)					
	Melegvízhálózatba bekapcsolt lakások száma (db)					
	Rendszerez hulladékgyűjtésbe bevont lakások száma (db)					
	Önkormányzati kiépített út és köztér hossza (km)					
	Allami közutak hossza (km)					
	Összes szolgáltatói víz mennyisége (1000 m ³)					
	Szolgáltatói összes villamosenergia mennyisége (1000 kWh)					
	Az összes szolgáltatói vezetékes gáz mennyisége (átszámítás nélkül) (1000 m ³)					
	Összes elszállított települési szilárd hulladék (tonna)					

Energiafelhasználás hatékony és megújuló lehetőségeinek kihasználása	Összes elvezetett szennyvíz mennyisége (1000 m ³)					
	fenntartható energiahasználat témájú előadások részvevőinek száma (fő)					
	megújuló energiaforrást alkalmazó középületek száma (db)					
	megújuló energiaforrást alkalmazó háztartások száma (db)					
	egy főre jutó összes energiafogyasztás (fő/MJ)					
Zöldterületek védelme, fenntartása – növény és állatvilág fenntartása	erdő művelési ág aránya a területhasználatban (%)					
	biológiai aktivitás mértéke (%)					
	összes zöldterület a településszerkezetben (m ²)					
	egy főre jutó zöldterület (fő/m ²)					
	szabványos játszóterek száma (db) a zöldfelületek fenntartásra szánt költség (Ft/ha)					